

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ &
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΡΧΟΝΤΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

ΘΕΜΑ

« Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΑ
ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ »

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΧΑΝΙΑ 2014

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Λένε πως όταν κάποιος θέλει να πραγματοποιήσει τα όνειρά του δεν μπορεί να σταθεί εμπόδιο κανείς και τίποτα, αρκεί να το θέλει πολύ. Πολλοί το πιστεύουν, άλλοι πάλι όχι. Το να αποκτήσεις ένα πτυχίο μιας σχολής όπως η σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, είναι σίγουρο πως είναι όνειρο πολλών αφού είναι από τις λίγες σχολές που ακόμα και σήμερα οι απόφοιτοί της έχουν μικρό ποσοστό ανεργίας και η επιτυχημένη προσπάθεια που γίνεται είναι αξιοζήλευτη. Με τη σειρά μου κι εγώ προσπαθώ να ολοκληρώσω έναν κύκλο που πιστεύω ότι θα είναι εφόδιο ζωής.

Οι ευχαριστίες μου θα ξεκινήσουν από τους καθηγητές αυτής της σχολής, οι οποίοι με τον τρόπο τους ένας προς ένας, μου προσέφεραν πράγματα τα οποία δε θα είχα την ευκαιρία να μάθω αν ήμουν οπουδήποτε αλλού. Πιστεύω ότι στο Πολυτεχνείο Κρήτης, γίνεται ιδιαίτερη δουλειά στον τομέα της εκπαίδευσης και της έρευνας, και από αυτή την άποψη ήμουν τυχερή.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου κύριο Λεωνίδα Ζαμπετάκη, όπου χωρίς την πολύτιμη βοήθειά του, η εργασία μου δε θα μπορούσε να ολοκληρωθεί. Έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην εκπόνησή της σε μια φάση ζωής περίεργη, γι' αυτό τον ευχαριστώ βαθύτατα.

Επίσης, δε μπορώ να μην αναφερθώ στην οικογένειά μου και την υποστήριξή της όλα αυτά τα χρόνια, σε υλικό αλλά ιδιαίτερα σε ψυχολογικό επίπεδο. Η συμπαράσταση, η κατανόηση, η αγάπη που εισέπραξα ήταν κινητήριος δύναμη στην ολοκλήρωση του στόχου αυτού. Με τις αξίες που μου έμαθαν να έχω στη ζωή μου, κατάφερα να ξεπεράσω τα όποια εμπόδια δημιουργήθηκαν με τη βοήθειά τους να με περιμένει όποτε τη χρειαστώ. Τους ευχαριστώ λοιπόν για όλα όσα σαν άξιοι γονείς μου προσέφεραν.

Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στον άντρα μου, Βασίλη, ο οποίος χωρίς δισταγμούς και πιέσεις, βρίσκεται πάντα δίπλα μου σε οποιοδήποτε εγχείρημα της ζωής μου. Χωρίς την πολύτιμη βοήθειά του δε θα μπορούσα να ολοκληρώσω την εργασία αυτή, αφού μου έδινε κουράγιο να συνεχίσω και να μην αφήσω αυτή την προσπάθεια. Πραγματικά, είμαι πολύ τυχερή που έχω στη ζωή μου έναν τέτοιο άνθρωπο και τον ευχαριστώ για όλα.

Θα ήμουν αχάριστη αν δεν αφιέρωνα αυτήν την εργασία σε όλους αυτούς τους ανθρώπους που πίστευαν από την αρχή σε μένα, στους γονείς μου, στον άντρα μου αλλά και στους φίλους μου, οι οποίοι κι αυτοί συνέβαλαν με τον τρόπο τους με την επιμονή, την υπομονή και την αγάπη τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ.....	7
-----	---	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΡΕΥΝΑ

2.1.	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ.....	12
2.1.2.	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ.....	15
2.1.3.	ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ.....	17
2.1.3.1.	Μοντέλο Geneplore	18
2.1.3.2.	Αξιολόγηση του μοντέλου Geneplore.....	20
2.2.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	21
2.3.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ.....	22
2.4.	ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ.....	23
2.4.1.	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.....	23
2.4.2.	ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.....	24
2.4.3.	Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	28
2.4.4.	ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΓΓΕΝΗ ΚΙΝΗΤΡΑ.....	29
2.4.5.	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΣΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ.....	29
2.4.6.	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ.....	30
2.4.7.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	34
2.5.	Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ.....	36
2.5.1.	ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΡΟΝΟΥ.....	36
2.6.	ΚΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ.....	38
2.7.	ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΡΟΝΟΥ.....	39
2.8.	ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1.	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	43
3.2.	ΔΟΜΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.....	44
3.3.	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ	48
3.4.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ (FACTOR ANALYSIS).....	49
3.5.	Ο ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ PEARSON r	52
3.6.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ.....	53
3.6.1.	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ α -Cronbach.....	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	55
4.1.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	56
4.2.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ.....	61
4.3.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ (RELIABILITY).....	62
4.4.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ.....	63
4.5.	ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΜΕ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	68
4.6.	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΥΨΗΛΗ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ.....	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	73
5.2.	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	74
5.3.	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	75

<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	78
----------------------------------	----

<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</u>	83
-------------------------------	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

<u>Σχήμα 2.1 :</u>	Τροποποιημένη όψη της θεμελιώδους θεωρίας της δημιουργικότητας (Amabile , 1996 , p. 13).....	42
<u>Σχήμα 3.1:</u>	Σχηματική αναπαράσταση ανάλυσης παραγόντων και ανάλυσης κυρίων συνιστωσών.....	50
<u>Σχήμα 4.1 :</u>	Κατανομή ηλικιών των φοιτητών.....	56
<u>Πίνακας 4.1 :</u>	Αναλυτική παρουσίαση ηλικίας φοιτητών.....	56
<u>Σχήμα 4.2 :</u>	Κατανομή φύλου.....	57
<u>Πίνακας 4.2 :</u>	Αναλυτικά στοιχεία κατανομής φύλου.....	57
<u>Πίνακας 4.3 :</u>	Αναλυτικά στοιχεία μέσων όρων στοιχείων ταυτότητας.....	58
<u>Σχήμα 4.3 :</u>	Κατανομή φοιτητών σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς.....	58
<u>Πίνακας 4.4 :</u>	Κατανομή φοιτητών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών.....	58
<u>Σχήμα. 4.4 :</u>	Εκπαιδευτικά Ιδρύματα από τα οποία προέρχονται οι φοιτητές.....	59
<u>Πίνακας 4.5 :</u>	Αναλυτικά στοιχεία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που προέρχονται οι φοιτητές.....	59
<u>Σχήμα 4.5 :</u>	Κατανομή της ηλικίας των φοιτητών.....	60
<u>Σχήμα 4.6 :</u>	Κατανομή του μέσου όρου της βαθμολογίας των φοιτητών.....	60
<u>Πίνακας 4.6 :</u>	Μέθοδος «Εξαγωγής», Ανάλυση Κυρίων Συνιστωσών. Μέθοδος Περιστροφής: Promax με κανονικοποίηση Kaiser Συγκλίνουσα περιστροφή σε 5 επαναλήψεις.....	61
<u>Πίνακας 4.7 :</u>	Συντελεστής αξιοπιστίας για τον καθημερινό προγραμματισμό...	62
<u>Πίνακας 4.8 :</u>	Συντελεστής αξιοπιστίας για την απόδοση.....	62
<u>Πίνακας 4.9:</u>	Συντελεστής αξιοπιστίας για την απόδοση.....	63
<u>Πίνακας 4.10 :</u>	Συντελεστής αξιοπιστίας για τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό.....	63
<u>Πίνακας 4.11 :</u>	Αποτελέσματα παραγόντων για όλο το δείγμα.....	64
<u>Σχήμα 4.7 :</u>	Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Απόδοση».....	65
<u>Σχήμα 4.8 :</u>	Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Καθημερινός Προγραμματισμός».....	65
<u>Σχήμα 4.9 :</u>	Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Μακροπρόθεσμος Προγραμματισμός».....	66

<u>Σχήμα 4.10</u> :	Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Αντιλαμβανόμενος Έλεγχος Χρόνου».....	66
<u>Σχήμα 4.11</u> :	Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Δημιουργικότητα»..	67
<u>Πίνακας 4.12</u> :	Συσχετίσεις βαθμολογιών παραγόντων με δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	69
<u>Πίνακας 4.13</u> :	Στατιστικές ομάδες.....	70
<u>Πίνακας 4.14</u> :	Ανεξάρτητα δείγματα δοκιμών.....	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το Λεξικό της Οξφόρδης με τον όρο **χρόνος** εννοείται "η ακαθόριστη κίνηση της ύπαρξης και των γεγονότων στο παρελθόν, το παρόν, και το μέλλον, θεωρούμενη ως σύνολο". Με τον χρόνο ασχολήθηκε τόσο η φιλοσοφία όσο και η επιστήμη, διαμορφώνοντας ενίοτε αντιφατικές απόψεις για το νόημά του.

Το ρητό «Για όλα υπάρχει χρόνος, (There is time for everything)», που είπε ο Τόμας Έντισον, πιθανότατα δε βρίσκει πολλούς ανθρώπους σύμφωνους στην κοινωνία του σήμερα.

Ο σύγχρονος άνθρωπος αντιμετωπίζει πληθώρα προβλημάτων που έχουν να κάνουν με τη διαχείριση του χρόνου του. Με τους σημερινούς ρυθμούς ζωής, όλοι τρέχουν για να προλάβουν την ολοκλήρωση των υποχρεώσεών τους στη διάρκεια μιας μέρας, ενός μήνα ή ενός έτους. Άρα, ο χρόνος ολοκλήρωσης οποιασδήποτε σημαντικής υποχρέωσης έχει να κάνει με το πόσο το άτομο μπορεί να τον διαχειριστεί σωστά.

Η Διαχείριση του χρόνου (Time Management), είναι μια ικανότητα που βοηθά το άτομο να έχει τον έλεγχο της ζωής του. Αν αναβάλλει και χάνει ώρα σε ασήμαντα θέματα, τότε νοιώθει εκτός προγράμματος, χάνεται στις εργασίες και στο διάβασμα και νοιώθει ότι μένει πίσω. Ο χαμένος χρόνος δεν μπορεί να ξανακερδηθεί. Η διαχείριση χρόνου μπορεί να ωφελήσει ένα άτομο, αλλά και να δημιουργήσει προβλήματα στην περίπτωση που γίνεται με λάθος τρόπο. Τα άτομα που έχει βρεθεί ότι κάνουν κακή διαχείριση του χρόνου τους, έχουν σοβαρό πρόβλημα άγχους και είναι η αιτία πολλών προβλημάτων τους.

Είναι γνωστό ότι η έλλειψη τακτικών διαλειμμάτων μειώνει την αποδοτικότητα στην εργασία όπως και η έλλειψη άσκησης. Επίσης από τη στιγμή που το άτομο δεν βάζει τις προσωπικές του ανάγκες και τα θέλω του στην κορυφή των προτεραιοτήτων του, τότε οι πιθανότητες να ολοκληρώσει τις υπόλοιπες υποχρεώσεις του είναι ελάχιστες έως μηδαμινές. Κυρίως όταν εκτελούνται πολλές εργασίες ταυτόχρονα είναι δύσκολο να στεφθεί η προσπάθεια αυτή με επιτυχία. Για το λόγο αυτό συνίσταται ο προγραμματισμός και η ολοκλήρωση της κάθε εργασίας διαδοχικά και ξεχωριστά η μία μετά την άλλη. Εάν το πρόβλημα είναι η αναβλητικότητα τότε το ερώτημα που τίθεται είναι εάν το άτομο έχει την τάση να αναβάλλει μόνο εργασίες που πρόκειται να παραδοθούν ή αν συνηθίζει να αναβάλλει διάφορα θέματα που μπορεί να το απασχολούν καθημερινά. Τέλος, έχει το άτομο ξεκάθαρη εικόνα για το τι είναι «σημαντικό»; Τι θα συνέβαινε για παράδειγμα, σε ένα εργοστάσιο αυτοκινήτων εάν θεωρούσαν ότι οι καθρέφτες ή τα καθίσματα είναι λιγότερο σημαντικά από τη μηχανή; Το ίδιο ισχύει και στην καθημερινότητά μας.

Κάποιες από τις συχνότερες αιτίες κακής διαχείρισης χρόνου είναι:

- ✓ Η δυσκολία οργάνωσης και ελέγχου
- ✓ Η αναποφασιστικότητα
- ✓ Η ανεπάρκεια (εφοδίων, πληροφοριών, κλπ.)
- ✓ Οι άσκοπες διακοπές εργασίας/ Αποδιοργάνωση
- ✓ Η μη ρεαλιστική εκτίμηση χρόνου
- ✓ Η αναβλητικότητα λόγω:

I. Ελλιπούς εμπιστοσύνης στις ατομικές ικανότητες

II. Δυσκολίας αντίστασης σε ότι αποσπά την προσοχή

III. Πληκτικού χαρακτήρα της εργασίας

IV. Χαμηλής πιθανότητας άμεσης ανταμοιβής για την εργασία που θα εκτελεστεί

V. Συναισθημάτων τα οποία πολλές φορές καθορίζουν τη διάθεση για μελέτη και εργασία

- ✓ Η Εκπλήρωση πιεστικών και όχι σημαντικών δραστηριοτήτων (συνήθως ακολουθεί την αναβλητικότητα)
- ✓ Τα Άσκοπα λάθη
- ✓ Η Δυσκολία οργάνωσης και ελέγχου
- ✓ Η Αναποτελεσματικές συναντήσεις
- ✓ Η Έλλειψη προτεραιοτήτων, κανόνων, στρατηγικών (πολιτικής) ή διαδικασιών
- ✓ Ο Κακός προγραμματισμός και αγνόηση αστάθμητων παραγόντων
- ✓ Η Τελειομανία
- ✓ Η Αποτυχία ανάθεσης έργου

Η αποτελεσματική διαχείριση του εργασιακού χρόνου είναι ένας από τους τομείς που βρίσκονται στο επίκεντρο πολλών επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια. Οι εργαζόμενοι σήμερα, ανεξαρτήτως θέσης, καλούνται να φέρουν εις πέρας περισσότερα καθήκοντα στη διάρκεια της εργασιακής τους ημέρας. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη λανθασμένη κατανομή του διαθέσιμου χρόνου και τις παρεμβολές που εύκολα μπορούν να αποσυντονίσουν το καθημερινό πρόγραμμα, έχουν ως αποτέλεσμα χαμηλή παραγωγικότητα και αυξημένο άγχος.

Μία γρήγορη και στρατηγική απάντηση είναι: Ιεραρχείτε, εστιάζετε και κατανέμετε αποτελεσματικά το χρόνο σας. Η σωστή αξιοποίηση του χρόνου, έχει σαν αποτέλεσμα μεγαλύτερη παραγωγικότητα, άνεση, ευελιξία και απελευθέρωση από το άγχος που κατατρώγει καθημερινά τους εργαζόμενους και δημιουργεί αρνητικά αποτελέσματα. Άρα, ο κάθε εργαζόμενος για την βελτίωση του εργασιακού του χρόνου, θα πρέπει να βάζει προτεραιότητες, να αυξήσει την αποδοτικότητά του, να ενεργοποιήσει τους συνεργάτες τους και γενικά να έχει οργάνωση και σωστή εκτίμηση και αξιολόγηση των εργασιών. Συνεπώς, να έχει αποτελεσματικότητα στον εργασιακό του χρόνο.

Οι Britton και Tesser, (1991) όρισαν τους εξής παράγοντες για τη διαχείριση του χρόνου :

- ✓ Καθημερινός Προγραμματισμός (daily planning): Περιλαμβάνει δραστηριότητες που πρέπει να γίνουν μέσα στα πλαίσια μιας ημέρας ή εβδομάδας και αντιπροσωπεύει τον καθορισμό στόχων στην αρχή της ημέρας, τον καθημερινό προγραμματισμό και την ιεράρχηση τους και τη δημιουργία λίστας.
- ✓ Μακροπρόθεσμος προγραμματισμός (long range planning). Αναφέρεται σε μελλοντικούς στόχους και σε καλά οργανωμένες εργασιακές συνήθειες.
- ✓ Αντιλαμβανόμενος έλεγχος χρόνου (perceived control of time): αφορά την οργάνωση της εργασίας με συστηματικό τρόπο, τον ορισμό στόχων και προτεραιοτήτων, και τη μηχανική της διαχείρισης του χρόνου με λίστες, σημειώσεις και άλλα.
- ✓ Απόδοση (performance) : αναφέρεται στην αντίληψη της απόδοσης που έχουν τα άτομα στον εργασιακό τους χώρο.

Έχει μελετηθεί από πολλούς επιστήμονες και μελετητές ότι τα δημιουργικά άτομα, έχουν καλύτερη διαχείριση του χρόνου τους στους τομείς της ζωής τους. Έχει παρατηρηθεί ότι αυτού του είδους τα άτομα, έχουν πολλή ενέργεια, είναι έξυπνα και είναι αφοσιωμένα στην εργασία τους. Με τη σωστή διαχείριση του χρόνου τους, επιτυγχάνουν την καλύτερευση της ποιότητας ζωής τους, την εξέλιξη στην εργασία τους και την αναγνώριση από το κοινωνικό τους περιβάλλον.

Η δημιουργική διαδικασία, το δημιουργικό πρόσωπο και τα κριτήρια των δημιουργικών προϊόντων είναι οι πτυχές της δημιουργικότητας, οι οποίες έχουν απασχολήσει περισσότερο. Σύμφωνα με τον Wallas, η δημιουργική διαδικασία διαιρείται σε τέσσερα στάδια :

- ✓ Την προετοιμασία (preparation).
- ✓ Την επώαση (incubation).
- ✓ Το φωτισμό (illumination).
- ✓ Την επαλήθευση (verification).

Αυτά τα στάδια περιγράφονται αναλυτικά στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας.

Στο περιβάλλον εργασίας τη σύγχρονη εποχή, υπάρχει μεγάλη πίεση χρόνου, η οποία έχει αντιστρόφως ανάλογη σχέση με τη δημιουργικότητα των ατόμων. Έχει παρατηρηθεί ότι δεν υπάρχει παραγωγή δημιουργικών εργασιών και ιδεών σε περιβάλλον εργασίας με υψηλή πίεση χρόνου, είτε από τον εκάστοτε προϊστάμενο και διευθυντή είτε από τον ίδιο τον υπάλληλο. Επίσης, σε έναν οργανισμό, σημαντικό ρόλο παίζει και η προσέγγιση των υπαλλήλων από τους ανώτερους στην ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους σε σχέση με την πίεση χρόνου που τους ασκούν. Έτσι, ενώ ίσως μπορεί να πιστεύουν ότι με την υπερφόρτωση καθηκόντων στους

υπαλλήλους, ίσως έχουν καλύτερα αποτελέσματα, αποδεικνύεται ότι μπορεί να οδηγήσει σε επαγγελματική εξουθένωση αλλά και σε μηδενισμό της δημιουργικότητας του ατόμου βραχυπρόθεσμα. Με αυτήν την τακτική, καταλήγει η εργασία των ατόμων αυτών να είναι ανεπαρκής.

Συνεπώς, καταλαβαίνουμε ότι η πίεση χρόνου σε οργανισμούς έχει αρνητικά αποτελέσματα στα δημιουργικά άτομα, και ανάλογα αποτελέσματα σύμφωνα με την ακρότητα των φαινομένων σε κάθε οργανισμό. Δηλαδή η υπερβολική πίεση χρόνου προκαλεί στα άτομα φαινόμενα δημιουργικής ανεπάρκειας και έλλειψης φαντασίας στην εργασία.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ

Το αντικείμενο αυτής της διπλωματικής είναι να μελετήσει κατά πόσο η διαχείριση χρόνου επιδρά θετικά ή αρνητικά στη δημιουργικότητα και την αποδοτικότητα των ατόμων. Το δείγμα αποτελείται από 186 φοιτητές πολλών σχολών ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης της Ελλάδας και μικρότερου ποσοστού του εξωτερικού της τάξεως του 6% του συνόλου των φοιτητών, ενώ τα δεδομένα επεξεργάστηκαν από το λογισμικό πακέτο SPSS v.15.0.

Το ερωτηματολόγιο που συστάθηκε για τον σκοπό αυτό αποτελείται από τρεις ενότητες, τα γενικά στοιχεία και την ταυτότητα της έρευνας, τη διαχείριση χρόνου και την ενότητα δημιουργικό δυναμικό. Στην πρώτη ενότητα, παρουσιάζονται αποτελέσματα των φοιτητών με βάση την απόδοσή τους σε σχέση με άλλους συμφοιτητές τους, στη δεύτερη ενότητα απαντούν σε ερωτήσεις με θέμα τη διαχείριση του χρόνου τους ενώ στην τρίτη αξιολογούν την προσωπικότητά τους με βάση μια κλίμακα δημιουργικότητας. Τα ερωτήματα που χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου, είναι από διάφορους ερευνητές, ενώ οι περισσότερες ερωτήσεις είναι από το ερωτηματολόγιο των Britton & Tesser.

Στη συνέχεια της εργασίας, περιγράφονται έννοιες και ορισμοί όπως είναι η δημιουργικότητα, χαρακτηριστικά της δημιουργικής προσωπικότητας και χαρακτηριστικά του ατόμου με δημιουργική φαντασία, η πίεση χρόνου σε οργανισμούς και η σχέση της με τη δημιουργικότητα, η διαχείριση χρόνου, καλή και κακή, τρόποι διαχείρισης χρόνου, ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος του χρόνου και ο καθημερινός προγραμματισμός καθώς και προτάσεις και συμπεράσματα. Ακόμα, παρουσιάζονται απόψεις και μελέτες διεθνών επιστημόνων και ερευνητών.

Παράλληλα, περιγράφεται η στατιστική τεχνική που χρησιμοποιήσαμε, η Ανάλυση Παραγόντων, η οποία αναπτύσσεται στο τρίτο κεφάλαιο, ενώ στη συγκεκριμένη

εργασία προσπαθήσαμε να έχουμε όσο το δυνατόν την καλύτερη αξιοπιστία των μετρήσεων και των δεδομένων.

Επίσης, παρουσιάζονται αρκετοί πίνακες και γραφήματα που αναλύουν τα χαρακτηριστικά του δείγματος και την κατανομή του και αναλύονται τα αποτελέσματα που βρέθηκαν από τη συμπλήρωση όλων των ερωτηματολογίων, με τη βοήθεια του λογισμικού SPSS v.15.0.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

2.1. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Είναι δύσκολο να ορίσουμε τη δημιουργικότητα, γενικά, όμως, μιλώντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι αφορά την παραγωγή νέων και πρωτότυπων ιδεών.

«(...) Η δημιουργικότητα είναι το κλειδί του ανθρώπου προς το άγνωστο (...) Είναι η ανακάλυψη, αλλά και η εφεύρεση, η γένεση μιας ιδέας, η οποία δημιουργεί μία νέα πραγματικότητα και ανοίγει νέους δρόμους στο ανθρώπινο πνεύμα (...) (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1997)».

Η παραδοσιακή άποψη σχετικά με τη δημιουργικότητα πρεσβεύει ότι υπάρχει ένας πολύ μικρός αριθμός «προικισμένων», «ευφυών» ατόμων, τα οποία είναι υπεύθυνα για αυτό που αποκαλούμε «δημιουργική σκέψη». Πρόκειται για τους ανθρώπους που επιδεικνύουν εξαιρετικό ταλέντο σε κάποια δεξιότητα, για τους Αϊνστάιν και τους Μότσαρτ του πλανήτη μας (οι οποίοι διαχωρίζονται από όλους εμάς τους υπόλοιπους). Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η δημιουργικότητα δεν είναι κοινή σε όλους τους ανθρώπους και άρα δεν καλλιεργείται.

Στον αντίποδα, έχει υποστηριχθεί ότι το ταλέντο είναι κυρίως αποτέλεσμα εξάσκησης και σκληρής δουλειάς. Όλοι οι άνθρωποι είναι, λοιπόν, έως ένα βαθμό δημιουργικοί, ενώ οι γνωστικές διεργασίες που ακολουθούνται κατά την παραγωγή ιδεών, ικανών να κερδίσουν ένα βραβείο Νόμπελ, δεν είναι ιδιαίτερα διαφορετικές από εκείνες που ακολουθούνται κατά την παραγωγή ενός αστείου, όταν πίνουμε καφέ με τους φίλους μας.

Σε σχέση με τον παραπάνω διαχωρισμό έχει προκύψει το ερώτημα εάν η δημιουργικότητα είναι μία απόλυτη-μοναδική διαδικασία που αντιστοιχεί σε κάθε υποκείμενο (Finke et al., 1996).

Αναφορικά με το θέμα αυτό, μία πλευρά ερευνητών (Torrence, Simonton κ.α.) υποστηρίζει ότι τα δημιουργικά προϊόντα είναι μοναδικά και απόλυτα. Ως εκ τούτου, δεν μπορούν να υπάρξουν πολλαπλές δημιουργίες του ίδιου δημιουργικού αποτελέσματος.

Από την άλλη, ο Perkins υποστηρίζει ότι καθώς δεν υπάρχει τίποτα το σπουδαίο στο υποκείμενο ή στο πλαίσιο αναφοράς του υποκειμένου που δημιουργεί, το ίδιο δημιουργικό αποτέλεσμα μπορεί να παραχθεί από πολλά άτομα.

Η δημιουργική παραγωγή, υπό αυτή τη σκοπιά, είναι ως ένα βαθμό προβλέψιμη. Για το λόγο αυτό, το μόνο που χρειάζεται, για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, είναι ένας αναγκαίος συνδυασμός ιδεών από ένα συγκεκριμένο υποκείμενο.

"Το να είσαι δημιουργικός είναι το να βλέπεις το ίδιο πράγμα όπως όλοι οι άλλοι, αλλά να σκέφτεσαι κάτι διαφορετικό".

Υπάρχουν πολλές απόψεις όσον αφορά τη δημιουργικότητα, αλλά ένας ορισμός πρέπει να περιλαμβάνει την ικανότητα κάποιο άτομο να παίρνει τα υπάρχοντα αντικείμενα και να τα συνδυάζει με διάφορους τρόπους για νέους σκοπούς.

Για παράδειγμα, ο Γουτεμβέργιος πήρε το πατητήρι και τη γροθιά και παρήγαγε ένα τυπογραφικό πιεστήριο.

Έτσι, ένας απλός ορισμός της δημιουργικότητας είναι η δράση του συνδυασμού μη συνδυαστικών στοιχείων. Από την τέχνη, τη μουσική και την εφεύρεση έως τις δουλειές του σπιτιού, αυτό είναι μέρος της φύσης του να είναι οι άνθρωποι δημιουργικοί.

Ένας άλλος τρόπος να δούμε τη δημιουργικότητα είναι όπως το παιχνίδι, με τον τρόπο που τα πράγματα είναι αλληλένδετα.

Η δημιουργικότητα είναι η ικανότητα να δημιουργούν νέες και χρήσιμες ιδέες και λύσεις στα καθημερινά προβλήματα και προκλήσεις.

Η δημιουργικότητα περιλαμβάνει τη μετάφραση των μοναδικών δώρων μας, ταλέντων μας και το όραμα μας σε μια εξωτερική πραγματικότητα που είναι νέο και χρήσιμο.

Πρέπει να έχουμε πάντα κατά νου ότι η δημιουργικότητα λαμβάνει χώρα αναπόφευκτα μέσα στα ίδια μας τα προσωπικά, τα κοινωνικά, και τα πολιτιστικά σύνορα.

Όσο πιο πολύ ορίζουμε τη δημιουργικότητά μας με το να αναγνωρίσουμε συγκεκριμένα σύνολα νοημάτων, αξιών, πεποιθήσεων και συμβόλων, τόσο πιο πολύ θα περιοριστεί η δημιουργικότητα μας.

Όσο πιο πολύ ορίζουμε τη δημιουργικότητά μας με το να εστιάζουμε σε συγκεκριμένα σύνολα νοημάτων, αξιών, πεποιθήσεων και συμβόλων, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα η δημιουργικότητα μας να γίνει λιγότερο περιορισμένη.

Δεν υπάρχει κανένας ορισμός της δημιουργικότητας που ο καθένας μπορεί να συμφωνήσει.

Ερευνητές της δημιουργικότητας, ως επί το πλείστον από τον τομέα της ψυχολογίας, που συνήθως ισχυρίζονται ότι το να είσαι δημιουργικός σημαίνει να είσαι νέος και κατάλληλος.

Υπάγονται στα κριτήρια καταλληλότητας τα οποία είναι οι ιδιότητες του να ταιριάζει, της χρησιμότητας και της αξίας.

Τουλάχιστον τρεις πτυχές της δημιουργικότητας έχουν επιστήσει πολλή προσοχή.

- ✓ Η δημιουργική διαδικασία, που λαμβάνει την περισσότερη προσοχή, εστιάζει στους μηχανισμούς και τις φάσεις που εμπλέκονται όπως να μετέχει κάποιος σε μια δημιουργική πράξη.
- ✓ Μια δεύτερη πτυχή της δημιουργικότητας είναι το δημιουργικό πρόσωπο. Εδώ, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των δημιουργικών ανθρώπων είναι κεντρικής σημασίας. Η περιβαλλοντική ατμόσφαιρα και η επιρροή είναι ενδιαφέροντα και ανησυχίες μιας τρίτης πτυχής, της δημιουργικής κατάστασης.
- ✓ Τέλος, τα κριτήρια ή τα χαρακτηριστικά των δημιουργικών προϊόντων έχουν ζητηθεί. Η περιοχή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι είναι η βάση κάθε αξιολόγησης της απόδοσης του πραγματικού κόσμου δημιουργικότητας και μπορεί να παρέχει ένα παράθυρο για τις άλλες πτυχές της δημιουργικότητας.

Κάποιοι ερευνητές ισχυρίζονται άλλες κατηγορίες της δημιουργικότητας:

- ✓ εκφραστική έναντι παραγωγικής
- ✓ εκφραστική έναντι εφευρετικής
- ✓ εκφραστική έναντι καινοτομίας
- ✓ εφεύρεση έναντι ανακάλυψης
- ✓ θεωρία έναντι εφεύρεση έναντι ανακάλυψης
- ✓ διευκολυντική έναντι αφομοιωτικής
- ✓ προσωπική έναντι δημόσιας

Υπάρχουν τρεις γενικοί τρόποι για την επίτευξη μιας δημιουργικής λύσης:

- ✓ παράγοντας τύχη
- ✓ ομοιότητα
- ✓ διαλογισμός

Η δημιουργική σκέψη μπορεί να χωριστεί σε *αποκλίνουσα* και *συγκλίνουσα* λογική.

Αποκλίνουσα σκέψη : είναι η πνευματική ικανότητα να σκεφτεί πολλά πρωτότυπα, πολύμορφα και να επεξεργάζεται ιδέες.

Συγκλίνουσα σκέψη: η πνευματική ικανότητα να αξιολογεί λογικά, να κάνει κριτική και να επιλέξει την καλύτερη ιδέα από μια επιλογή των ιδεών.

Και οι δύο ικανότητες απαιτούνται για τη δημιουργική παραγωγή. Η δημιουργική σκέψη αποκλίνουσας λογικής είναι απαραίτητη για την καινοτομία της δημιουργικών προϊόντων, ενώ η συγκλίνουσα σκέψη είναι θεμελιώδης για την καταλληλότητα.

Έτσι, κάθε γενικός ορισμός της δημιουργικότητας πρέπει να αντιπροσωπεύει τη διαδικασία αναγνώρισης ή την ανακάλυψη νέων ιδεών και λύσεων.

2.1.2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Κατά το παρελθόν, οι γενικές προσεγγίσεις σχετικά με τη δημιουργικότητα υπήρξαν κυρίως περιγραφικές παρά επεξηγηματικές.

Ο Wallas διαιρεί τη δημιουργική διαδικασία σε τέσσερα επιμέρους στάδια.

Η κατηγοριοποίηση που προτείνει, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα μίας περιγραφικής, φαινομενολογικής προσέγγισης. Ο Wallas διατύπωσε το μοντέλο του στηριζόμενος σε μαρτυρίες επιφανών ατόμων, όπως ο Γάλλος μαθηματικός Poincare, όταν τα τελευταία βρέθηκαν αντιμέτωπα με την επίλυση ενός δύσκολου προβλήματος.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Wallas, η δημιουργική διαδικασία περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

- ***Προετοιμασία (preparation).***
- ***Επώαση (incubation).***
- ***Φωτισμός (illumination).***
- ***Επαλήθευση (verification).***

Προετοιμασία.

Είναι η φάση της λύσης προβλημάτων, κατά την οποία το άτομο προσπαθεί να διαμορφώσει και να διατυπώσει το πρόβλημα. Κάποιες λύσεις απορρίπτονται και άλλες γίνονται αποδεχτές ως σχετικές.

Η προετοιμασία περιλαμβάνει, ουσιαστικά, όλη την προηγούμενη παιδεία του ατόμου στον τομέα που το απασχολεί (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1997). Το στάδιο της προετοιμασίας είναι ιδιαίτερα σημαντικό αναφορικά με το στάδιο του φωτισμού (=ανακάλυψη της λύσης).

Επώαση.

Είναι η φάση, κατά την οποία το άτομο εγκαταλείπει, για ένα διάστημα, την προσπάθεια εξεύρεσης της λύσης (αφού έχει, προηγουμένως, δοκιμάσει, ανεπιτυχώς, διάφορες πιθανές λύσεις) και ασχολείται με κάτι τελείως άσχετο.

Η επώαση, λειτουργεί, ουσιαστικά, σαν ένα διάλειμμα στις προσπάθειες επίλυσης (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1997). Το διάλειμμα αυτό είναι απαραίτητο για να απομακρυνθούν οι άχρηστες - ακατάλληλες πληροφορίες από την εργαζόμενη μνήμη, διευκολύνει τη χρήση νέων πληροφοριών, επιτρέποντας, με άλλα λόγια, την, συνειδητή ή ασυνειδητή, αναδιοργάνωση του μνημονικού υλικού, που αποκτήθηκε σε διάφορες χρονικές περιόδους.

Το στάδιο της επώασης δεν είναι απαραίτητο. Το άτομο μπορεί να περάσει στο στάδιο του φωτισμού, αμέσως μετά την προετοιμασία.

Γεγονός, πάντως, είναι ότι παρόλο που το άτομο φαίνεται να ασχολείται, προσωρινά, με κάτι τελείως άσχετο, εντούτοις δεν έχει χάσει το ενδιαφέρον του για το πρόβλημα. Έτσι, το στάδιο της επώασης μπορεί να ιδωθεί ως η φάση, κατά την οποία το άτομο

παύει, προσωρινά, να ασχολείται συνεχώς και έντονα με την επίλυση του προβλήματος.

Φωτισμός.

Είναι η φάση που σχετίζεται με την ανεύρεση της λύσης του προβλήματος. Η λύση εμφανίζεται ξαφνικά, ενορατικά.

Η χρήση της αναλογίας, που θα δούμε παρακάτω, μπορεί να συμβάλλει σε πολλές περιπτώσεις στην ανεύρεση της λύσης, κατά τη φάση του φωτισμού.

Επαλήθευση.

Ακολουθεί την ανεύρεση της λύσης και αφορά την τεκμηρίωση της ορθότητάς της. Το άτομο, δηλαδή, εξετάζει με συνειδητό τρόπο την ενόρασή του και επαληθεύει την αξία της, σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο και την τρέχουσα πραγματικότητα.

Βασιζόμενοι στην παραπάνω κατηγοριοποίηση της δημιουργικής σκέψης, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι τα τέσσερα στάδια, που προαναφέραμε, (...) αντανakλούν την πορεία του νου στην ανασύνθεση των γνωστικών του σχημάτων και τη δημιουργία νέων δομών (...) Δημιουργικότητα εκ του μηδενός δεν υπάρχει (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1997).

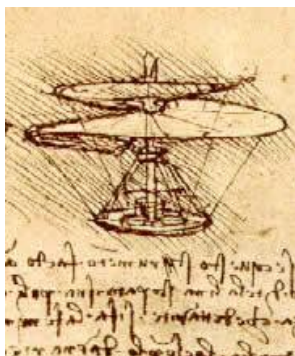
2.1.3. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Τα τελευταία χρόνια, αρκετοί επιστήμονες διατύπωσαν διάφορες απόψεις σχετικά με τη δημιουργικότητα. Καμία από τις απόψεις αυτές δεν βρίσκεται σε αντίθεση με τις θεωρήσεις, που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ενώ πολλές από τις ιδέες αυτές έχουν, ήδη, εκφραστεί ξανά επί τη βάσει ενός υπολογιστικού μοντέλου.

Η Boden (1991, 1994) διέκρινε δύο είδη δημιουργικότητας: την απιθανοκεντρική δημιουργικότητα και την πιθανοκεντρική δημιουργικότητα. Ως απιθανοκεντρικές ανακαλύψεις όρισε τις ανακαλύψεις εκείνες που περιλαμβάνουν καινοφανείς συνδυασμούς οικείων ιδεών.

Πρόκειται, δηλαδή, για ανακαλύψεις που έχουν μικρή πιθανότητα να συμβούν. Η δημιουργικότητα αυτού του είδους εκλαμβάνεται ως το προϊόν της συνειρμικής ή της αναλογικής σκέψης. Οι απιθανοκεντρικές ανακαλύψεις είναι πιο ριζοσπαστικές, καθώς περιλαμβάνουν ιδέες που εκφράζονται για πρώτη φορά. Στον αντίποδα βρίσκονται οι πιθανοκεντρικές ανακαλύψεις.

Η Boden υποστήριξε ότι οι ιδέες παράγονται, πάντοτε, μέσα σε ένα εννοιολογικό πεδίο, όπως ένα χωρικό πρόβλημα, το οποίο δημιουργείται μέσα από ένα ορισμένο σύνολο κανόνων ή περιορισμών. Οι άνθρωποι εξερευνούν αυτά τα εννοιολογικά πεδία, χρησιμοποιώντας διάφορους εννοιολογικούς χάρτες (χαρτογράφηση του εννοιολογικού χώρου), οι οποίοι λειτουργούν ως εσωτερικοί δείκτες – μονοπάτια μέσα στο χώρο.

Κάποιες μορφές δημιουργικότητας συνδέονται με την εξερεύνηση νέων μερών στο χώρο ή με τον εντοπισμό των περιορισμών που ενυπάρχουν στο εννοιολογικό πεδίο (διερεύνηση του εννοιολογικού χώρου). Άλλες μορφές δημιουργικότητας εμφανίζονται όταν οι θεμελιώδεις περιορισμοί του χώρου απορρίπτονται ή τροποποιούνται (μετασχηματισμός του εννοιολογικού χώρου). Όταν ο ίδιος ο χώρος μετασχηματίζει τα χαρακτηριστικά του, εμφανίζονται ιδέες που δεν είχαν παραχθεί ποτέ πριν (π.χ. η απόρριψη του 5^{ου} αξιώματος της ευκλείδειας γεωμετρίας οδήγησε στις μη ευκλείδειες γεωμετρίες). Αντίστοιχα, κάθε πρόγραμμα στον Η/Υ, το οποίο μπορεί να μεταβάλλει τους κανόνες του και άρα να μεταβάλλει τον εννοιολογικό του πεδίο, μπορούμε να πούμε ότι επιδεικνύει απιθανοκεντρική δημιουργικότητα.

2.1.3.1 Μοντέλο **Geneplore**

Οι Finke, Ward και Smith πρότειναν ένα άλλο γενικό μοντέλο για τη δημιουργικότητα, το οποίο ονόμασαν **Geneplore** (από τους όρους generative και exploratory).

Σύμφωνα με αυτό, η δημιουργικότητα διαιρείται σε δύο φάσεις, στην παραγωγική και την διερευνητική.

Κατά την παραγωγική φάση, οι άνθρωποι κατασκευάζουν νοητικές αναπαραστάσεις, που ονομάζονται προ-επινοητικές δομές.

Οι τελευταίες εμπεριέχουν ποικίλες ιδιότητες (π.χ. πρωτοτυπία, ασάφεια-αμφισημία, ενσωματωμένη σημασία, εμφάνιση της κυρίαρχης σημασίας, ασυμφωνία, πολυσημία και απόκλιση κ.α.), που ενεργοποιούν τη δημιουργική διαδικασία στην επόμενη φάση της.

Εάν αυτές οι επινοήσεις προσφέρουν μία ικανοποιητική λύση – πρόταση για το θέμα με το οποίο ασχολείται κάποιος, τότε θα οδηγήσουν απευθείας στη δημιουργική παραγωγή.

Εάν όχι, τότε το άτομο επιστρέφει στην παραγωγική φάση και είτε δημιουργεί νέες προ-επινοητικές δομές είτε τροποποιεί την αρχική δομή.

Υπό το πρίσμα αυτό, η δημιουργικότητα παρουσιάζεται ως μία κυκλική διαδικασία, όπου ο αριθμός των κύκλων εξαρτάται από την επιθυμητή διεύρυνση ή επεξεργασία του συνόλου των εννοιών που περιλαμβάνονται στη δημιουργική πρόταση που παραθέτουμε.

Το μοντέλο Geneplore λαμβάνει υπόψη του και τη λειτουργία μερικών περιορισμών (π.χ. χρόνος) πάνω στη δημιουργική διαδικασία. Αυτοί οι περιορισμοί μπορεί να εμφανιστούν σε οποιαδήποτε φάση της διαδικασίας.

Παραγωγικές Διαδικασίες

- ✓ Ανάκληση από τη μνήμη των ήδη υπαρχόντων δομών.
- ✓ Μορφοποίηση συσχετισμών μεταξύ αυτών των δομών.
- ✓ Νοητικές συνθέσεις.
- ✓ Νοητικές τροποποιήσεις – νοητικοί μετασχηματισμοί.
- ✓ Αναλογικές μεταφορές.
- ✓ Κατηγορική αφαίρεση.

Προ-επινοητικές Δομές

- ✓ Νοητικές αναπαραστάσεις και σχήματα –φόρμες.
- ✓ Νοητικές οπτικές αναπαραστάσεις αντικειμένων.
- ✓ Κατηγορικά παραδείγματα.
- ✓ Νοητικά μοντέλα.
- ✓ Λεκτικοί συνδυασμοί
- ✓ Μουσικές φόρμες κ.α.

Προ - επινοητικές ιδιότητες

Π.χ.:

- ✓ πρωτοτυπία της προ-επινοητικής δομής.
- ✓ ασάφεια – αμφισημία.
- ✓ ενσωματωμένη σημασία.
- ✓ ασυμφωνία: ένταση → σύγκρουση → αντιπαράθεση κ.α.

Διερευνητικές Διαδικασίες

- ✓ Αναζήτηση χαρακτηριστικών / ιδιοτήτων.
- ✓ Εννοιολογική ερμηνεία.
- ✓ Λειτουργική αιτιακή συσχέτιση.
- ✓ Αλλαγή πλαισίου αναφοράς → νέο νόημα → χρήση → λειτουργία.
- ✓ Έλεγχος υποθέσεων → περιορισμοί → νέες κατευθύνσεις αναζήτησης νοήματος.
- ✓ Αναζήτηση των περιορισμών.

2.1.3.2. Αξιολόγηση του μοντέλου Geneplore.

Ν Οι περισσότερες από τις γνωστικές διαδικασίες που περιλαμβάνονται σε αυτό το μοντέλο είναι, επίσης, βασικές διαδικασίες που περιγράφονται από τη γνωστική ψυχολογία γενικότερα.

Ν Είναι αρκετά ανοιχτό σε διαφοροποιήσεις που μπορούν να υπάρχουν, έτσι ώστε να μπορούν να ερμηνευτούν διαφορετικές δημιουργικές διαδικασίες, π.χ. καλλιτεχνική, επιστημονική κ.ο.κ. δημιουργική διαδικασία.

Ν Επιτρέπει να ερμηνευτεί ο διαφορετικός τρόπος δημιουργικής διαδικασίας στους ανθρώπους, κάτι που είναι πολύ σημαντικό, για το λόγο ότι οι άνθρωποι μπορεί να είναι δημιουργικοί κατά διαφορετικούς τρόπους (π.χ. κάποιος μπορεί να είναι πιο ικανός, πιο εξειδικευμένος και πιο αποτελεσματικός στην παραγωγική ή στην ερμηνευτική φάση αντίστοιχως).

Ν Μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά διαφορετικά επίπεδα της δημιουργικής σκέψης, είτε στα αρχικά στάδια (όπου το άτομο ψάχνει απλώς για νέες ιδέες) είτε στα τελικά στάδια (όπου οι προ-επινοητικές δομές δέχονται τους περισσότερους περιορισμούς – π.χ. λειτουργικότητα, αποτελεσματικότητα κλπ.).

Μία από τις πιο γνωστές εφαρμογές του μοντέλου Geneplore σχετίζεται με τη δομημένη φαντασία. Σύμφωνα με τη θεωρήση αυτή, οι προ-επινοητικές δομές που δημιουργούνται, κατά την παραγωγική διαδικασία, αποδίδονται στην προηγούμενη γνώση των ατόμων.

Κατ' επέκταση, όταν οι άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα, στα οποία καλούνται να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους, τείνουν να παράγουν λύσεις – προϊόντα που είναι δομημένα σε ποικίλους τρόπους.

Ο Ward ζήτησε, σε ένα πείραμα, από τα υποκείμενα να ζωγραφίσουν φανταστικές μορφές για έναν πλανήτη, που θα βρισκόταν μακριά από το δικό μας ηλιακό σύστημα. Στα υποκείμενα ζητήθηκε να σχεδιάσουν, αρχικά, ένα φανταστικό ζώο, στη συνέχεια, ένα άλλο ζώο που να ανήκει στο ίδιο είδος και, κατόπιν, ένα ζώο που να ανήκει σε κάποιο άλλο είδος. Ο Ward παρατήρησε ότι τα περισσότερα από τα φανταστικά ζώα, που τα υποκείμενα είχαν σχεδιάσει, περιελάμβαναν ως προς τη δομή τους, τις βασικές χαρακτηριστικές ιδιότητες των ζώων της γης (π.χ. ίδια συμμετρία, αισθητικούς υποδοχείς, πόδια, ουρά κλπ.).

Σε μία αντίστοιχη μελέτη, ο Bredart παρατήρησε ότι όταν ένα χαρακτηριστικό δεν περιλαμβανόταν στο σκίτσο (π.χ. μάτι), τα υποκείμενα είχαν σχεδιάσει, στη θέση του, ένα νέο χαρακτηριστικό, που επιτελούσε την ίδια λειτουργία (π.χ. κάποιον αισθητήρα που θα προσλάμβανε την αισθητηριακή πληροφορία).

Ο Ward υποστήριξε ότι τα υποκείμενα αντιμετώπισαν το πρόβλημα, που τους δόθηκε, χρησιμοποιώντας τα πρότυπα από τα γνωστά τους, στη γη, ζώα (προ-επινοητική δομή) και τροποποιώντας, στη συνέχεια, τις αναπαραστάσεις αυτές, σύμφωνα με τις οδηγίες που τους είχαν δοθεί και τους περιορισμούς του έργου, που είχαν να εκτελέσουν (εξερεύνηση της προ-επινοητικής δομής, υπό την καθοδήγηση των περιορισμών). Ακόμα και όταν σε κάποια υποκείμενα ζητήθηκε να παράγουν «τελείως διαφορετικά (wildly different)» ζώα, οι Ward και Sifonis παρατήρησαν ότι

τα τελευταία εξακολουθούσαν να διατηρούν την ίδια συμμετρία και τις ίδιες χαρακτηριστικές ιδιότητες με τα «πρότυπα - ζώα», όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, παρόλο που, τώρα, τα υποκείμενα εμφάνιζαν την τάση να παράγουν περισσότερες καινοφανείς αποκλίσεις (αναφορικά π.χ. με τον αριθμό των ματιών ή των άκρων των νέων ζώων που σχεδιάζαν).

Υπό το πρίσμα αυτό, τα άτομα παρουσιάζονται να χρησιμοποιούν και να ενσωματώνουν, στις νέες μορφές που σχεδιάζουν, τις υπάρχουσες γνωστικές τους δομές και τα γνωστικά σχήματα, που αφορούν τα προσωπικά τους βιώματα και απόψεις.

2.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Τα δημιουργικά άτομα έχουν πολλή ενέργεια, αλλά είναι ταυτόχρονα ήσυχα και ήρεμα.
2. Τα δημιουργικά άτομα τείνουν να είναι έξυπνα, αλλά αφελή ταυτόχρονα.
3. Τα δημιουργικά άτομα έχουν ένα συνδυασμό διάθεσης για παιχνίδι και πειθαρχία, ή ευθύνης και την ανευθυνότητα.
4. Τα δημιουργικά άτομα εναλλάσσονται μεταξύ φαντασίας από τη μια μεριά και της αίσθησης της πραγματικότητας από την άλλη.
5. Οι δημιουργικοί άνθρωποι φαίνονται να υποκρύπτουν τις αντίθετες τάσεις τους μεταξύ εξωστρέφειας και εσωστρέφειας.
6. Τα δημιουργικά άτομα είναι επίσης αξιοσημείωτα ταπεινά και περήφανα ταυτόχρονα.
7. Τα δημιουργικά άτομα σε κάποιο βαθμό ξεφεύγουν από την αυστηρή στερεοτυπία του ρόλου των δύο φύλων και έχουν μια τάση ανδρόγυνου.
8. Σε γενικές γραμμές, οι δημιουργικοί άνθρωποι πιστεύεται ότι είναι επαναστατικοί και ανεξάρτητοι.
9. Τα περισσότερα δημιουργικά άτομα είναι πολύ παθιασμένα με τη δουλειά τους, αλλά μπορούν να είναι εξαιρετικά αντικειμενικά με αυτήν επίσης.
10. Ο ανοιχτός χαρακτήρας και η ευαισθησία των δημιουργικών ατόμων τους εμφανίζει συχνά να υποφέρουν ακόμη και μετά από μια μεγάλη απόλαυση.

2.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

- Ευκολία έκφρασης.
- Ευκαμψία. Το άτομο είναι ικανό να εξετάσει μια μεγάλη γκάμα προσεγγίσεων για κάποιο πρόβλημα, χωρίς να χάσει από μπροστά του τους κύριους στόχους του.
- Ευαισθησία στα προβλήματα. Ασχολείται με το να ανακαλύπτει, όχι μόνο να λύνει προβλήματα, εκεί που οι άλλοι δεν αντιλαμβάνονται τίποτε το αξιοπερίεργο.
- Πρωτοτυπία. Αυτή τρέφεται με την έκπληξη, την αλλαγή (ταξίδια, αλλαγή δραστηριότητας, βουτιά στο απροσδόκητο), έχει ανάγκη να ανανεώνει την εμπειρία.
- Περιέργεια. Είναι η ικανότητα να θαυμάζει κανείς. Η ανάγκη είναι η μητέρα όλων των εφευρέσεων, αλλά ο πατέρας είναι η περιέργεια.
- Άνοιγμα στις συγκινήσεις και στο ασυνείδητο. Χρειάζεται να έχει κανείς περισσότερη ενέργεια, περισσότερη ορμητικότητα, ν' ανταποκρίνεται στις συγκινήσεις και στα συναισθήματα καλύτερα από τους άλλους.
- Έχει κίνητρα. Έχει μια δυνατή επιθυμία να δημιουργήσει, μια βαθιά αίσθηση της ευθύνης και του καθήκοντος, καθώς και του σκοπού να φτάσει. Ζει το παρόν.
- Επιμονή και συγκέντρωση. Ένα άθροισμα αποτυχημένων προσπαθειών ερεθίζει τη δημιουργικότητα, ενεργοποιεί την ασυνείδητη διαδικασία διαλογισμού και επώασης ιδεών. Χωρίς προκαταρκτική εργασία, το ασυνείδητο διατηρεί τη στεριότητά του.
- Ικανότητα να σκέφτεται με εικόνες. Χρειάζεται να αντιληφθεί κανείς τις νοητικές εικόνες πριν περάσει στο στάδιο του λεκτικού σχηματισμού των εννοιών που βρήκε, γιατί αλλιώς μπορεί να οδηγηθεί στην αλλοίωσή τους.
- Ικανότητα να «παίζει» με τις ιδέες, σαν ένα είδος ψυχολογικού τεντώματος. Βοηθά το άτομο να βρίσκει «κατά τύχη» καταπληκτικές λύσεις σε χρόνια προβλήματα.
- Ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης. Η ανάλυση είναι ο τεμαχισμός των στοιχείων, ενώ η δημιουργική σύνθεση είναι να αναδιοργανώσει τα διάφορα στοιχεία με τρόπο ώστε να προκύπτει ένα νέο στοιχείο, αποτέλεσμα ολιστικής θεώρησης.
- Ανοχή στα διαφορούμενα. Δε φοβάται την αοριστία. Είναι συνειδητός και πεπεισμένος για τα πολύπλοκα, παράδοξα, χαοτικά χαρακτηριστικά των περισσότερων καταστάσεων.
- Διάκριση και επιλεκτικότητα. Ικανότητα να ξεχωρίσει κανείς τα ουσιαστικά από τα μη.
- Ικανότητα ανοχής στην απομόνωση, για να είναι ικανός να δημιουργήσει.
- Δημιουργική μνήμη, η οποία έχει ανάγκη από ρευστότητα και δυναμική στα συστατικά της στοιχεία.

2.4. ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτή η μελέτη που θα παρουσιαστεί παρακάτω σε αυτή την ενότητα, ερευνήσε τη σχέση μεταξύ πίεσης χρόνου και δημιουργικότητας με μια νέα μέθοδο για την εξέταση των καθημερινών σκέψεων, εμπειριών και γεγονότων στους οργανισμούς. Ημερήσια ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια μαζεύονταν σε περιόδους έως 30 εβδομάδες από 177 ανθρώπους σε 7 εταιρίες καθώς δούλευαν σε εργασίες που απαιτούσαν δημιουργικότητα. Αφηγηματικές αναφορές γεγονότων που συνέβαιναν σε αυτά τα έργα χρησιμοποιήθηκαν για να εξαχθούν μετρήσεις για την επεξεργασία δημιουργικής σκέψης των συμμετεχόντων και ημερήσια αξιολογημένα ευρήματα μας απέδωσαν μετρήσεις της χρονικής πίεσης. Ανάλυση που ενσωματώνει πολλούς ελέγχους συμπεριλαμβανομένου των πολλών ωρών εργασίας έδειξε αρνητικές προβλέψεις στην επεξεργασία δημιουργικής σκέψης εκείνη τη μέρα, μια μέρα αργότερα καθώς επίσης και σε μεγαλύτερες περιόδους. Μεταξύ αυτών των δυο θα μπορούσε να υπάρχει μια απευθείας σύνδεση, ότι δεν υπήρξε μεσολάβηση εγγενών κινήτρων σ' αυτή τη μελέτη και οι προηγούμενες έρευνες συμπέραναν ότι η πίεση χρόνου μπορεί ευθέως να περιορίζει γνωστικές διαδικασίες που συνδέονται με τη δημιουργικότητα. Αυτά τα αποτελέσματα έχουν θεωρητικές επιπτώσεις στην κατανόηση του πώς η δημιουργικότητα επηρεάζεται από διάφορες πτυχές του εργασιακού περιβάλλοντος και μεθοδολογικές επιπτώσεις κοιτάζοντας το «μαύρο κουτί» της δημιουργικής σκέψης.

2.4.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Η στοιχειώδης θεωρία της δημιουργικότητας (Amabile 1983, 1988, 1996) παρουσιάζει ένα υποσχόμενο πλαίσιο κατανόησης των επιδράσεων της πίεσης χρόνου. Αυτή η θεωρία όπως παρουσιάζεται σε τροποποιημένη μορφή στο σχήμα 1 , μπορεί να είναι χρήσιμη με δυο τρόπους. Πρώτον, από τις τρεις κύριες θεωρίες λειτουργικής δημιουργικότητας (Amabile 1988, Ford 1996, Woodman, Sawyer & Griffin 1993), είναι η μοναδική που συμπεριλαμβάνει την πίεση χρόνου. Συγκεκριμένα, προβλέπει ότι η πίεση χρόνου θα έχει αρνητικές επιδράσεις στη δημιουργικότητα. Δεύτερον, όπως άλλες ψυχολογικές θεωρίες της δημιουργικότητας (Campbell 1960, Simonton 1999, Sternberg & Lubart 1991, Wallas 1926), υπογραμμίζει τα στοιχεία της δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας, καταδεικνύει δυο τρόπους με τους οποίους η πίεση χρόνου μπορεί να έχει επίδραση:

- α) επηρεάζοντας απευθείας τη γνωστική δημιουργική επεξεργασία και
- β) επηρεάζοντας τη γνωστική δημιουργική επεξεργασία μέσω ενός μηχανισμού κινήτρων.

Αυτή είναι βασική σε όλες τις θεωρίες δημιουργικότητας γιατί είναι το σύνολο των διαφόρων γνωστικών διαδικασιών που πιο άμεσα καθορίζουν τη δημιουργικότητα των αποτελεσμάτων εργασίας.

Όπως φαίνεται στο σχήμα 1, η γνωστική δημιουργική επεξεργασία περιέχει τέσσερα βασικά στοιχεία :

1. Αναγνώριση και κατανόηση του προβλήματος ή του θέματος που πυροδοτείται είτε από εσωτερικό είτε από εξωτερικό ερέθισμα.
2. Προετοιμασία που περιλαμβάνει εκμάθηση και απομνημόνευση που βοηθάει στο να συγκεντρώσεις, να ενεργοποιήσεις ξανά και να επωάσεις σχετικές πληροφορίες για το συγκεκριμένο πρόβλημα που έχουμε στα χέρια μας.
3. Δημιουργία απαντήσεων ή εύρεση νέων ιδεών για τη λύση του προβλήματος.
4. Επικύρωση και ανακοίνωση των απαντήσεων περιλαμβάνοντας άρθρωση και δοκιμή των απαντήσεων με τις πιο πολλά υποσχόμενες πιθανότητες.

Ένα άτομο μπαίνει σε αυτή τη διαδικασία συχνά ανακυκλώνοντας επανειλημμένα τα διάφορα στοιχεία σε διαφορετική σειρά, ακολουθία, έως ότου ολοκληρωθεί το πρόβλημα ή λυθεί το θέμα. Στο εύρος το οποίο αυτή η διαδικασία ενισχύεται, τα αποτελέσματα οφείλουν να είναι πιο δημιουργικά. Όσο ουσιώδης είναι η δημιουργική γνωστική επεξεργασία σε όλες τις θεωρίες δημιουργικότητας, αυτό το «μαύρο κουτί» έχει πρακτικά αγνοηθεί από προηγούμενη έρευνα – πιο πολύ επειδή ψάχνοντας αυτή τη διαδικασία, ιδιαίτερα στην πραγματικότητα – παγκόσμιες ρυθμίσεις παρουσιάζουν τρομερές μεθοδολογικές προκλήσεις.

Είναι σημαντικό να αναπτύξουν δρόμους, να συναντήσουν αυτές τις προκλήσεις προκειμένου να καταλάβουν πλήρως πόσο η δημιουργικότητα συμβαίνει και πόσο μπορεί να επηρεαστεί από την πίεση χρόνου και άλλα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος εργασίας.

Στη παρούσα μελέτη, αναπτύσσουμε μια μεθοδολογία να παρατηρούμε στοιχεία της δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας όπως αυτά εμφανίζονταν στους οργανισμούς. Μετά ερευνήσαμε αν η αντιλαμβανόμενη χρονική πίεση προβλέπει αυτές τις διαδικασίες.

2.4.2 ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Προτείνουμε ότι πίεση χρόνου, στα μέτρια με υψηλά επίπεδα που γενικά βιώνεται στους σύγχρονους οργανισμούς έχει μια ευθεία αρνητική επίδραση στη γνωστική δημιουργική επεξεργασία.

Σύμφωνα με τη στοιχειώδη θεωρία, η δημιουργικότητα είναι καθορισμένη από τις επιδράσεις ενός εξωατομικού παράγοντα και τριών ατομικών στη δημιουργική γνωστική επεξεργασία. Ο εξωατομικός παράγοντας είναι το εξωτερικό περιβάλλον εργασίας αποτελούμενο από πολλά χαρακτηριστικά του οργανωτικού κλίματος, το κλίμα στην ομάδα εργασίας, συμπεριφορές διευθυντικές και περιορισμός αρμοδιοτήτων – συμπεριλαμβανομένου της χρονικής πίεσης που χρειάζεται για να πραγματοποιηθεί η εργασία.

Η θεωρία εστιάζει σε ένα δρόμο όπου το περιβάλλον εργασίας ίσως επηρεάσει τη δημιουργικότητα – μέσα από επιρροές σε ατομικούς παράγοντες.

Ωστόσο, αν και δεν είναι ρητά ή προβλεπόμενα από τη θεωρία, μια ευθεία επίδραση της πίεσης χρόνου προτείνεται από μια μεταφορά στην πιο σύγχρονη αναθεώρηση της θεωρίας (Amabile 1996). Σύμφωνα με αυτή τη μεταφορά, κάνοντας ένα έργο ή λύνοντας ένα πρόβλημα, είναι σαν να περνάς από λαβύρινθο. Η σύγκριση αντλείται από την ιδέα των Newell, Shaw και Simon (1962), ότι η δημιουργικότητα εξαρτάται από την εξερεύνηση του λαβυρίνθου των διαθέσιμων γνωστικών μονοπατιών. Αν και

τα ικανοποιητικά αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν με το να ακολουθήσουμε ένα ίσιο μονοπάτι (ένα οικείο έργο αλγορίθμου) έξω από το λαβύρινθο, δημιουργικές λύσεις απαιτούν εξερεύνηση μιας άγνωστης περιοχής.

Μια σύγχρονη εργαστηριακή μελέτη σχεδιασμένη να εξετάσει τη δυνατότητα εφαρμογής της μεταφοράς του λαβυρίνθου, αποκάλυψε ότι οι άνθρωποι που αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στις συμπεριφορές ερευνητικού έργου είναι πιο πιθανό να παράγουν έργο το οποίο εκτιμάται από παρατηρητές ως δημιουργικότητα (Ruscio, Whitney & Amabile 1998).

Αν μια τέτοια γνωστική εξερεύνηση του λαβυρίνθου των πιθανοτήτων είναι σημαντική για τη δημιουργικότητα θα πρέπει να αφιερώνεται επαρκής χρόνος στη διαδικασία σκέψης που αφορά το διανοητικό παιχνίδι ιδεών και πιθανών λύσεων. Πράγματι, ο Αϊνστάιν κάποια φορά αναφέρθηκε στη δημιουργικότητα σαν ένα παιχνίδι συνδυασμών. Αν οι άνθρωποι είναι υπερβολικά απασχολημένοι, μπορεί να μην αφιερώσουν το χρόνο να ασχοληθούν με μια τέτοια διαδικασία σκέψης.

Η ρηξικέλευθη θεωρία του Campbell (1960), για τη δημιουργική σκέψη, πρότεινε ότι η κεντρική διαδικασία σκέψης είναι εξελίξιμη, όπου το μυαλό δημιουργεί λίγο ως πολύ τυφλές παραλλαγές ή συνδυασμούς ιδεών και κατόπιν επιλεκτικά κρατάει τις πιο χρήσιμες καινοτόμες ιδέες.

Η νεότερη θεωρία του Simonton (1999) επεξεργάζεται αυτήν την αντίληψη. Όσο περισσότερος χρόνος διατίθεται γι' αυτόν τον τρόπο σκέψης, τόσες περισσότερες παραλλαγές μπορούν να δημιουργηθούν και να αξιολογηθούν.

Υπάρχουν ενδεικτικά στοιχεία από προηγούμενες εμπειρικές μελέτες ότι η πετυχημένη δημιουργική διαδικασία είναι συνάρτηση διαθέσιμου χρόνου. Σε μια εργαστηριακή έρευνα, συμμετέχοντες που τους είχαν δοθεί πέντε λεπτά της ώρας να προγραμματίσουν μια δομική δραστηριότητα είτε με το να επεξεργαστούν τα υλικά που τους δόθηκαν είτε απλώς να κοιτάξουν και να τα επεξεργαστούν νοητικά, παρήγαγαν δομές οι οποίες αξιολογήθηκαν πιο δημιουργικές από αυτές που παρήγαγαν οι συμμετέχοντες που άρχισαν τη δομική δραστηριότητα αμέσως μόλις τους δόθηκαν τα υλικά.

Υπάρχουν επίσης ενδεικτικά στοιχεία και από τη βιβλιογραφία επίλυσης προβλημάτων και λήψης αποφάσεων.

Σε μια ανασκόπηση των Eland και Svenson (1993), σημείωσαν ότι οι άνθρωποι που δουλεύουν υπό πίεση χρόνου τείνουν να εφαρμόσουν στρατηγικές:

- i) **φίλτραρίσματος** (επεξεργαζόμενοι κάποια κομμάτια πληροφοριών λιγότερο και άλλα περισσότερο),
- ii) **επιτάχυνσης** και
- ii) **παράληψης** (αγνοώντας κάποια κομμάτια των πληροφοριών).

Για παράδειγμα, σε μια μελέτη εξομοίωσης τυχερού παιχνιδιού των Benzur και Breznitz (1981), βρήκαν ότι άτομα υπό υψηλή πίεση χρόνου εστίαζαν σχεδόν αποκλειστικά σε αρνητικές φύσης πληροφορίες, (π.χ. την πιθανότητα να χάσουν) και επιτάχυναν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων καταλήγοντας σε μια προτίμηση λύσεων χαμηλού ρίσκου.

Ο Janis (1982) αποδίδει αυτό το φαινόμενο στην κατάσταση της «υπεραγρύπνισης» (υπερβολική ετοιμότητα σε ενδείξεις απειλής ή πίεσης), η οποία πυροδοτείται από την πίεση χρόνου και άλλες αγχωτικές καταστάσεις. Η εξήγηση είναι ότι επειδή η «υπεραγρύπνιση» ως απάντηση σε επερχόμενες διορίες ωθεί τους ανθρώπους να

αυξήσουν την επιλεκτικότητα των πληροφοριών που επεξεργάζονται και να πάρουν μια απόφαση χωρίς να παράγουν όλες τις διαθέσιμες εναλλακτικές, "αυτό οδηγεί σε λάθος εξετασμένες αποφάσεις που συχνά ακολουθούνται από συγκρούσεις και σύγχυση" (Janis1982).

Οι παραπάνω αντιλήψεις είναι σύμφωνες με αυτές της θεωρίας απειλητικής – ακαμψίας (threat-rigidity theory), η οποία λέει ότι υπό απειλητικές συνθήκες άτομα και οργανισμοί είναι πιο πιθανό να βασιστούν σε γνωστούς αλγορίθμους. Στο σύνολό της η βιβλιογραφία προτείνει ότι η πίεση χρόνου είναι πιο πιθανό να οδηγήσει σε ένα ρηχό, στενό, συντηρητικό τρόπο σκέψης, το αντίθετο της δημιουργικής σκέψης.

Αυτός ο ρηχός, στενός, συντηρητικός τρόπος σκέψης δεν επηρεάζει μόνο την αναζήτηση για νέες ιδέες η οποία στη στοιχειώδη θεωρία ορίζεται ως «δημιουργία απαντήσεων». Επηρεάζει επίσης κάθε ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της δημιουργικής γνωστικής διαδικασίας.

Υπό πίεση χρόνου οι άνθρωποι είναι λιγότερο πιθανό να αφιερώσουν χρόνο να κατανοήσουν σε βάθος ένα πρόβλημα («αναγνώριση προβλήματος ή θέματος»), ή να προετοιμαστούν πλήρως να λύσουν το πρόβλημα μέσω της εκμάθησης και της σκέψης του τι μάθανε («προετοιμασία»), πριν αυτοί εμβαθύνουν στη δημιουργία απαντήσεων.

Επιπλέον, είναι λιγότερο πιθανό να σκεφτούν ή να συζητήσουν σε βάθος τις επιπτώσεις των πιθανών απαντήσεων που έχουν δημιουργήσει ("αξιολόγηση και κοινωνία απαντήσεων").

Με άλλα λόγια το σύνολο των στοιχείων που συνιστούν τη δημιουργική γνωστική διαδικασία μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά υπό την πίεση χρόνου.

Με αυτόν τον τρόπο όπως φαίνεται στο σχήμα 1 (με το διπλό βέλος), προτείνουμε μια προσθήκη στη στοιχειώδη θεωρία με την οποία ορισμένες πλευρές του εργασιακού περιβάλλοντος – σε αυτή τη περίπτωση η πίεση χρόνου – μπορούν να έχουν απευθείας επίπτωση στη δημιουργική γνωστική διαδικασία.

Συγκεκριμένα, βασιζόμενοι στην περιγραφή της στοιχειώδους θεωρίας γι' αυτή τη διαδικασία όπως επίσης και σε προηγούμενες έρευνες πάνω στη δημιουργικότητα, την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων προβλέπουμε απευθείας αρνητική επίδραση της πίεσης χρόνου.

ΥΠΟΘΕΣΗ 1 : Σε όσο περισσότερη πίεση χρόνου βρίσκονται οι άνθρωποι τόσο πιο απίθανο είναι να εμπλακούν σε δημιουργική γνωστική επεξεργασία.

Η στοιχειώδης θεωρία ξεκάθαρα προβλέπει ένα δεύτερο τρόπο με τον οποίο η πίεση χρόνου μπορεί να επηρεάσει τη δημιουργική γνωστική επεξεργασία έμμεσα, μέσω ενός μηχανισμού κινήτρων.

Αυτό το κίνητρο είναι ένα από τα τρία εσωτερικά χαρακτηριστικά στοιχεία της δημιουργικότητας που αποτελούνται από

- α) δεξιότητες σχετιζόμενες με το πεδίο, (εξειδίκευσης στο θέμα),
- β) δεξιότητες και διαδικασίες σχετικά με τη δημιουργικότητα (ευέλικτο τρόπο σκέψης, δεκτικότητα σε νέες ιδέες και επίμονη έρευνα των προβλημάτων) και
- γ) εγγενές κίνητρο πάνω στο θέμα (κίνητρο να εμπλακεί κάποιος στο θέμα επειδή είναι προκλητικά ενδιαφέρον για αυτόν και τον αφορά).

Αν και η θεωρία προτείνει ότι το καθένα από τα τρία εσωτερικά χαρακτηριστικά μπορούν να επηρεαστούν από το περιβάλλον εργασίας, επικεντρώνεται στο θέμα των κινήτρων.

Αυτή η εστίαση βασίζεται στην υπόθεση ότι το α) και το β) της προηγούμενης παραγράφου είναι χρονικά πιο σταθερά και έτσι υπόκεινται λιγότερο σε περιβαλλοντικές επιρροές από ότι στα κίνητρα.

Η αρχή των εγγενών κινήτρων της δημιουργικότητας σύμφωνα με τη θεωρία, δηλώνει ότι οι περιορισμοί στο εργασιακό περιβάλλον έχουν αρνητική επίδραση στη δημιουργικότητα υπονομεύοντας τα εγγενή κίνητρα.

Συγκεκριμένα, περιορισμοί όπως η πίεση χρόνου τείνουν να οδηγήσουν σε χαμηλότερα επίπεδα εγγενών κινήτρων κάνοντας τα άτομα να αισθάνονται ότι ελέγχονται από το περιβάλλον τους.

Όταν οι άνθρωποι αισθάνονται ότι ελέγχονται από έναν εξωτερικό παράγοντα στο εργασιακό τους περιβάλλον, τείνουν να αποδώσουν την εμπλοκή τους σε μια εργασία σε αυτήν την εξωτερική πηγή.

Σαν αποτέλεσμα τείνουν να αισθανθούν ότι έχουν λιγότερα κίνητρα από τη δουλειά, η οποία τους αφορά λιγότερο και ενθουσιάζονται λιγότερο με αυτό που κάνουν. Εν συντομία τείνουν να έχουν λιγότερο εσωτερικό ενδιαφέρον στο έργο. Όταν το εγγενές ενδιαφέρον είναι χαμηλό, οι άνθρωποι είναι λιγότερο πιθανό να εμπλακούν στις εξερευνητικές συμπεριφορές της δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας. Αντίθετα, είναι πιθανότερο να προσεγγίσουν το θέμα πιο επιφανειακά, βασιζόμενοι σε γνωστούς αλγορίθμους.

Προηγούμενες έρευνες έδειξαν έναν συνδυαστικό κρίκο μεταξύ των εγγενών κινήτρων και της δημιουργικότητας.

Για παράδειγμα, σε ένα πείραμα οι συμμετέχοντες, τους οποίους είχαν προκαλέσει να εστιάσουν κάπου με εγγενή κίνητρα, παρήγαγαν εργασία που αξιολογήθηκε ως σημαντικά πιο δημιουργική από το έργο που παρήγαγαν συμμετέχοντες στους οποίους είχαν προκαλέσει να εστιάσουν κάπου με εξωτερικά κίνητρα (Amabile, 1985).

Επιπλέον, σημαντικοί θετικοί συσχετισμοί αναφέρονται μεταξύ χαρακτηριστικών εγγενών κινήτρων και αρκετών μεγεθών της δημιουργικότητας (Amabile, Hill, Hennessey, & Tighe, 1994). Επιπλέον, αρκετές πειραματικές μελέτες έχουν υποστηρίξει τη βασική πρόταση ότι περιορισμοί στο εργασιακό περιβάλλον μπορούν να οδηγήσουν σε χαμηλότερα επίπεδα εσωτερικών εγγενών κινήτρων και δημιουργικότητας και οι οποίες χρησιμοποίησαν μια ποικιλία περιορισμών (για παράδειγμα χρησιμοποίησαν την ανταμοιβή με την ολοκλήρωση του έργου βάσει συμβολαίου (Kruglanski, Friedman & Zeevi, 1971) , την επικείμενη αξιολόγηση (Hennessey, 1989), την παρακολούθηση (Amabile, Goldfarb & Brackfield, 1990), την περιορισμένη επιλογή (Koestner, Ryan, Bernieri & Holt, 1984), τον ανταγωνισμό (Amabile, 1982α)).

Όμως αυτή η πρόταση δεν έχει διερευνηθεί πάνω στην πίεση χρόνου, η οποία συχνά αναφέρεται από ερευνητές κινήτρων ως ένας μεγάλος περιορισμός του έργου όπου οφείλει να έχει παρόμοια επίδραση.

Αν και μια έρευνα (Amabile, DeJong & Lepper, 1976), έδειξε αρνητική επίδραση της πίεσης χρόνου πάνω στα εσωτερικά κίνητρα (σε ένα απλό έργο που δεν άφηνε περιθώρια για δημιουργικότητα), καμία προηγούμενη μελέτη δεν έχει ταυτόχρονα εξετάσει πίεση χρόνου, εγγενή κίνητρα και δημιουργικότητα.

Αυτή η μελέτη το κάνει. Με δεδομένη την αρχή των εγγενών κινήτρων της στοιχειώδους θεωρίας, προβλέπουμε ένα έμμεσο αρνητικό αντίκτυπο της πίεσης χρόνου στη δημιουργική επεξεργασία πέρα από το άμεσο αντίκτυπο.

Μερική μεσολάβηση μέσω εγγενών κινήτρων αποδείκνυε τη λειτουργία και των δυο, του έμμεσου και του άμεσου αντίκτυπου.

ΥΠΟΘΕΣΗ 2 : Τα εγγενή κίνητρα μεσολαβούν μερικώς στην αρνητική σχέση μεταξύ πίεσης χρόνου και δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας.

2.4.3. Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Όπως σημειώθηκε νωρίτερα, δεν υπάρχει καθιερωμένη τεχνική για τη μελέτη της γνωστικής δημιουργικής επεξεργασίας στους οργανισμούς κι έτσι δεν υπάρχει καμία υπάρχουσα μεθοδολογία αυτών των υποθέσεων (1,2).

Η παρούσα ανέπτυξε ένα πεδίο μεθοδολογίας για να ρίξουμε μια ματιά στο «μαύρο κουτί» της δημιουργικής διαδικασίας, να ανακαλύψουμε αν και πώς η πίεση χρόνου μπορεί να την επηρεάσει στους οργανισμούς.

Όμως αυτή η μεθοδολογία μόνο δικαιολογείται αν οι δείκτες της δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας πράγματι συνδέονται με τα πρότυπα μέτρησης των δημιουργικών αποτελεσμάτων που χρησιμοποιούνται στην οργανωτική βιβλιογραφία.

Πιο πρόσφατες μελέτες της οργανωτικής δημιουργικότητας (Ford & Goia 2000, Shalley & Perry-Smith 2001, West & Anderson 1996), όπως επίσης και της δημιουργικότητας σε άλλες συνθήκες στηρίχτηκαν στη βασική προσέγγιση της τεχνικής συναινετικής αξιολόγησης (Amabile 1982b, 1996).

Αυτή η προσέγγιση βασίζεται στην προϋπόθεση ότι η δημιουργική αξιολόγηση που γίνεται από τους κατάλληλους παρατηρητές όπως ομότιμοι ή ειδικοί πάνω στο πεδίο του θέματος, μας παρέχει τις πιο σταθερές και αξιόπιστες μετρήσεις της δημιουργικότητας των ατόμων, των προϊόντων ή των αποτελεσμάτων εργασίας αρκεί αυτές οι εκτιμήσεις να δείχνουν έναν αποδεκτό βαθμό συμφωνίας μεταξύ τους.

Έτσι, ξεκινάμε πρώτα να καθορίσουμε μια σχέση μεταξύ γνωστικής δημιουργικής επεξεργασίας και δημιουργικού αποτελέσματος όπως εκτιμάται από ομότιμους παρατηρητές (βλέπε τη σύνδεση στην κορυφή του σχήματος 1) και κατόπιν να εξετάσουμε τις σχέσεις μεταξύ πίεσης χρόνου και γνωστικής δημιουργικής επεξεργασίας όπως είχαμε υποθέσει.

Συνοψίζοντας όπως φαίνεται στο σχήμα 1 (σκιασμένα κομμάτια), η παρούσα μελέτη ερευνήσε τέσσερα κομμάτια της στοιχειώδους θεωρίας της δημιουργικότητας :

- α) την πίεση χρόνου ως ένα κομμάτι του εργασιακού περιβάλλοντος (το εξωατομικό χαρακτηριστικό),
- β) τα εγγενή κίνητρα (ένα εσωατόμικο χαρακτηριστικό),
- γ) τη γνωστική δημιουργική επεξεργασία και
- δ) τα δημιουργικά αποτελέσματα.

Επιπλέον, εκτός από τις συνδέσεις μεταξύ αυτών των στοιχείων που ήδη προβλέπονται ξεκάθαρα από τη θεωρία, προτείνουμε και δοκιμάζουμε μια νέα σύνδεση η οποία απλώς υπονοείται από τη θεωρία – μια απευθείας σύνδεση μεταξύ πίεσης χρόνου και δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας.

Επιπρόσθετα, αυτή η μελέτη επιχειρεί να επιδείξει μια απευθείας σύνδεση μεταξύ γνωστικής δημιουργικής επεξεργασίας και δημιουργικού αποτελέσματος – μια σύνδεση που αν και την υποθέτει η στοιχειώδης θεωρία και αρκετές άλλες θεωρίες της δημιουργικότητας δεν έχει δοκιμαστεί εμπειρικά.

2.4.4. ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΓΓΕΝΗ ΚΙΝΗΤΡΑ.

Υποθέσαμε ότι η αρνητική σχέση μεταξύ της πίεσης χρόνου και της δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας η οποία μερικώς εκφράζεται μέσω των εγγενών κινήτρων. Όμως, αντίθετα από την πρόβλεψη, βρήκαμε μια ισχυρή θετική σχέση μεταξύ της πίεσης χρόνου και των εγγενών κινήτρων (πίνακας 3, μοντέλο 2).

Επιπλέον, δε βρήκαμε καμία αξιοσημείωτη σχέση μεταξύ εγγενών κινήτρων και γνωστικής δημιουργικής επεξεργασίας.

Έτσι, δε βρέθηκαν στοιχεία που να υποστηρίζουν ότι τα εγγενή κίνητρα παίζουν μερικώς το ρόλο του διαμεσολαβητή στην αρνητική σχέση της πίεσης χρόνου και της γνωστικής δημιουργικής επεξεργασίας.

2.4.5. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΕΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ.

Αυτή η μελέτη έδωσε ισχυρές ενδείξεις ότι η πίεση χρόνου υπονομεύει τις διαδικασίες σκέψης που συμβάλλουν στη δημιουργική παραγωγή σε οργανισμούς. Παρ' ότι προηγούμενες έρευνες αποκάλυπταν ότι άνθρωποι υπό πίεση χρόνου μπορούν να δουλέψουν γρηγορότερα, να κάνουν περισσότερα και να κάνουν καλύτερη δουλειά σε απλά θέματα, τα ευρήματά μας υποδεικνύουν ότι είναι λιγότερο πιθανό να σκεφτούν δημιουργικά πάνω στη δουλειά. Ακόμα κι αν οι συμμετέχοντες δούλευαν περισσότερο σε μέρες με πίεση χρόνου, έδωσαν ενδείξεις λιγότερης δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας.

Επιπλέον, σύμφωνα με τα αποτελέσματα, διαφαίνεται μια πιθανή σωρευτική επίδραση με το χρόνο.

Κατά τη διάρκεια μιας εργασίας που συσσωρεύεται, τα διαρκή υψηλά επίπεδα πίεσης χρόνου μπορεί να συσχετιστούν με διαρκή χαμηλότερη εμπλοκή σε δημιουργική σκέψη.

Έτσι, αν και η πίεση χρόνου μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους να δουλεύουν πιο σκληρά, φαίνεται επίσης ότι τους κάνει λιγότερο πιθανούς να κατανέμουν τα γνωστικά τους αποθέματα σε δημιουργική σκέψη.

Το βασικό μας εύρημα είναι σύμφωνο με τρεις προηγούμενες μελέτες πάνω στην πίεση χρόνου και στο δημιουργικό αποτέλεσμα (Amabile 1996, Andrews & Smith 1996, Kelly & McGrath 1985). Όμως πάει παραπέρα από αυτές παρουσιάζοντας την πρώτη εμπειρική επίδειξη μιας αρνητικής σχέσης μεταξύ πίεσης χρόνου και δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας που θεωρείται ότι αποτελεί τη βάση δημιουργικών αποτελεσμάτων. Η χρήση καθημερινών δειγμάτων εμπειριών σε αυτή τη μελέτη, επέτρεψε μια μικροσκοπική εξέταση της ημερήσιας δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας που δεν ήταν δυνατή σε προηγούμενες μελέτες πίεσης χρόνου ή δημιουργικότητας σε οργανισμούς.

2.4.6. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

Αυτή η μελέτη συνεισφέρει στη θεωρία της δημιουργικότητας με τρεις τρόπους:

1^{ov} : Εξέτασε το «μαύρο κουτί» των γνωστικών διαδικασιών που έχουν τεκμηριωθεί από πολλούς θεωρητικούς, σαν βασικό στοιχείο της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Αν και οι προηγούμενες έρευνες της ανθρώπινης δημιουργικότητας στους οργανισμούς έχουν πραγματικά αγνοήσει αυτές τις γνωστικές διαδικασίες, αυτή η μελέτη τις συλλαμβάνει σε καθημερινή βάση.

2^{ov} : Επιδεικνύει έναν εδώ και καιρό υποτιθέμενο αλλά μέχρι πρότινος μη ελεγμένο σύνδεσμο στη στοιχειώδη θεωρία της δημιουργικότητας (Amabile 1983, 1988, 1996) μεταξύ της δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας και του δημιουργικού αποτελέσματος εργασίας, όπως αξιολογείται από ομότιμους (το πρότυπο μέτρησης των δημιουργικών αποτελεσμάτων).

3^{ov} : Έχει ανακαλύψει όπως όλα δείχνουν, έναν άμεσο δεσμό μεταξύ πίεσης χρόνου – μια πλευρά του εργασιακού περιβάλλοντος – και δημιουργικής γνωστικής επεξεργασίας. Η στοιχειώδης θεωρία προβλέπει μια συνολικά αρνητική επίδραση της πίεσης χρόνου στη γνωστική δημιουργική διαδικασία την οποία και βρήκαμε. Όμως προτείνει και μια έμμεση επίδραση του περιβάλλοντος εργασίας πάνω στη δημιουργικότητα μέσω της επίδρασης στα εγγενή κίνητρα. Αυτή η έμμεση επίδραση υποτίθεται ότι ίσχυε για όλες τις πλευρές του εργασιακού περιβάλλοντος συμπεριλαμβανομένου και της πίεσης χρόνου. Εμείς δε βρήκαμε καμία απόδειξη για μια τέτοια έμμεση επίδραση.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι να υποπτευθούμε ότι η πίεση χρόνου μπορεί να έχει άμεση αρνητική επίδραση στη δημιουργικότητα.

Οι θεωρητικοί της δημιουργικότητας από τον Wallas (1926) ως τον Campbell (1960) και τον Simonton (1999), έχουν εδώ και καιρό προτείνει τη σημασία του χρόνου επώασης στη δημιουργική διαδικασία.

Αυτός είναι ο αναγκαίος χρόνος για τις σχετικές νοητικές διαδικασίες να προσανατολιστούν σε νέα μονοπάτια, και για το μυαλό να διαλέξει υποσυνείδητα πιο από όλα έχει τις καλύτερες πιθανότητες. Αν και ο χρόνος επεξεργασίας δεν αναλύεται ξεκάθαρα στη θεμελιώδη θεωρία της δημιουργικότητας (Amabile 1996), ο επαρκής χρόνος πρέπει να είναι αναγκαίος για την αποτελεσματική λειτουργία κάθε μιας από τις δημιουργικές γνωστικές διαδικασίες που συνολικά οδηγούν στο δημιουργικό αποτέλεσμα (αναγνώριση προβλήματος θέματος, προετοιμασία, δημιουργία απαντήσεων και αξιολόγηση απαντήσεων, βλέπε σχήμα 1).

Για παράδειγμα, οι άνθρωποι χρειάζονται χρόνο για να δημιουργήσουν μια ποικιλία απαντήσεων ή αλλιώς στην ορολογία της θεμελιώδους θεωρίας, να εξερευνήσουν το γνωστικό λαβύρινθο και να επανέλθουν από πιθανά μη καρποφόρα μονοπάτια που πάντα αποτελούν τον κίνδυνο σε μια τέτοια εξερεύνηση. Όσο περισσότερες απαντήσεις δημιουργηθούν τόσο πιο πιθανό είναι ότι μια από αυτές θα είναι πραγματικά δημιουργική.

Επιπλέον, για να παράγουν οι άνθρωποι πραγματικά δημιουργικά αποτελέσματα – καινοτόμα και χρήσιμα – χρειάζονται χρόνο να εναλλάσσουν επανειλημμένα τις διάφορες γνωστικές δημιουργικές διαδικασίες.

Η άμεση επίδραση της πίεσης χρόνου, ειδικά στην εξερευνητική διαδικασία γέννησης απαντήσεων, προτείνεται από κάποιες παλιότερες εμπειρικές έρευνες πάνω σε θέματα δημιουργικότητας και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων. Επιπρόσθετα, στα στοιχεία

που αναφέρθηκαν προηγουμένως για το ρόλο των εξερευνητικών ή των παιχνιδιάρικων συμπεριφορών στην παραγωγή δημιουργικής διαδικασίας (Ruscio 1998, Whitney 1995), υπάρχουν ενδείξεις ότι οι μετρήσεις αυτού του διανοητικού παιχνιδιού των ενηλίκων συνδέεται με τις μετρήσεις της δημιουργικότητάς τους (Glynn & Webster, 1992).

Επιπλέον, γνωστικές μελέτες έχουν ανακαλύψει ότι η πίεση χρόνου αναγκάζει τους ανθρώπους να στενέψουν το εύρος των πληροφοριών που επεξεργάζονται (Ben Zur & Breznitz, 1981), να παίρνουν λιγότερα ρίσκα (Ben Zur & Breznitz 1981), και να χρησιμοποιούν απλούστερες γνωστικές στρατηγικές (Zakay 1993). Κάθε μια από αυτές τις επιδράσεις είναι ακριβώς αντίθετη στις διαδικασίες που καθορίζει η θεμελιώδης θεωρία.

Η άμεση επίδραση διαφέρετε επίσης από κάποιες περιγραφές γεγονότων που έγραψαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα, μέρες με εξαιρετικά υψηλή πίεση χρόνου. Αυτές οι περιγραφές αναφέρονται στην αντίληψη του πόσο δύσκολο είναι σε μέρες με πίεση χρόνου για κάποιον να εστιάσει την πνευματική του ενέργεια σ' αυτόν τον τρόπο του «μαθαίνω και σκέφτομαι», που περιγράφει η στοιχειώδης θεωρία ως απαραίτητο για τη δημιουργική λύση ενός προβλήματος. Στην αντίθετη περίπτωση – χαμηλής πίεσης χρόνου μέρες – εξετάζοντας τις περιγραφές των γεγονότων από τους συμμετέχοντες, βλέπουμε ότι μπορεί να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο στο να σκεφτούν δημιουργικά.

Τέλος, γνωρίζουμε ότι οι άνθρωποι στη μελέτη μας δεν αποσύρονταν από τη δουλειά σε μέρες με πίεση χρόνου, διότι δεν έγραφαν λιγότερο στις περιγραφές γεγονότων εκείνων των ημερών, οπότε συνολικά δούλευαν περισσότερες ώρες.

Αυτό το εύρημα το οποίο είναι σύμφωνο με προηγούμενες έρευνες που έδειχναν υψηλότερη παραγωγικότητα υπό την πίεση χρόνου, δείχνει ότι το μυαλό των ανθρώπων μπορεί να ήταν απορροφημένο σε πράγματα διαφορετικά από την εις βάθος εξερεύνηση γνωστικών μονοπατιών για τη λύση σημαντικών προβλημάτων. Δε μπορούμε όμως να πούμε από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν σε αυτή την έρευνα ποια ήταν αυτά τα πράγματα.

Ίσως, όπως αποδεικνύει αυτή η θεωρία άμυνας – απειλής (threat – rigidity theory , Staw , Sandelands , & Dutton 1981), οι άνθρωποι αντιλαμβάνονταν την πίεση χρόνου ως απειλή και γίνονται πιο άκαμπτοι στον τρόπο σκέψης τους όσο είναι απορροφημένοι από αυτή την απειλή. Ίσως με δεδομένο ότι οι άνθρωποι τείνουν να κάνουν περισσότερα λάθη στην απόδοση τους πάνω σε σύνθετα θέματα υπό πίεση χρόνου (Zakay , 1993) , υπήρχε επανάληψη της εργασίας σε χρονικά πιεσμένες μέρες. Ίσως τέτοιες μέρες να ήταν πιο απασχολημένοι ή η δουλειά τους να ήταν πιο αποσπασματική ή κατακερματισμένη από περιττά συμβούλια ή από περισπασμούς από δραστηριότητες που δε σχετίζονταν άμεσα με το θέμα της εργασίας. Ίσως να υπήρχε μεγαλύτερος όγκος υλικοτεχνικών λεπτομερειών που χρειάζονταν την προσοχή τους. Οι μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να επιχειρήσουν πιο συγκεκριμένα τα κύρια αίτια πιο συγκεκριμένα.

Αυτό που μπορούμε να πούμε σε αυτό το σημείο είναι ότι οι άνθρωποι αν και εργάζονταν πιο σκληρά σε χρονικά πιεσμένες μέρες, δεν εργάζονταν πιο έξυπνα , χρησιμοποιώντας τις δημιουργικές γνωστικές διαδικασίες.

Επιπλέον, φαίνεται ότι αυτή η χρονική αποτυχία να κατανέμουν γνωστικούς πόρους στη δημιουργικότητα σε μέρες με πίεση χρόνου, μπορεί να μεταφερθεί σε επόμενες

μέρες, όταν η πίεση χρόνου έχει χαλαρώσει και μπορεί πραγματικά να γίνει συνήθεις στην πορεία λόγω της εργασίας.

Η έλλειψη στήριξης της έμμεσης επίδρασης της πίεσης χρόνου στις δημιουργικές διεργασίες φάνηκε από ένα ιδιαίτερος απρόσμενο εύρημα. Η ημερήσια πίεση χρόνου όπως γίνεται αντιληπτή σχετιζόταν θετικά με τις ημερήσιες αναφορές εγγενών κινήτρων, εύρημα αντίθετο προς τα προβλεπόμενα από τη θεμελιώδη θεωρία. Επιπλέον, αυτό το εύρημα δε συμφωνεί με τα ευρήματα προηγούμενης πειραματικής μελέτης, ότι προθεσμίες επιβεβλημένες από τον πειραματιστή οδηγούν σε χαμηλότερα επίπεδα εγγενών κινήτρων (Amabile, 1976).

Ο τύπος και η έννοια της πίεσης χρόνου σε μια δεδομένη κατάσταση ίσως είναι ο λόγος γι' αυτές τις φαινομενικές αντιφάσεις.

Η θεωρία γνωστικής αξιολόγησης (Cognitive evaluation, Deci & Ryan, 1985), και η υπόθεση της υπεραιτιολόγησης (Overjustification, Lepper, Greene, & Nisbett, 1973), προτείνουν ότι οι άνθρωποι θα έχουν χαμηλότερα εγγενή κίνητρα όταν αισθάνονται λιγότερο αυτόνομοι – που εννοεί όταν αντιλαμβάνονται στη συμπεριφορά τους να ελέγχεται από άλλους κατά ένα περίεργο τρόπο.

Από την άλλη, τα εγγενή κίνητρα υποστηρίζονται από περιβαλλοντικούς παράγοντες που οδηγούν στο να εμπλακεί κανείς πιο βαθιά στην ίδια αυτή δραστηριότητα.

Στην πειραματική μελέτη πάνω στις προθεσμίες, η επιβεβλημένη από τον πειραματιστή προθεσμία ήταν τελείως αυθαίρετη, δεν ήταν κατά κανένα τρόπο ενδογενές κομμάτι της εργασίας. Έτσι αυτή η πτυχή του ελέγχου ήταν πιθανότατα ιδιαίτερα χαρακτηριστική.

Αντίθετα, σε πιο σύνθετους οργανισμούς όπως αυτοί που μελετήσαμε, είναι πιθανότερο ότι οι διορίες και οι άλλοι χρονικοί περιορισμοί δεν γίνονται αντιληπτοί ως καθαρά αυθαίρετοι. Συνήθως τα άτομα συχνά μπορούν να δουν την πραγματική ανάγκη να γίνει κάτι γρήγορα ή να γίνουν πολλά πράγματα ταυτόχρονα με τέτοιο τρόπο ώστε η πίεση χρόνου να θεωρείται ενδογενές κομμάτι της δουλειάς.

Αυτό αμβλύνει την αντίληψη ελέγχου της πίεσης χρόνου και σαν αποτέλεσμα μπορεί να βοηθήσει κυρίως στο να κάνει τους συμμετέχοντες πιο βαθιά εμπλεκόμενους με την εργασία τους μια δεδομένη μέρα, οξύνοντας την αίσθηση θετικής πρόκλησης από αυτήν. Υπάρχουν προηγούμενες αποδείξεις γι' αυτό το «φαινόμενο» της συνέργειας των κινήτρων βάσει των οποίων οι περιορισμοί στο περιβάλλον εργασίας μπορούν να επιδράσουν συνολικά θετικά -αντί για το αντίθετο- εγγενές κίνητρο σε κάποιες καταστάσεις (Amabile, 1993).

Παρ' όλα αυτά είναι βεβαίως πιθανό ότι σε μερικούς οργανισμούς η πίεση χρόνου θα γίνεται αντιληπτή ως τελείως αυθαίρετη και με σκοπό κυρίως να ελέγξει τη συμπεριφορά. Υπό αυτές τις συνθήκες μια αρνητική επίδραση στα εγγενή κίνητρα θα ήταν αναμενόμενη.

Έχουμε εστιάσει ως εδώ σε δυο πιθανές θεωρητικές εξηγήσεις για την αρνητική επίδραση της πίεσης χρόνου στη δημιουργική γνωστική επεξεργασία: μια άμεση επίδραση που υποστηρίζεται από τα στοιχεία μας και μια έμμεση επίδραση μέσω του παράγοντα των εγγενών κινήτρων, η οποία δεν υποστηρίζεται από τα στοιχεία μας. Όμως υπάρχει και μια τρίτη πιθανότητα.

Μπορεί να υπάρχει μια έμμεση επίδραση μέσω κάποιου άλλου μηχανισμού που δεν ερευνήσαμε, όπως τα άλλα δυο στοιχεία ή έναν άλλο παράγοντα που δεν εμφανίζεται στη θεμελιώδη θεωρία.

Για παράδειγμα, η βιβλιογραφία πάνω στο στρες και στη λήψη αποφάσεων λέει ότι ψυχολογικές και βιολογικές αλλαγές στα άτομα υπό πίεση χρόνου μπορούν να μεταφέρουν την επίδραση της πίεσης χρόνου στη γνωστική δημιουργική επεξεργασία (Zakay, 1993).

Μερικές περιγραφές γεγονότων γραμμένες σε μέρες με υψηλή πίεση χρόνου όντως υπονοούν αυξημένα επίπεδα στρες. Επιπλέον είναι πιθανό ότι ατομικές διαφορές στην ανοχή του στρες ή ατομικές διαφορές στα προτιμώμενα επίπεδα πίεσης χρόνου, δρουν σαν μεσολαβητές για την επίδραση της πίεσης χρόνου πάνω στις δημιουργικές διαδικασίες. Μια προηγούμενη μελέτη βρήκε μια καμπυλόγραμμη σχέση μεταξύ της αναφερόμενης από επιστήμονες «υπερφόρτωσης» (τη διαφορά μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου πίεσης χρόνου όπως την αντιλαμβάνονται και του προσωπικού βέλτιστου επιπέδου πίεσης) και της αξιολογούμενης καινοτομίας της δουλειάς τους (Andrews & Farris, 1972).

Η καινοτομία ήταν υψηλότερη όταν η πίεση δεν ήταν ούτε πάνω ούτε κάτω του επιθυμητού επιπέδου. Όμως επειδή η μελέτη μας δεν επεξεργάστηκε επίπεδα στρες ή προσωπικές προτιμήσεις για την πίεση χρόνου αυτά τα ζητήματα αναμένουν περαιτέρω έρευνα.

Έτσι αν και αυτή η μελέτη υποστηρίζει τη βασική πρόβλεψη της θεμελιώδους θεωρίας για μια αρνητική επίδραση της πίεσης χρόνου όπως επίσης την πρόταση της θεωρίας ότι η δημιουργική γνωστική επεξεργασία είναι αναγκαία για δημιουργικά αποτελέσματα, προτείνει μια τροποποίηση και μια προσθήκη στη θεωρία:

α). Αν τα αποτελέσματα μας των εγγενών κινήτρων επιβεβαιωθούν από μελλοντικές έρευνες πρέπει να γίνει η τροποποίηση της πρότασης ότι η πίεση χρόνου είναι ένας εξωτερικός περιορισμός που θα έχει σταθερά αρνητική επίδραση στα εγγενή κίνητρα. Αντίθετα, θα έπρεπε να υπάρχουν προτάσεις και για την αρνητική και για τη θετική επίδραση πίεσης χρόνου στα εγγενή κίνητρα ανάλογα με το αν οι απόψεις ελέγχου ή εμπλοκής είναι περισσότερο κυρίαρχες.

β). στη θεωρία πρέπει να προστεθεί μια απευθείας σύνδεση μεταξύ πίεσης χρόνου – ίσως και άλλων σκέψεων του εργασιακού περιβάλλοντος – και των δημιουργικών γνωστικών διαδικασιών (βλέπε σχήμα 1). Μια άλλη τέτοια άποψη θα μπορούσε να είναι η διαθεσιμότητα απαραίτητων πόρων χωρίς τους οποίους ορισμένα στοιχεία της γνωστικής επεξεργασίας (όπως η συλλογή πληροφοριών και ο έλεγχος ιδεών) δεν μπορούν να ολοκληρωθούν – ανεξάρτητα της κατάστασης παροχής κινήτρων.

Μια πιο λεπτομερής ανάλυση των μηχανισμών του περιβαλλοντικού αντίκτυπου στη θεμελιώδη θεωρία, θα μπορούσε να οδηγήσει στη συστηματική διάκριση μεταξύ των πτυχών του εργασιακού περιβάλλοντος που είναι πιο πιθανό να ενεργούν μέσω μηχανισμών που παρέχουν κίνητρα και άλλων πτυχών όπως ο χρόνος και οι πόροι που είναι πιθανότερο να λειτουργούν με πιο άμεσο τρόπο. Μελλοντικές έρευνες συμπεριλαμβανομένου και εργαστηριακών ερευνών θα είναι απαραίτητες για να γίνει δυνατή αυτή η ανάλυση.

Επιπλέον, μελλοντικές έρευνες ίσως υποστηρίζουν την ένταξη των μεσολαβητών όπως οι αλλαγές που σχετίζονται με το στρες ή η ατομική ανοχή στο στρες για τη θεωρητική εννοιολογική σύλληψη της δημιουργικότητας σε οργανισμούς.

2.4.7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Εστιάσαμε στις γενικότερες αρνητικές επιδράσεις της πίεσης χρόνου σε αυτή την εργασία.

Όμως είναι σημαντικό να έχουμε στο μυαλό μας ότι εξετάσαμε μόνο δημιουργικές γνωστικές διαδικασίες και μόνο εργασίες που αναγνωρίζονταν ξεκάθαρα ως εργασίες στις οποίες η δημιουργικότητα ήταν και δυνατή και επιθυμητή.

Δεν μελετήσαμε μη δημιουργικές εργασίες ή εργασίες που μπορεί να είναι περισσότερο αλγοριθμικές ή αναλογικές, στις οποίες προηγούμενοι ερευνητές ανακάλυψαν θετικές επιδράσεις.

Ακόμα και για δημιουργικές γνωστικές διαδικασίες ένας βαθμός πίεσης χρόνου μπορεί να βοηθάει. Μια προηγούμενη μελέτη που διενεργήθηκε με επιστήμονες σε ένα ερευνητικό εργαστήριο του 1960, βρήκε μια θετική σχέση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης πίεσης χρόνου και της μετρήσιμης καινοτομίας της εργασίας των επιστημόνων (Andrews & Farris , 1972).

Όμως, εξαιτίας ίσως της ιστορικής συγκυρίας και του μη εταιρικού κλίματος στο οποίο εργάζονταν αυτοί οι επιστήμονες, τα μέσα επίπεδα της αντιλαμβανόμενης πίεσης χρόνου ήταν αρκετά χαμηλά. Το 60 % των συμμετεχόντων σε αυτήν την έρευνα ανέφερε πίεση χρόνου κάτω από το μέσο της κλίμακας. Σε αντίθεση με τους συμμετέχοντες στη δική μας μελέτη, όλοι οι εταιρικοί υπάλληλοι στους γρήγορους ρυθμούς στα τέλη της δεκαετίας του '90, βίωναν σημαντικά υψηλότερα επίπεδα πίεσης χρόνου με το μέσο όρο τους να είναι αρκετά πάνω από το μέσο της κλίμακας πίεσης χρόνου.

Είναι σημαντικά πιθανότερο ότι οι δημιουργικές ιδέες δεν θα παράγονται συχνά σε περιβάλλον με απόλυτη απουσία πίεσης χρόνου, είτε επιβεβλημένη εσωτερικά (π.χ. υπάλληλος) είτε εξωτερικά (π.χ. προϊστάμενος). Υπό αυτές τις συνθήκες και με δεδομένες διάφορες απαιτήσεις από το χρόνο των ατόμων η εργασία μπορεί απλά να λάβει ανεπαρκή προσοχή.

Με άλλα λόγια η σχέση μεταξύ της πίεσης χρόνου και της δημιουργικότητας σε όλο το πιθανό εύρος της πίεσης χρόνου μπορεί να είναι μη γραμμική.

Σε αντίθεση με πολλούς άλλους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη δημιουργικότητα, όπως η προσωπικότητα του ατόμου ή η εταιρική πολιτική, η πίεση χρόνου είναι κάτι το οποίο οι προϊστάμενοι θα έπρεπε να έχουν περισσότερο άμεσο έλεγχο.

Αυτή η μελέτη προτείνει ότι οι προϊστάμενοι θα πρέπει να κάνουν βήματα για την προστασία αρκετού χρόνου για τους υπαλλήλους για να εμπλακούν σε δημιουργική γνωστική επεξεργασία και κυρίως για αυτούς των οποίων η εργασία απαιτεί υψηλότερο βαθμό δημιουργικότητας.

Επιπλέον, με δεδομένο την επιτάχυνση των δραστηριοτήτων στους σύγχρονους οργανισμούς συνοδευόμενη από μια αυξανόμενη έμφαση στην παραγωγή αντί στο συλλογισμό, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προληπτικού χαρακτήρα. Διευθυντές που πιστεύουν ότι η ξέφρενη δραστηριότητα είναι το σήμα κατατεθέν της καινοτομίας, μπορεί να κάνουν ένα σοβαρό λάθος. Όχι μόνο μπορεί να οδηγήσει σε επαγγελματική εξουθένωση και σε παρεμπόδιση της προόδου μακροπρόθεσμα, αλλά μπορεί επίσης να μηδενίσει τη δημιουργικότητα βραχυπρόθεσμα.

Αν και η πίεση χρόνου έχει πιθανότατα αρνητικά αποτελέσματα στη δημιουργική επεξεργασία ακόμα και σε μέτρια επίπεδα, αυτή η μελέτη εισηγείται ότι οι επιδράσεις της θα είναι δυσανάλογα χειρότερες σε ακραία επίπεδα. Για να το θέσουμε πιο απλά, η υπερβολική πίεση χρόνου μπορεί να προκαλέσει γνωστικές στρατηγικές που δεν αφήνουν χρόνο να σκεφτεί κανείς δημιουργικά. Αντί να δίνει ώθηση στους ανθρώπους να φέρουν σε παραγωγή μια δημιουργική ενόραση, καθιστά αυτή τη σκέψη όλο και πιο απατηλή.

2.5. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ

Η έννοια της διαχείρισης χρόνου εμφανίστηκε το 1954 και από τότε έως τώρα πολλές δημοσιεύσεις και έρευνες έχουν προσπαθήσει να μελετήσουν αυτό το θέμα και να προτείνουν λύσεις.

Πριν το 1982, σύμφωνα με τους (Claessens, Eerde & Rutte, 2005) δεν έχουν δημοσιευτεί εμπειρικές μελέτες κάτι το οποίο σημαίνει ότι δεν υπήρχε σχετική βιβλιογραφία για τη διαχείριση χρόνου, από το 1954 έως το 1982.

Οι (Claessens, Eerde & Rutte, 2005) εντόπισαν τους εξής τρεις τύπους ομάδων έρευνας:

- Εργαζόμενοι διαφορετικών οργανισμών.
- Φοιτητές τμημάτων ψυχολογίας.
- Εργαζόμενοι με διπλό φόρτο εργασίας όπως για παράδειγμα εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης που σπουδάζουν ταυτόχρονα ή εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης που έχουν και οικογένεια συγχρόνως.

2.5.1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΡΟΝΟΥ

Ο όρος **διαχείριση χρόνου** είναι παραπλανητικός διότι στην πραγματικότητα ο χρόνος είναι δυσπρόσιτος παράγοντας και δε μπορεί να τεθεί υπό έλεγχο. Μόνο ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο διαχειρίζεται το χρόνο του μπορεί να μεταβληθεί.

Έχει παρατηρηθεί ότι δεν υπάρχει συμφωνία στους ορισμούς που δόθηκαν κατά καιρούς στις διάφορες έρευνες.

Παρόλο που οι περισσότεροι συγγραφείς αναφέρονται στον Lakein (1973), ο οποίος πρότεινε η έννοια της διαχείρισης χρόνου να περιλαμβάνει τη διαδικασία προσδιορισμού των αναγκών, τον προγραμματισμό και τον καθορισμό στόχων και προτεραιοτήτων προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες αυτές, πάρα πολλοί ορισμοί προτείνονται και από άλλους ερευνητές.

Οι (Jex & Elacqua, 1999), (Davis, 2000), (Macan, 1996), (Macan et al., 1990), (Mudrack, 1997) αναφέρουν ότι πρόκειται για μια τεχνική έλεγχου του χρόνου ενώ οι (Orpen, 1994), (Slaven & Totterdell, 1993), (Woolfolk & Woolfolk, 1986) πιστεύουν πως πρόκειται για μια τεχνική αποτελεσματικής αξιοποίησης του χρόνου κυρίως από την πλευρά της ύπαρξης αρκετού διαθέσιμου χρόνου για την εκπλήρωση πολλών υποχρεώσεων.

Οι (Bond & Feather (1988) χρησιμοποίησαν τον όρο ‘σύνθεση του χρόνου (time structure)’ ως εναλλακτική του όρου ‘διαχείριση χρόνου’ (time management), έχοντας όμως την ίδια σημασία.

Επίσης οι (Bond & Feather, 1988), (Strongman & Burt, 2000), (Sabelis, 2001), (Vodanovich & Seib, 1997) θεωρούν ότι πρόκειται για το βαθμό που τα άτομα αντιλαμβάνονται την σκόπιμη κατανομή του χρόνου τους, οι (King et al., 1986) ως μια τεχνική αύξησης του χρόνου για την αναζήτηση περισσότερων δραστηριοτήτων, οι (Britton & Tesser, 1991), ως μέθοδο που στοχεύει στην αύξηση των διανοητικών ικανοτήτων και της απόδοσης, οι (Hall & Hursch, 1982) ως μια διαδικασία που είναι σχεδιασμένη να βοηθά το άτομο στην επίτευξη των στόχων του, οι (Lay & Schouwenburg, 1993) ως την ομαδοποίηση εκείνων των συμπεριφορών που θεωρούνται ότι αυξάνουν την παραγωγικότητα και μειώνουν το άγχος, οι (Eilam & Aharon, 2003) ως τον τρόπο παρακολούθησης και ελέγχου του χρόνου και τέλος κάποιοι άλλοι όπως οι (Barling et al., 1996), (Simons & Galotti, 1992), (Trueman & Hartley, 1996) δεν έχουν δώσει κανένα ορισμό για τη διαχείριση χρόνου.

Οι (Claessens, et al., 2005) έχοντας κάνει ανασκόπηση όλων των προηγούμενων ερευνών έδωσαν το δικό τους ορισμό για τη διαχείριση του χρόνου: πρόκειται για εκείνες τις συμπεριφορές που στοχεύουν στην αποτελεσματική χρήση του χρόνου καθώς τα άτομα υλοποιούν τους στόχους τους με την επιλογή των κατάλληλων δραστηριοτήτων.

Εστίασαν δηλαδή στην εκτέλεση συγκεκριμένων καθηκόντων όπως υποχρεώσεις και ακαδημαϊκές εργασίες, με τέτοιο τρόπο που οδηγεί στην αποτελεσματική διαχείριση χρόνου.

Αναλυτικότερα αυτές οι συμπεριφορές είναι:

- Συμπεριφορές αξιολόγησης του χρόνου, οι οποίες στοχεύουν στην ενημέρωση του εδώ, τότε, τώρα και στο μέλλον [π.χ. (Kaufman et al., 1991)] και της επίγνωσης της χρήσης του χρόνου που κάνει το κάθε άτομο πράγμα το οποίο βοηθά στην επιλογή μόνο εκείνων των καθηκόντων που είναι ικανό να φέρει εις πέρας [π.χ. (Wratcher & Jones, 1988)].
- Συμπεριφορές προγραμματισμού όπως ο καθορισμός στόχων, προτεραιοτήτων, δημιουργίας λίστας, ομαδοποίησης καθηκόντων με στόχο την αποτελεσματικότητα π.χ. (Britton & Tesser 1991), (Macan, 1994, 1996).
- Συμπεριφορές παρακολούθησης που στοχεύουν στην παρατήρηση του τρόπου διαχείρισης του χρόνου ενώ εκτελούνται κάποιες εργασίες και καθήκοντα. Έτσι δημιουργούνται τρόποι μείωσης των διακοπών από άλλα άτομα (Fox & Dwyer 1996), (Zijlstra et al., 1999).

2.6. ΚΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ

Όπως είναι γνωστό, η κακή οργάνωση χρόνου από μόνη της, μπορεί να αποτελέσει σοβαρή πηγή άγχους και προβλημάτων.

Κακή διαχείριση χρόνου υφίσταται:

- Όταν κάποιος δεν διαθέτει ποτέ χρόνο για σκέψη.
- Όταν κάποιος εργάζεται κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού του και ποτέ δεν καταφέρνει να κάνει διάλειμμα μια προκαθορισμένη ώρα το απόγευμα(η έλλειψη τακτικών διαλειμμάτων μειώνει την αποδοτικότητα στη δουλειά).
- Όταν δεν υπάρχει χρόνος για άσκηση(η έλλειψη άσκησης επίσης μειώνει την αποδοτικότητα στην εργασία).
- Όταν κάποιος δεν έχει χρόνο για την προσωπική του ζωή και όταν δεν κάνει αυτό που πραγματικά επιθυμεί. Από τη στιγμή που δεν βάζει τις προσωπικές του ανάγκες και τα θέλω του στην κορυφή των προτεραιοτήτων του τότε οι πιθανότητες να ολοκληρώσει τις υπόλοιπες υποχρεώσεις του είναι ελάχιστες έως μηδαμινές.
- Όταν κάποιος συγκεντρώνεται σε περισσότερα πράγματα από όσα είναι ικανός να διαχειριστεί και να φέρει εις πέρας. Όταν εκτελούνται πολλές εργασίες ταυτόχρονα είναι δύσκολο να στεφθεί η προσπάθεια αυτή με επιτυχία. Για το λόγο αυτό συνίσταται ο προγραμματισμός και η ολοκλήρωση της κάθε εργασίας διαδοχικά και ξεχωριστά η μία μετά την άλλη.
- Όταν το άτομο χαρακτηρίζεται για την αναβλητικότητα του. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν τα άτομα έχουν την τάση να αναβάλλουν μόνο εργασίες που πρόκειται να παραδώσουν ή αν συνηθίζουν να αναβάλλουν διάφορα θέματα που μπορεί να τους απασχολούν καθημερινά.
- Όταν τίθεται προτεραιότητα μόνο στα σημαντικά θέματα. Είναι μια λανθασμένη κίνηση διότι όλα είναι εξίσου σημαντικά. Τι θα συνέβαινε για παράδειγμα, σε ένα εργοστάσιο αυτοκινήτων εάν θεωρούσαν ότι οι καθρέφτες ή τα καθίσματα είναι λιγότερο σημαντικά από τη μηχανή?
- Όταν οι επείγουσες εργασίες θέτονται σε πρώτη προτεραιότητα. Είναι δεδομένο ότι πρέπει να εκτελεστούν άμεσα και γι' αυτό το λόγο δεν χρειάζεται να συμπεριλαμβάνονται στο χρονοδιάγραμμα με τις υπόλοιπες εκκρεμότητες.

2.7. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΡΟΝΟΥ

Η διαχείριση χρόνου αν και δεν είναι κάτι περίπλοκο χρειάζεται καλή προετοιμασία. Δεν είναι δυνατή η καλύτερη διευθέτηση του χρόνου στο μέλλον αν δεν είναι γνωστός ο τωρινός τρόπος διαχείρισης του.

Η έννοια της διαχείρισης χρόνου δεν αναφέρεται μόνο στην οργάνωση του χρόνου αλλά στον έλεγχο της προσοχής ενός ατόμου και τη συγκέντρωση του νου του.

Αυτό που προτείνει ο Mark Forster (September 2000) στο βιβλίο του, μεταξύ άλλων, είναι αντί κάποιος να θέτει προτεραιότητες στις υποχρεώσεις του, να αξιολογεί την κάθε δραστηριότητα ως εξής:

- Η εργασία πρέπει να ολοκληρωθεί.
- Η εργασία θα ήταν καλό να ολοκληρωθεί.
- Η εργασία μπορεί να ολοκληρωθεί.

Η πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων και υποχρεώσεων που ανήκουν στη 2η και 3η κατηγορία είναι πιο 'ελαστική' σε σχέση με όσες ανήκουν στην 1η κατηγορία.

Οποιαδήποτε τεχνική εφαρμόζεται για τη διαχείριση χρόνου στηρίζεται σε κάποιες βασικές αρχές σύμφωνα με τον Mark Forster.

Ένα άτομο πρέπει:

- Να έχει ξεκάθαρους στόχους.
- Να εκτελεί ένα μέρος μιας εργασίας κάθε φορά.
- Να διαιρεί την εργασία σε μικρά τμήματα και κάθε φορά να δουλεύει σταδιακά και πιο συχνά.
- Να οριοθετεί και να βάζει προθεσμίες.
- Να προσπαθεί να μην αφήνει τίποτα στην τύχη.
- Να δεσμεύεται ότι θα εκτελέσει την εργασία και να δείχνει ενδιαφέρον.

2.8. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες, πολλές δουλειές έχουν αλλάξει σαν συνέπεια της οργανωτικής αναδόμησης, των τεχνολογικών καινοτομιών, και την εισαγωγή νέων αρχών διοίκησης. Βλέπουμε μια αύξηση στο εύρος εργασίας και την αυτονομία των διευθυντικών θέσεων, που συνοδεύεται από μια μεγαλύτερη έμφαση στην ταχύτητα παραγωγής και στη προσαρμογή της ταχύτητας της περιόδου (Garhammer, 2002). Σε αυτούς που έχουν αυτές τις δουλειές συχνά δίνονται ουσιαστικές αρμοδιότητες ώστε να ασχοληθούν αποτελεσματικά με σύνθετα θέματα και αυστηρές προθεσμίες (Tripoli, 1998).

Αρκετές μελέτες καταδεικνύουν την αύξηση στην ένταση της εργασίας και της πίεσης χρόνου τις τελευταίες δεκαετίες ως συνέπεια αυτών των αλλαγών (Endle, Marcrodimitris & Kocovski, 2000, de Jonge, 1996, Karasek, 1998).

Στο πλαίσιο αυτό, η αυτοδιαχείριση κυρίως όσον αφορά τη χρονική διάσταση της εργασίας, έχει γίνει πολύ σημαντικό θέμα. Αυτό αντικατοπτρίζεται από την αυξημένη ζήτηση για εκπαίδευση πάνω στη διαχείριση χρόνου, στη διοικητική πρακτική όπως παρατηρήθηκε από τον Macan (1994, 1996). Παρ' όλο που οι πάροχοι της εκπαίδευσης πάνω στη διαχείριση χρόνου ισχυρίζονται ότι δίνουν σημαντική οικονομία χρόνου και βελτιωμένη απόδοση έως τώρα, υπάρχουν πολύ λίγες εμπειρικές μελέτες που υποστηρίζουν αυτούς τους ισχυρισμούς.

Μια μελέτη από τον Macan (1994), βρήκε μια ασθενή σχέση μεταξύ της συμμετοχής σε εκπαίδευση διαχείρισης χρόνου και μιας άποψης της συμπεριφοράς διαχείρισης χρόνου, για παράδειγμα, «στοχοθεσία και προτεραιότητες» που επίσης αναφέρεται σαν συμπεριφορά προγραμματισμού.

Η συμπεριφορά προγραμματισμού μπορεί να θεωρηθεί κομμάτι της στρατηγικής εργασίας των ατόμων. Ως στρατηγική εργασίας ορίζεται η «προσέγγιση στον προγραμματισμό και την κατανομή έργου πάνω σε στόχους, δραστηριότητες και χρονικές περιόδους» (Tripoli, 1998).

Στον ορισμό μας ο όρος «**συμπεριφορά προγραμματισμού**» αναφέρεται στις αποφάσεις για ποιες εργασίες να εκτελεστούν, για την προτεραιότητα αυτών των εργασιών και για το πώς να αντιμετωπίσουν πιθανούς αντιπερισπασμούς ειδικότερα αν κάποιος έχει να εκτελέσει διάφορες εργασίες ταυτόχρονα.

Αρκετές μελέτες έχουν αφιερωθεί στα αποτελέσματα της συμπεριφοράς προγραμματισμού. Ο Macan (1994) βρήκε ότι η συμπεριφορά προγραμματισμού όπως τη περιγράψαμε - άσχετα με την επίδραση εκπαίδευσης πάνω σε διαχείριση χρόνου - είχε μια σημαντική σχέση με τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο χρόνου, ο οποίος με τη σειρά του είχε μια θετική σχέση με την ικανοποίηση από την εργασία, και μια αρνητική σχέση με το στρες από την εργασία και από τη σωματική κόπωση. Έτσι, ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος του χρόνου ενεργούσε ως διαμεσολαβητής μεταξύ της συμπεριφοράς προγραμματισμού και αυτών των μεταβλητών.

Σε άλλες μελέτες της συμπεριφοράς προγραμματισμού – που συνήθως εμφανίζεται ως στοχοθεσία και προτεραιότητες – θετικές σχέσεις βρέθηκαν με την απόδοση στην εργασία από αναφορές των ίδιων των εργαζόμενων (Davis 2000, Macan, Shahani, Dipboye & Philips, 1990), με το βαθμονομημένο σημείο του μέσου όρου (Macan et al., 1990), με τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο χρόνου (Adams & Jex, 1999, Jex & Elacqua, 1999, Macan, 1994), με την ικανοποίηση από την εργασία (Adams & Jex, 1999, Davis, 2000, Macan et al., 1990, Macan, 1994) και με την υγεία (Adams & Jex, 1999). Επιπλέον, βρέθηκε ότι η συμπεριφορά προγραμματισμού είχε αρνητική σχέση με το άγχος (Jex & Elacqua, 1999), σωματική κόπωση (Davis, 2000), και τη ασάφεια του ρόλου που έχουν στην εργασία (Macan et al., 1990).

Έρευνες πάνω στην αποκαλούμενη βραχυπρόθεσμη συμπεριφορά προγραμματισμού (**short-range planning behavior**), για παράδειγμα προγραμματισμός στα πλαίσια μιας εβδομάδας ή λιγότερο, επέδειξε μια θετική σχέση με το βαθμονομημένο σημείο του μέσου όρου (grade point average), (Britton & Tesser, 1991). Επίσης ο βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός, μαζί με τη στοχοθεσία, έχουν θετική σχέση με την απόδοση στις πωλήσεις (Barling, Kelloway, & Cheung, 1996).

Περίληπτικά φαίνεται ότι η συμπεριφορά προγραμματισμού σχετίζεται θετικά με την αίσθηση ελέγχου πάνω στο χρόνο, την παραγωγικότητα, την ικανοποίηση από την εργασία και την υγεία, ενώ συνδέεται αρνητικά με αισθήματα πίεσης και άγχους.

Η συμπεριφορά προγραμματισμού μπορεί να θεωρηθεί σαν ένα συγκεκριμένος τρόπος στοχοθεσίας. Η θεωρία της στοχοθεσίας υποθέτει ότι η δράση του ατόμου καθοδηγείται από συνειδητούς στόχους και προθέσεις. Οι στόχοι όμως, δε χρειάζεται να είναι συνεχώς στη συνείδηση του ατόμου καθ' όλη τη διάρκεια των ενεργειών που ορίζουν οι στόχοι αυτοί.

Τα άτομα καταρτίζουν το πρόγραμμα ώστε να φτάσουν σε μικρότερους στόχους και εστιάζουν σε αυτούς αντί για τον τελικό στόχο. Η αδιάλειπτη προσήλωση στον τελικό στόχο, θα αποσπούσε την προσοχή του ατόμου από το να κάνει τις ενέργειες εκείνες που είναι απαραίτητες για να τον φτάσει (Locke & Latham, 1990).

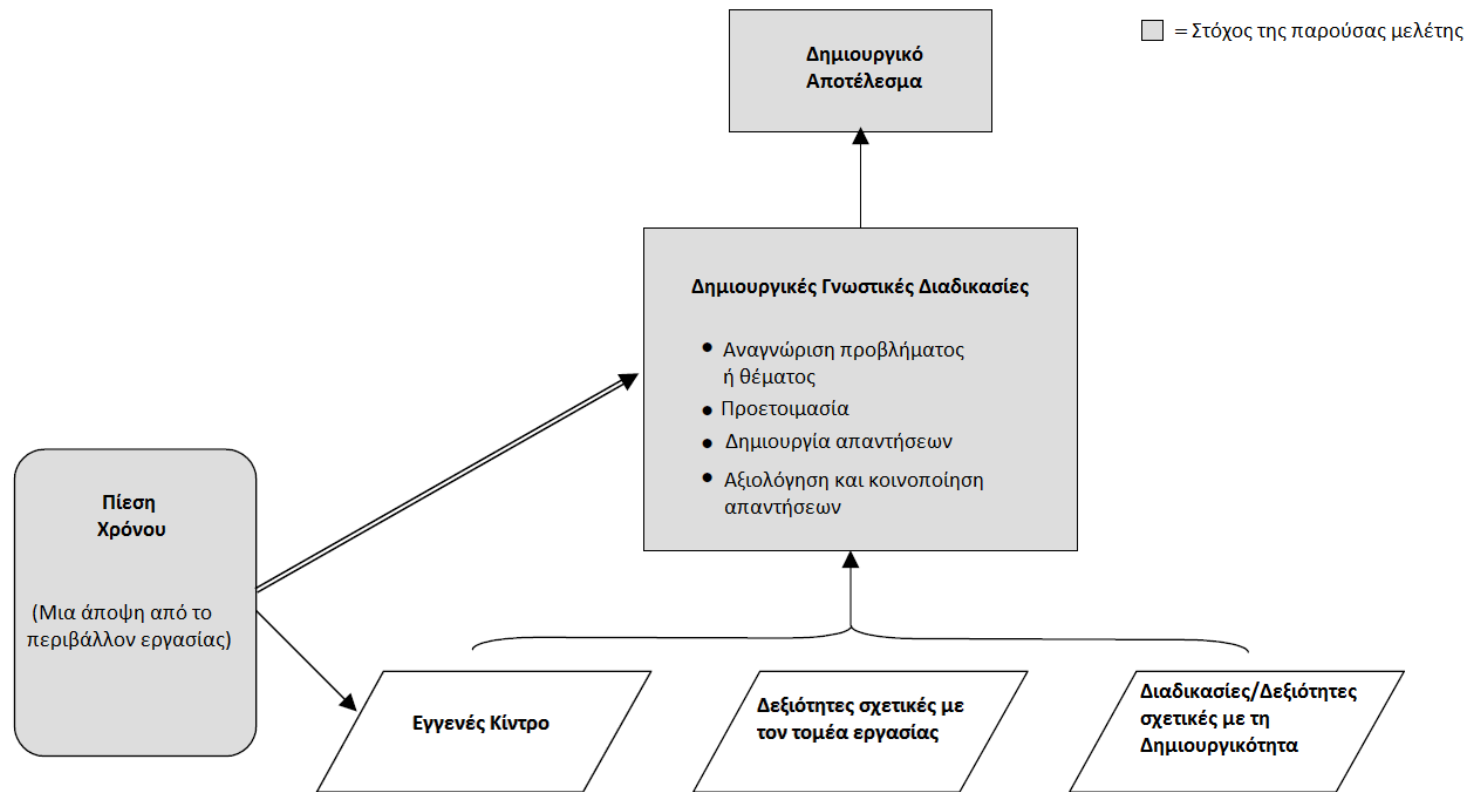
Εδώ επιλέγεται ο όρος συμπεριφορά προγραμματισμού ενώ άλλοι στη βιβλιογραφία τους έχουν χρησιμοποιήσει τους όρους στοχοθεσία και προτεραιότητες (Macan et al. 1990) και βραχυπρόθεσμος προγραμματισμός (short-range planning), (Britton & Tesser, 1991) που είναι αντίστοιχοι όροι.

Την έννοια του αντιλαμβανόμενου ελέγχου του χρόνου εισήγαγε ο Macan το 1990. Στο μοντέλο επεξεργασίας της διαχείρισης χρόνου που πρότεινε ο Macan το 1994 διακρίνονται τρεις διαστάσεις της συμπεριφοράς διαχείρισης χρόνου:

Ορισμός στόχων και προτεραιοτήτων :

- Η μηχανική της διαχείρισης χρόνου (λίστες, σημειώσεις)
- Προτίμηση στην οργάνωση (εργασία με συστηματικό τρόπο)
- Οι επιδράσεις αυτών των διαστάσεων συμπεριφοράς υποτίθεται ότι περνούν στο αποτέλεσμα μέσω του αντιλαμβανόμενου ελέγχου του χρόνου. Ο Macan κατέληξε σε αυτή την υπόθεση από τη βιβλιογραφία πάνω στη στοχοθεσία.

Υπάρχουν διάφορες μελέτες των (Macan , 1994), (Jex & Elacqua, 1999), (Adams & Jex, 1999), (Davis, 2000), οι οποίες υποστηρίζουν μια έμμεση σχέση της οργανωτικής συμπεριφοράς του ελέγχου του χρόνου και της συμπεριφοράς προγραμματισμού. Επίσης, υποστηρίζεται από τους (Karasek & Theorell, 1990), (Theorell, 2000), (Claessens, Van Eerde , Rutte & Roe, 2004), ότι υπάρχει και μια άμεση σχέση που συνδέει την οργανωτική συμπεριφορά ελέγχου του χρόνου και τις γνωστικές διαδικασίες, όπως η αντιλαμβανόμενη αίσθηση του χρόνου, με την ποιότητα του αποτελέσματος, την ικανοποίηση από την εργασία και τον παράγοντα της κόπωσης. Ακόμα η άμεση σχέση που συνδέει τις παραπάνω έννοιες εξαρτάται και από τα χαρακτηριστικά της εργασίας όπως είναι ο φόρτος εργασίας, η αυτονομία κ.λπ. .

Σχήμα 2.1. : Τροποποιημένη όψη της θεμελιώδους θεωρίας της δημιουργικότητας (Amabile , 1996 , p. 13)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου στο οποίο βασίζεται η διπλωματική εργασία και τη συλλογή των δεδομένων. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί και θα περιγραφεί η δομή του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε, θα εμφανιστούν αναλυτικά τα μέρη από τα οποία αποτελείται καθώς και η κλίμακα η οποία προβλέπει τη δημιουργικότητα των ατόμων σε πολλά και διαφορετικά περιβάλλοντα.

Στην έρευνα αυτή μετείχαν 186 φοιτητές όχι μόνο του Πολυτεχνείου Κρήτης αλλά και διάφορων πανεπιστημιακών σχολών όλης της Ελλάδας και του εξωτερικού, οι οποίοι ενημερώθηκαν ότι σκοπός του ερωτηματολογίου αυτού είναι να διαπιστωθεί ο τρόπος με τον οποίο τα δημιουργικά άτομα διαχειρίζονται το χρόνο τους.

Επίσης, αναφέρεται και η στατιστική τεχνική που χρησιμοποιήθηκε, η οποία είναι η **Ανάλυση Παραγόντων (Factor Analysis)**, η οποία και θα αναλυθεί. Τέλος, το λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε είναι το SPSS v.15.0 (SPSS, 2006).

3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συλλογή πληροφοριών μέσω των ερωτηματολογίων έγινε το εαρινό εξάμηνο του 2008. Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν και απαντήθηκαν από φοιτητές κυρίως προπτυχιακούς. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές ήταν αισθητά λιγότεροι.

Ο τρόπος με τον οποίο συλλέχθηκαν τα ερωτηματολόγια ήταν κυρίως από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (emails) και από τους χώρους του Πολυτεχνείου Κρήτης, όπως το μηχανογραφικό κέντρο και οι αίθουσες διδασκαλίας.

Ο κάθε φοιτητής είχε την ελευθερία σκέψης που χρειαζόταν για τις ειλικρινείς του απαντήσεις, αφού το ερωτηματολόγιο αναφερόταν στη δημιουργικότητα του κάθε ατόμου και βάσει αυτής πως διαχειρίζεται το χρόνο του.

Επίσης διευκρινίστηκε η τήρηση της ανωνυμίας και το ότι η έρευνα γίνεται μόνο για συγκεντρωτικές αναλύσεις. Αυτό το γεγονός συμβάλλει στην ειλικρινή απάντηση των ερωτηθέντων ακόμα και στην έκφραση αρνητικών σχολίων που έχουν για κάποια θέματα.

Τέλος, αναφέρθηκε ότι οι απαντήσεις του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου δεν είναι του τύπου σωστό ή λάθος, αλλά χρειάζεται λίγος χρόνος να αφιερωθεί, ο οποίος υπολογίστηκε περίπου στα δέκα λεπτά ανά ερωτηματολόγιο.

Οι σχολές από τις οποίες προέρχονταν όλοι οι φοιτητές της Ελλάδας και του εξωτερικού ήταν οι εξής:

- Πολυτεχνείο Κρήτης, ειδικότερα : τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος
- Πανεπιστήμιο Κρήτης, ειδικότερα : τμήμα Φυσικής, τμήμα Βιολογίας, τμήμα Φιλολογίας, τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών, τμήμα Πολιτικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, τμήμα Ψυχολογίας, τμήμα Κοινωνιολογίας.
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και ειδικότερα: τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, τμήμα Χημικών Μηχανικών, τμήμα Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθήνας, ειδικότερα: τμήμα Χημείας
- Πανεπιστήμιο Πειραιά, ειδικότερα : τμήμα Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, ειδικότερα : τμήμα Φυσικής
- Τεχνολογικό Ίδρυμα Κρήτης, ειδικότερα : τμήμα Λογιστικής
- Τεχνολογικό Ίδρυμα Αθηνών, ειδικότερα : τμήμα Φυσικοθεραπείας, τμήμα Αισθητικής
- UNIVERSITY OF LONDON
- UNIVERSITY OF DUNDEE
- UNIVERSITY OF GENOA
- UNIVERSITY OF CENTRAL LANCASHIRE

3.2. ΔΟΜΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Το ερωτηματολόγιο μας αποτελείται από τρία μέρη:

- α). Γενικά στοιχεία
- β). Διαχείριση χρόνου
- γ). Δημιουργικότητα

Στο πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αναφέρονται τα γενικά στοιχεία του φοιτητή, όπως π.χ. η ηλικία, το φύλο, ο μέσος όρος της βαθμολογίας των μαθημάτων, αν είναι προπτυχιακός και η σχολή που φοιτά.

Επίσης υπάρχουν δυο ερωτήματα στο πρώτο μέρος τα οποία αναφέρονται στην απόδοση των φοιτητών στο πανεπιστήμιο που φοιτούν και στην απόδοσή τους σε σχέση με τους συμφοιτητές τους.

Πιο αναλυτικά, στην ερώτηση 6, καλούνται να αξιολογήσουν τον εαυτό τους σε μια κλίμακα μέτρησης της απόδοσής τους από το (1) που σημαίνει «Καθόλου καλή» έως το (7) που σημαίνει «Άριστη».

Επίσης, βάσει της κλίμακας από το (1) «Καθόλου καλά» έως το (7) που σημαίνει «Πολύ καλά», βαθμολογούν την απόδοσή τους σε σχέση με τους άλλους συμφοιτητές τους.

Αυτά τα δυο ερωτήματα περιγράφονται από το δεύτερο παράγοντα της ανάλυσης παραγόντων, την οποία θα την παρουσιάσουμε στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού, ο οποίος είναι η αντίληψη της απόδοσης.

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η δομή του πρώτου μέρους είναι η εξής:

1. Η ηλικία σας

2. Φύλο
1. Άνδρας
2. Γυναίκα

3. Ποιος είναι ο μέσος όρος της βαθμολογίας των μαθημάτων που έχετε περάσει μέχρι τώρα;
--

4. Είστε:
1. Προπτυχιακός
2. Μεταπτυχιακός

5. Το Πανεπιστήμιο/Τμήμα σας είναι:
--

	1	2	3	4	5	6	7
6 Η απόδοση στο πανεπιστήμιο, μέχρι σήμερα θεωρώ ότι κατά μέσο όρο είναι κοντά στο :	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5	6	7
7 Η απόδοση μου σε σχέση με άλλους συμφοιτητές μου είναι:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από τις ερωτήσεις που αφορούν τη διαχείριση χρόνου. Η δομή του είναι η εξής :

		1	2	3	4	5
1	Φτιάχνετε λίστα με τα πράγματα που έχετε να κάνετε κάθε μέρα;	☐	☐	☐	☐	☐
2	Προγραμματίζετε την ημέρα σας προτού να την αρχίσετε	☐	☐	☐	☐	☐
3	Κάνετε πρόγραμμα των δραστηριοτήτων σας τις ημέρες που εργάζεστε;	☐	☐	☐	☐	☐
4	Γράφετε ένα σύνολο στόχων για εσάς κάθε ημέρα;	☐	☐	☐	☐	☐
5	Αφιερώνετε χρόνο κάθε ημέρα για σχεδιασμό δραστηριοτήτων;	☐	☐	☐	☐	☐
6	Έχετε μια σαφή εικόνα των πραγμάτων που θέλετε να ολοκληρώσετε κατά τη διάρκεια της επόμενης εβδομάδας;	☐	☐	☐	☐	☐
7	Θέτετε και τηρείτε τις προτεραιότητες σας;	☐	☐	☐	☐	☐
8	Βρίσκεστε συχνά στη θέση να κάνετε πράγματα τα οποία παρεμποδίζουν την εργασία σας απλά επειδή μισείτε να λέτε ΟΧΙ στους ανθρώπους;	☐	☐	☐	☐	☐
9	Θεωρείτε ότι υπάρχει περιθώριο για βελτίωση στον τρόπο που διαχειρίζεστε το χρόνο σας;	☐	☐	☐	☐	☐
10	Κάνετε εποικοδομητική χρήση του χρόνου σας;	☐	☐	☐	☐	☐
11	Εξακολουθείτε να ασχολείστε με δραστηριότητες, που δεν σας αποφέρουν κέρδος;	☐	☐	☐	☐	☐
12	Ορίζετε στόχους για ολόκληρο το χρόνο;	☐	☐	☐	☐	☐
13	Εξακολουθείτε να δουλεύετε τις εργασίες σας το βράδυ πριν από την τελική παράδοση τους;	☐	☐	☐	☐	☐
14	Ανατρέχετε συχνά στις σημειώσεις σας ακόμα και αν δεν είναι απαραίτητο να το κάνετε;	☐	☐	☐	☐	☐

Οι περισσότερες ερωτήσεις αυτού του τμήματος του ερωτηματολογίου υιοθετήθηκαν από την εργασία των Britton & Tesser (1991).

Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις B1 – B5, αναφέρονται στην έννοια του καθημερινού προγραμματισμού (daily planning), του πρώτου παράγοντα της ανάλυσης παραγόντων, για παράδειγμα στον καθημερινό προγραμματισμό εργασιών που πρέπει να κάνει το άτομο.

Οι ερωτήσεις B6,B7,B10,B12 και B14, οι οποίες υιοθετήθηκαν από την εργασία των Britton & Tesser (1991), αναφέρονται στο μακροπρόθεσμο προγραμματισμό (long range planning), δηλαδή στο κατά πόσο τα άτομα συνηθίζουν να προγραμματίζουν τις εργασίες τους μακροπρόθεσμα. (είναι ο τρίτος παράγοντας από την ανάλυση παραγόντων που θα παρουσιάσουμε στη συνέχεια του κεφαλαίου).

Οι ερωτηθέντες καλέστηκαν να απαντήσουν αυτές τις ερωτήσεις βάσει της παρακάτω κλίμακας:

Διαφωνώ πλήρως	Διαφωνώ	Διαφωνώ ελάχιστα	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ ελάχιστα	Συμφωνώ	Συμφωνώ πλήρως
1	2	3	4	5	6	7

Επίσης το δεύτερο τμήμα του ερωτηματολογίου περιελάμβανε και τις επόμενες ερωτήσεις :

		1	2	3	4	5
15	Γενικά αισθάνομαι ότι ελέγχω το χρόνο μου.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Το βρίσκω δύσκολο να τηρήσω το πρόγραμμα μου, επειδή άλλοι με απομακρύνουν από τη δουλειά μου	☐	☐	☐	☐	☐
17	Γενικά νιώθω ότι ελέγχω τη δουλειά μου	☐	☐	☐	☐	☐
18	Νιώθω σίγουρος ότι μπορώ να ολοκληρώσω τη δουλειά μου στην ώρα της	☐	☐	☐	☐	☐

Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις αναφέρονται στην έννοια «αντιλαμβανόμενος έλεγχος χρόνου» (perceived control of time), δηλαδή στη αντίληψη που έχει κάποιος για τον έλεγχο του χρόνου του. Αυτήν την έννοια τη συναντήσαμε στο δεύτερο κεφάλαιο. Οι ερωτηθέντες φοιτητές κλήθηκαν να βαθμολογήσουν τις προτάσεις ανάλογα με το βαθμό διαφωνίας (πιο κοντά στο 1) ή το βαθμό συμφωνίας (πιο κοντά στο 5).

Γ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Το τρίτο τμήμα του ερωτηματολογίου αναφέρεται στη δημιουργικότητα του ατόμου και το υιοθετήσαμε από την εργασία του Gough (1979).

Υπάρχει μια κλίμακα η οποία ονομάζεται κλίμακα δημιουργικής προσωπικότητας (creative personality scale), η οποία αποτελείται από 30 επιθετικούς προσδιορισμούς, 18 από τους οποίους λαμβάνουν θετική βαθμολογία και 12 αρνητική.

Η κλίμακα έχει βρεθεί ότι προβλέπει τη δημιουργικότητα των ατόμων σε πολλά και διαφορετικά περιβάλλοντα.

Οι ερωτηθέντες απάντησαν ποιο ή ποια επίθετο/α περιγράφει τον εαυτό τους καλύτερα με βάση την παρακάτω κλίμακα :

_____ Ικανός	_____ Έντιμος
_____ Ανειλικρινής	_____ Ευφυής
_____ Έξυπνος	_____ Κόσμιος, με καλούς τρόπους
_____ Προσεκτικός	_____ Με πολλά ενδιαφέροντα
_____ Εχέμυθος	_____ Εφευρετικός
_____ Εγωκεντρικός	_____ Αυθεντικός
_____ Κοινός	_____ Με περιορισμένα ενδιαφέροντα
_____ Χιουμορίστας	_____ Αυθόρμητος
_____ Συντηρητικός	_____ Ειλικρινής
_____ Ατομιστής	_____ Πολυμήχανος
_____ Συγκαταβατικός	_____ Γεμάτος αυτοπεποίθηση
_____ Απλός	_____ Αισθησιακός
_____ Δυσανεστημένος	_____ Ενδοτικός
_____ Οξύδερκός	_____ Υπερόπτης
_____ Καχύποπτος	_____ Ασυμβίβαστος

3.3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

Η στατιστική τεχνική που χρησιμοποιήσαμε σε αυτό το κεφάλαιο για να επεξεργαστούμε τα δεδομένα της έρευνας είναι η Ανάλυση Παραγόντων (Factor Analysis).

Το λογισμικό που χρησιμοποιήσαμε είναι το SPSS v.15.0 (SPSS,2006).

3.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ (FACTOR ANALYSIS)

Σκοπός της ανάλυσης παραγόντων είναι να συνοψίσει τις σχέσεις ανάμεσα σε ένα μεγάλο αριθμό μεταβλητών με έναν περιεκτικό και ακριβή τρόπο, ώστε να βοηθήσει να γίνει αντιληπτή μια έννοια ή ιδιότητα.

Η ανάλυση παραγόντων μπορεί να βοηθήσει έναν ερευνητή να αντιληφθεί για παράδειγμα ότι μια συστοιχία από εικοσιτέσσερα επιμέρους τεστ αντιπροσωπεύει μόνο τέσσερις βασικές μεταβλητές, που ονομάζονται παράγοντες.

Είδη Ανάλυσης Παραγόντων

Διερευνητική Ανάλυση Παραγόντων (Exploratory Factor Analysis).

Χρησιμοποιείται για την αρχική διερεύνηση και τη συνοπτική περιγραφή ενός σετ μεταβλητών μέσα από την ομαδοποίησή τους. Δημιουργήθηκε από τον Charles Spearman στις αρχές του προηγούμενου αιώνα.

Επιβεβαιωτική Ανάλυση Παραγόντων (Confirmatory Factor Analysis.)

Χρησιμοποιείται για να διαπιστώσει κατά πόσο ένα προκαθορισμένο πλαίσιο σχέσεων ανάμεσα σε κάποιες μεταβλητές (σχέσεις) επιβεβαιώνεται και στην πράξη (από τα δεδομένα).

Βήματα στην Ανάλυση Παραγόντων

1. Επιλέγουμε και μετράμε ένα σετ μεταβλητών.
2. Δημιουργούμε ένα πίνακα ενδοσυναφειών (correlation matrix).
3. Επιλέγουμε τη μέθοδο «εξαγωγής» των παραγόντων.
4. Επιλέγουμε τη μέθοδο περιστροφής των παραγόντων.
5. Ερμηνεύουμε τους παράγοντες που προκύπτουν.

Ποιότητα Δεδομένων

Η Ανάλυση Παραγόντων επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από την ποιότητα των δεδομένων που έχουμε στη διάθεσή μας.

Βασικές προϋποθέσεις

- ✓ Οι μεταβλητές θα πρέπει να συσχετίζονται επαρκώς ($r > .20$).
- ✓ Αλλά δεν πρέπει να συσχετίζονται υπερβολικά ($r < .80$).
- ✓ Θα πρέπει οι σχέσεις να είναι ευθύγραμμες, δεν θα πρέπει να υπάρχουν ακραίες τιμές.
- ✓ Οι μεταβλητές θα πρέπει να έχουν μετρηθεί τουλάχιστον σε κλίμακα ίσων διαστημάτων.
- ✓ Ο συνολικός αριθμός των μεταβλητών που θα αναλύσουμε θα πρέπει να είναι 3 με 5 φορές περισσότερες από τους υποτιθέμενους παράγοντες.
- ✓ Ο συνολικός αριθμός των ατόμων θα πρέπει να είναι σημαντικός.
- ✓ Θα πρέπει να υπάρχει μια αναλογία ανάμεσα στον αριθμό των μεταβλητών και των ατόμων που θα χρησιμοποιήσουμε (10:1, ή 5:1).

Το SPSS παρέχει δυο δείκτες για τον έλεγχο της ποιότητας των δεδομένων:
Ο Δείκτης *Keiser - Meyer - Olkin* αξιολογεί την επάρκεια του δείγματος.
Ο Δείκτης *Bartlett's Test of Sphericity* αξιολογεί το κατά πόσο οι συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών επιτρέπουν την εφαρμογή της ανάλυσης παραγόντων ($p < 0.05$).

Εξαγωγή Παραγόντων

Είναι η μαθηματική μέθοδος με την οποία οι παράγοντες καθορίζονται από ένα μεγαλύτερο αριθμό μεταβλητών (π.χ. στοιχείων ενός τεστ).

Η μέθοδος «εξαγωγής» των παραγόντων.

✓ **Ανάλυση Παραγόντων (Factor Analysis).**

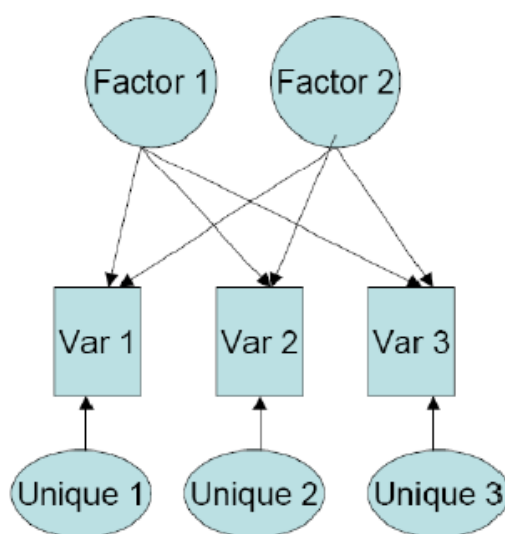
- Ο στόχος είναι να μελετηθεί μόνο το ποσοστό διακύμανσης το οποίο έχουν κοινό οι μεταβλητές που μελετάμε.
- Παράγει παράγοντες (Factors).
- Είναι καλύτερη όταν θέλουμε να κατασκευάσουμε παράγοντες.

✓ **Ανάλυση Κυρίων Συνιστωσών (Principal Components Analysis).**

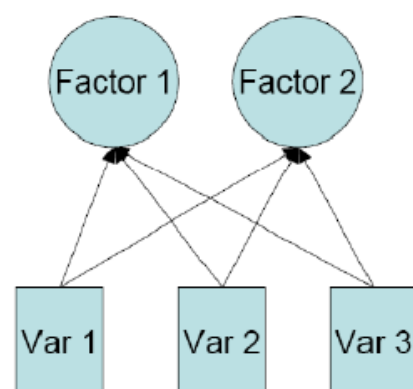
- Ο στόχος είναι να μελετηθεί όλη η υπάρχουσα διακύμανση (κοινή, μοναδική και σφάλμα), ώστε να «εξαχθεί» το μεγαλύτερο ποσοστό της διακύμανσης από τους λιγότερο δυνατούς παράγοντες.
- Παράγει συνιστώσες (components).
- Είναι καλύτερη μέθοδος όταν θέλουμε να μειώσουμε τον αριθμό των μεταβλητών.

Σχηματική Αναπαράσταση

• Common FA

• PCA

Σχήμα 3.1: Σχηματική αναπαράσταση ανάλυσης παραγόντων και ανάλυσης κυρίων συνιστωσών

Διαφορές μεταξύ παραγόντων και συνιστωσών

- ✓ Οι παράγοντες είναι πραγματικά λανθάνουσες μεταβλητές, οι οποίες προκαλούν τη συνδιακύμανση μεταξύ των μεταβλητών.
- ✓ Οι συνιστώσες είναι εμπειρικά καθορισμένα αθροίσματα μεταβλητών, χωρίς απαραίτητα να υπάρχει θεωρητική τεκμηρίωση της εμφάνισής τους.

Συνεπώς, η μέθοδος «εξαγωγής» των παραγόντων ακολουθείται από τα στάδια :

- ✓ Αρχικά, «εξάγεται» ο πρώτος παράγοντας ή συνιστώσα, ο οποίος ερμηνεύει το μεγαλύτερο δυνατό ποσοστό της διακύμανσης ανάμεσα στα στοιχεία (items) και τον παράγοντα (συσχέτιση).
- ✓ Στη συνέχεια «εξάγεται» ο επόμενος παράγοντας ή συνιστώσα, ο οποίος ερμηνεύει το μεγαλύτερο δυνατό ποσοστό της διακύμανσης που έχει απομείνει από την ερμηνεία του πρώτου παράγοντα.
- ✓ Στη συνέχεια «εξάγεται» ο επόμενος παράγοντας ή συνιστώσα μέχρι να μην μείνει ποσοστό διακύμανσης που δεν ερμηνεύεται από τα στοιχεία που μελετάμε.

Οι παράγοντες που τελικά πρέπει να «εξαχθούν» βασίζονται στις ιδιοτιμές (eigenvalues).

- ✓ Κρατάμε όσους παράγοντες έχουν ιδιοτιμή πάνω από 1 (Guttman - Kaiser)
- ✓ Κάνουμε χρήση του Scree test (Cattell)
- ✓ Κρατάμε τους παράγοντες που ερμηνεύουν το 70-80% της συνολικής διακύμανσης

Η περιστροφή των παραγόντων

Η περιστροφή των παραγόντων είναι απαραίτητη για την ευκολότερη ερμηνεία των παραγόντων (ή συνιστωσών) που έχουν προκύψει από την ανάλυση.

Ορθογώνια περιστροφή (orthogonal).

Προϋποθέτει ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των παραγόντων (και συνεπώς αυτοί δεν μοιράζονται κοινή διακύμανση). Επιλέγουμε τη μέθοδο αυτή μόνο όταν είμαστε βέβαιοι (από τη θεωρία μας) ότι οι παράγοντες δεν συσχετίζονται. Τυχόν παράβλεψη της συσχέτισης θα έχει ως αποτέλεσμα την εσφαλμένη ερμηνεία των δεδομένων μας.

- Varimax
- Quartimax
- Equamax

Πλάγια περιστροφή (oblique).

Επιτρέπει τους παράγοντες να συσχετίζονται. Στην ψυχολογία συνήθως επιλέγουμε αυτή τη μέθοδο περιστροφής, καθώς συνήθως αναμένουμε τους παράγοντες που θα προκύψουν να παρουσιάζουν κάποιο βαθμό.

- Direct Oblimin
- Promax
- Quartimin

Φορτίσεις (Factor Loadings)

Αποτελούν το βάρος της κάθε μεταβλητής (στοιχείου) στον κάθε παράγοντα (δείκτη συσχέτισης).

Αποτελούν βασικές πληροφορίες για την ερμηνεία των παραγόντων

Όσο ψηλότερη η φόρτιση τόσο πιο εύκολη η ερμηνεία του παράγοντα.

Μια φόρτιση κρίνεται σημαντική όταν είναι πάνω από 0.30.

Σημαντικό ρόλο παίζουν και οι δευτερογενείς φορτίσεις (υψηλές φορτίσεις σε δυο παράγοντες ταυτόχρονα).

3.5. Ο ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ PEARSON r

Ο συντελεστής συσχέτισης Pearson r καταδεικνύει την ύπαρξη ή όχι σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών και υπολογίζει την μορφή αυτής της σχέσης (θετική ή αρνητική συσχέτιση) αλλά και την ένταση της (επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας).

Το στατιστικό αυτό κριτήριο ελέγχει τη μηδενική υπόθεση ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών.

Ο συντελεστής συσχέτισης Pearson r είναι παραμετρικό κριτήριο και έτσι τα δεδομένα και στις δύο υπό μελέτη μεταβλητές θα πρέπει να είναι καταχωρημένα σε τουλάχιστον ισοδιαστημική κλίμακα, να ακολουθούν κανονική κατανομή και να έχουν όμοιες διασπορές.

Οι τιμές που μπορεί να πάρει ο συντελεστής συσχέτισης r είναι από -1 μέχρι $+1$. Όταν το πρόσημο του συντελεστή είναι θετικό (θετική συσχέτιση), η μία μεταβλητή αυξάνεται καθώς αυξάνεται και η άλλη. Όταν το πρόσημο του συντελεστή είναι αρνητικό (αρνητική συσχέτιση), η μία μεταβλητή αυξάνεται καθώς η άλλη μειώνεται. Αν ο συντελεστής έχει τιμή 1 (μέγιστη τιμή), έχουμε απόλυτη συσχέτιση ενώ όταν είναι 0 δεν έχουμε καθόλου συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

3.6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ

Με τον όρο αξιοπιστία κλίμακας εννοούμε την ακρίβεια μέτρησης δηλαδή τη σχετική ικανότητα στον προσδιορισμό της «πραγματικής» αξίας μιας μεταβλητής (Black & Champion 1976: 234).

Η εκτίμηση της αξιοπιστίας οποιασδήποτε διαδικασίας μέτρησης έγκειται στον προσδιορισμό του βαθμού διακύμανσης της βαθμολογίας των ατόμων βαθμού που οφείλεται σε πραγματικές διαφορές (και σταθερά σφάλματα) και του βαθμού διακύμανσης που οφείλεται στις ασυνέπειες της μέτρησης.

Η αξιοπιστία αναφέρεται στη συνέπεια απόκτησης ίδιων αποτελεσμάτων(δηλαδή στον ίδιο βαθμό διασποράς των τιμών) μιας μεταβλητής σε επαναλαμβανόμενες μετρήσεις (Σιάρδος Γεώργιος, 1999).

Στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια για να εξασφαλιστούν τόσο η αξιοπιστία των δεδομένων όσο και η αξιοπιστία των μετρήσεων:

Το ερωτηματολόγιο προέκυψε από τη σύνθεση ερωτηματολογίων τα οποία προτείνονται στη διεθνή βιβλιογραφία και έχουν αποδεδειγμένα υψηλό δείκτη αξιοπιστίας. Η τελική μορφή του ερωτηματολογίου προέκυψε ύστερα από αρκετές δοκιμές με προσθαφαίρεση ερωτήσεων.

Στα ερωτηματολόγια δεν υπήρξε κατευθυνόμενη συμπλήρωση ούτε δημοσιοποίηση των στοιχείων. Άλλωστε η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και ανώνυμη. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε αναφέρεται σε τμήματα σπουδών διαφόρων πανεπιστημιακών σχολών και έτσι είναι δυνατή μία ευρύτερη θεώρηση του αποτελέσματος σε όλη την Ελλάδα.

Για την αξιοπιστία των μετρήσεων:

Για τη μέτρηση των εννοιών που αναφέρονται χρησιμοποιήθηκε μεγάλος αριθμός ερωτήσεων που αυξάνει την ακρίβεια της μέτρησης. Επίσης έγινε έλεγχος της εσωτερικής αξιοπιστίας μέσω του συντελεστή **α του Cronbach**.

3.6.1. ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ α-Cronbach

Για την αποφυγή επανάληψης της έρευνας χρησιμοποιούνται τεχνικές εκτίμησης των συντελεστών αξιοπιστίας βασισμένες σε μετρήσεις που έγιναν σε μια μόνο χρονική στιγμή. Μια από τις μεθόδους είναι ο συντελεστής α-Cronbach.

Όταν τα δεδομένα εμφανίζονται να έχουν έναν πολυδιάστατο χαρακτήρα δηλαδή να έχουν μετρηθεί και άλλα χαρακτηριστικά εκτός από το επιθυμητό ο δείκτης θα παίρνει χαμηλές τιμές. Να τονίσουμε σε αυτό το σημείο ότι ο δείκτης α του Cronbach δεν είναι ένα στατιστικό τεστ αλλά ένα μέτρο εσωτερικής συνοχής.

Ο δείκτης α του Cronbach μπορεί να γραφεί σαν μία συνάρτηση του αριθμού των ερωτήσεων N και της μέσης αυτοσυσχέτισης r ανάμεσα στις ερωτήσεις.

Ο γενικός τύπος είναι:

$$\alpha = \frac{N \cdot \bar{r}}{1 + (N - 1) \cdot \bar{r}}$$

Όπου N = Αριθμός Ερωτήσεων και r = Μέση Αυτοσυσχέτιση

Όπως φαίνεται από τον τύπο εάν αυξηθούν οι ερωτήσεις που εξετάζουν το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό, θα αυξηθεί και ο δείκτης του Cronbach.

Αντίστοιχα εάν η εσωτερική αυτοσυσχέτιση είναι μικρή τότε θα μειωθεί και η τιμή του δείκτη.

Αυτό το γεγονός εξηγείται και διαισθητικά αφού εάν η εσωτερική αυτοσυσχέτιση είναι υψηλή τότε λογικά όλα τα χαρακτηριστικά θα μετρούν το ίδιο αντικείμενο. Αυτό εννοείται όταν λέμε ότι έχουμε υψηλή αξιοπιστία δηλαδή όταν όλες οι ερωτήσεις μετρούν πραγματικά το χαρακτηριστικό το οποίο έχουν προοριστεί να μετρούν.

Στην παρούσα μελέτη έχουμε δημιουργήσει ένα πολυμεταβλητό ερωτηματολόγιο δηλαδή εξετάζουμε τρεις μεταβλητές, σε αυτήν την περίπτωση ξεχωρίζουμε τις ερωτήσεις που μετρούν το κάθε χαρακτηριστικό και βρίσκουμε τρεις δείκτες α του Cronbach έναν για κάθε μεταβλητή.

Η διεργασία αυτή θα γίνει με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS και τα αποτελέσματα θα δοθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

Συντελεστής αξιοπιστίας μεγαλύτερος από 0.8 θεωρείται πολύ ικανοποιητικός υποδηλώνει ότι πράγματι τα επιμέρους στοιχεία ανήκουν στο ίδιο δημιούργημα. Αν ο συντελεστής λάβει τιμή κάτω από 0.7 αυτό σημαίνει ότι κάποιο από τα στοιχεία πρέπει να απαλειφτεί, (Krowinski Wi, Steiber Sr.). Τιμές μικρότερες του 0.6 επιβάλλουν την επινόηση νέων ερωτήσεων και την επανάληψη της έρευνας με νέα αναβαθμολόγηση των απαντήσεων και υπολογισμό νέου συντελεστή αξιοπιστίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα που βρήκαμε από την έρευνα την οποία διεξήγαμε για τη δημιουργικότητα των ατόμων και συγκεκριμένα των φοιτητών. Το δείγμα των φοιτητών που συμμετείχε ήταν 186 άτομα τα οποία προερχόταν από διαφορετικές σχολές ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης, της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου θα παρουσιάσουμε τα χαρακτηριστικά του δείγματος, δηλαδή την ηλικία, το φύλο, αν είναι προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί φοιτητές και από ποια σχολή προέρχονται. Επίσης, εμφανίζονται και οι μέσοι όροι των βαθμολογιών τους και οι τυπικές αποκλίσεις.

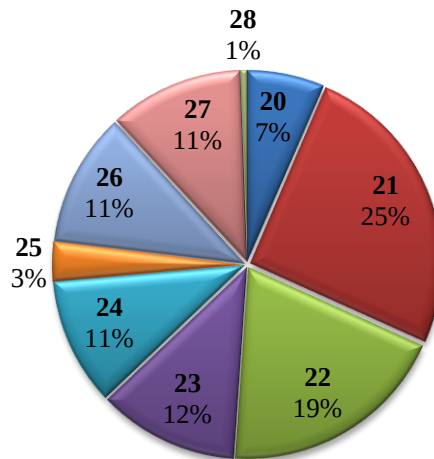
Στη συνέχεια, αναλύουμε τα αποτελέσματά μας, με τη βοήθεια της «Ανάλυσης Παραγόντων» (Factor Analysis), την οποία έχουμε περιγράψει στο κεφάλαιο 3, όπου παρατηρούμε την αξιοπιστία των παραγόντων με το Cronbach alpha, αθροίζουμε τις επιμέρους ερωτήσεις για να βγάλουμε μια βαθμολογία σε κάθε παράγοντα και για κάθε άτομο. Επίσης παρουσιάζουμε και τη σχηματική απεικόνιση των παραπάνω.

Ακόμα, αναλύουμε τις συσχετίσεις της βαθμολογίας των παραγόντων με δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπου παρουσιάζονται και με τη μορφή πινάκων αλλά και τις διαφορές σε άτομα με χαμηλή και με υψηλή δημιουργικότητα.

Το λογισμικό πακέτο που χρησιμοποιήσαμε για να παρουσιάσουμε με τον καλύτερο τρόπο τα γεγονότα είναι το SPSS v.15.0.

4.1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Στο παρακάτω γράφημα εμφανίζονται οι ηλικίες των φοιτητών που απάντησαν το ερωτηματολόγιο. Παρατηρούμε ότι το εύρος των ηλικιών είναι από 20 έως 28 χρονών, το μεγαλύτερο ποσοστό είναι από 21 έως 23, ενώ το μικρότερο είναι η ηλικία των 25 χρονών και των 28 χρονών.

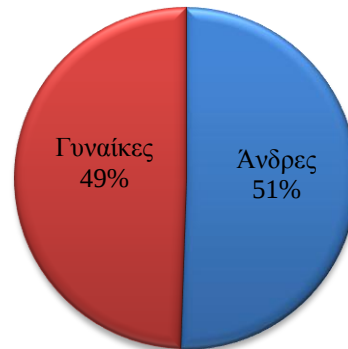
Ηλικίες

Σχ. 4.1 : Κατανομή ηλικιών των φοιτητών

ΗΛΙΚΙΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ		ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
	20	12
	21	47
	22	36
	23	22
	24	20
	25	6
	26	21
	27	21
	28	1
ΣΥΝΟΛΟ		186

Πίνακας 4.1 : Αναλυτική παρουσίαση ηλικίας φοιτητών

Στο επόμενο γράφημα παρατηρούμε το φύλο των ερωτηθέντων, όπου υπάρχει καταμερισμός ανδρών και γυναικών σε ποσοστά 51% και 49% αντίστοιχα.

Φύλο

Σχ. 4.2 : Κατανομή φύλου

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ(%)
ΑΝΔΡΕΣ	94	51
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	92	49
ΣΥΝΟΛΟ	186	100

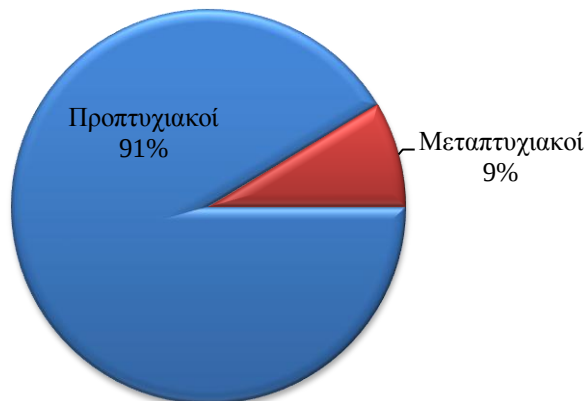
Πίνακας 4.2 : Αναλυτικά στοιχεία κατανομής φύλου

	ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	23,10	1,49	6,7108
ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	2,235	0,501	0,67891

Πίνακας 4.3 : Αναλυτικά στοιχεία μέσω των όρων στοιχείων ταυτότητας

Στη συνέχεια βλέπουμε το γράφημα που χωρίζει τους φοιτητές σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς. Παρατηρούμε ότι οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είναι μόλις το 9% του συνολικού αριθμού των ερωτηθέντων φοιτητών, ενώ ακολουθεί και ο αναλυτικός πίνακας κατανομής τους.

Ιδιότητα φοιτητών

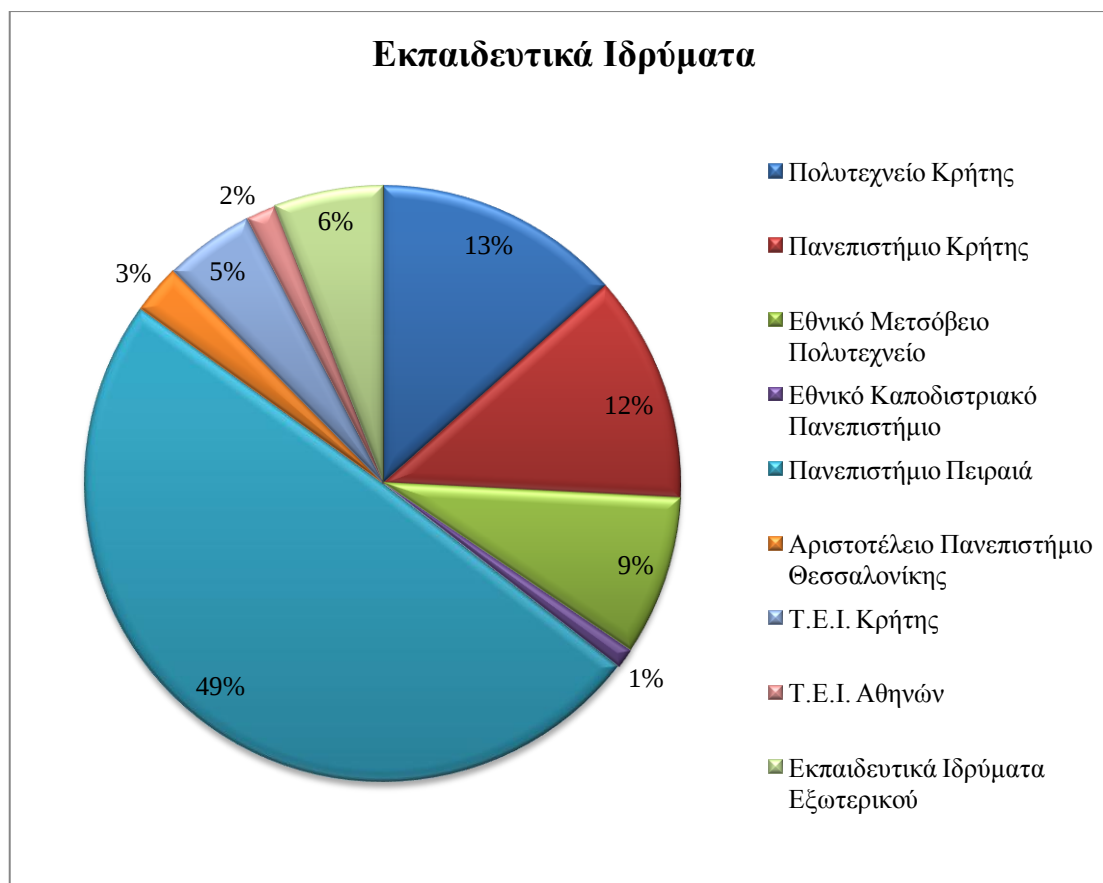

Σχ. 4.3 : Κατανομή φοιτητών σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΙ	170	91
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ	16	9
ΣΥΝΟΛΟ	186	100

Πίνακας 4.4 : Κατανομή φοιτητών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών.

Στο επόμενο γράφημα, βλέπουμε από ποιες σχολές προήλθαν οι φοιτητές που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της έρευνας για τη δημιουργικότητα και τη διαχείριση χρόνου. Επίσης, μπορούμε να παρατηρήσουμε την κατανομή των φοιτητών αναλυτικότερα, στον πίνακα που ακολουθεί. Το 49% των ερωτηθέντων προέρχεται από το Πανεπιστήμιο Πειραιά, το 13% από το Πολυτεχνείο Κρήτης, το 12% από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, το 9% από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το 6% από διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού που έχουμε αναφέρει στο κεφάλαιο 3, το 5% από το Τεχνολογικό Ίδρυμα Κρήτης, το 3% από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το 2% από το Τεχνολογικό Ίδρυμα Αθηνών, ενώ το 1% από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Σχ. 4.4 : Εκπαιδευτικά Ιδρύματα από τα οποία προέρχονται οι φοιτητές

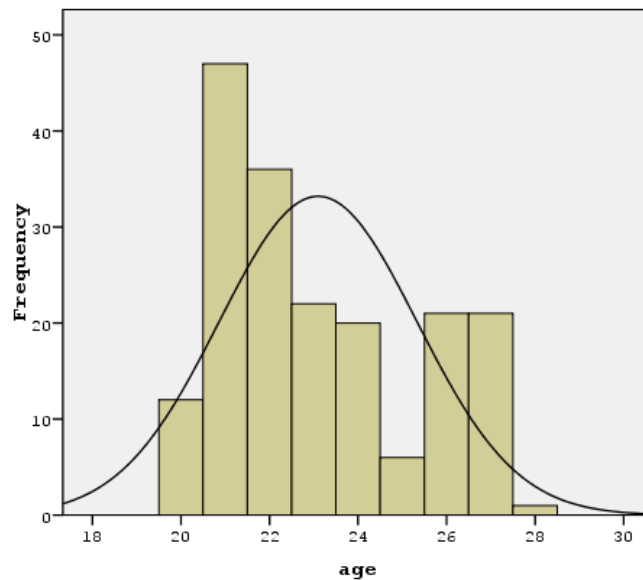
ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΟΣΟΣΤΟ (%)

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	25	13
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	23	12
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	16	9
ΕΘΝ.ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝ.	2	1
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ	92	49
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝ.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	5	3
Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ	9	5
Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΩΝ	3	2
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	11	6
ΣΥΝΟΛΟ	186	100

Πίνακας 4.5 : Αναλυτικά στοιχεία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που προέρχονται οι φοιτητές

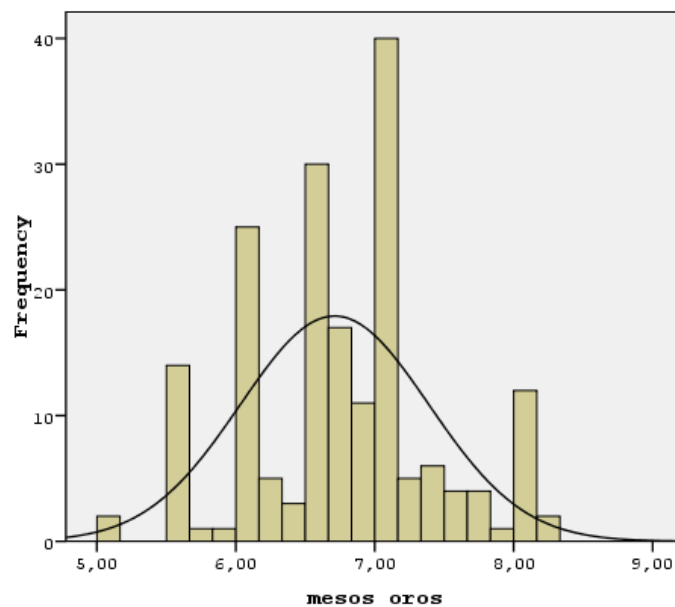
Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών που απάντησαν το ερωτηματολόγιο, είναι από το Πανεπιστήμιο Πειραιά με μόλις 92 φοιτητές, ενώ λιγότεροι είναι οι φοιτητές του Τ.Ε.Ι. Αθηνών με αριθμό φοιτητών 3 και του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου, με αριθμό φοιτητών 2.

Στο παρακάτω διάγραμμα, παρατηρούμε την κατανομή της ηλικίας του δείγματος των 186 φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνά μας. Όπως φαίνεται από το σχήμα μας, οι περισσότεροι φοιτητές που απάντησαν τα ερωτηματολόγια ήταν ηλικίας 21 και 22 χρονών. Όπως παρουσιάστηκε στον πίνακα 4.3, ο μέσος όρος της ηλικίας των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα είναι 23,10 ,με τυπική απόκλιση 2,235. Οι ερωτηθέντες είναι από 20 έως 28 χρονών.

Σχ. 4.5 : Κατανομή της ηλικίας των φοιτητών

Στο σχήμα 4.6, παρουσιάζεται ο μέσος όρος της βαθμολογίας των φοιτητών, που σύμφωνα με τον πίνακα 4.3, είναι 6,7108 και η τυπική απόκλιση είναι 0,67891.

Σχ. 4.6 : Κατανομή του μέσου όρου της βαθμολογίας των φοιτητών

4.2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	ΑΠΟΔΟΣΗ	ΑΝΤΙΛΑΜΒΑ- ΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ
A6		0,953		
A7		0,986		
B3	0,778			
B4	0,652			
B5	0,800			
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ		0,804		
B6				0,941
B7				0,521
B10				0,458
B12				0,768
B14				0,594
B15			0,578	
B17			0,887	
B18			0,987	

Πίνακας 4.6 : Μέθοδος «Εξαγωγής», Ανάλυση Κυρίων Συνιστωσών.
Μέθοδος Περιστροφής: Promax με κανονικοποίηση Kaiser
Συγκλίνουσα περιστροφή σε 5 επαναλήψεις

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζουμε, τους τέσσερις παράγοντες οι οποίοι προέκυψαν από την ανάλυση παραγόντων όπως έχουμε προβλέψει, τον καθημερινό προγραμματισμό (daily planning), την απόδοση (performance), τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο του χρόνου(perceived control of time) και τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό (long range planning), όπου περιγράφουν με τον καλύτερο τρόπο τα δεδομένα.

Σύμφωνα με τη μέθοδο «εξαγωγής», χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση σε κύριες συνιστώσες (Principal Component Analysis), όπως επίσης χρησιμοποιήσαμε και το λογισμικό πακέτο SPSS v.15.0. Οι τέσσερις παράγοντες είναι οι εξής:

1. Καθημερινός προγραμματισμός: αναφέρεται στον καθημερινό προγραμματισμό που έχει το άτομο για να σχεδιάσει τη μέρα του, δηλαδή δημιουργία ημερήσιου πλάνου εργασιών, προγραμματισμός των καθημερινών δραστηριοτήτων του, συνολικός αριθμός στόχων που πρέπει να επιτευχθούν στη διάρκεια της μέρας και ημερήσια διάθεση χρόνου στις δραστηριότητες. Αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις B3-B5 του ερωτηματολογίου.
2. Απόδοση: αναφέρεται στην αντίληψη της απόδοσης που έχουν οι φοιτητές σε σχέση με τους άλλους συμφοιτητές τους και στην απόδοση τους στο πανεπιστήμιο κατά μέσο όρο. Αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις A6, A7 του ερωτηματολογίου.

3. Αντιλαμβανόμενος έλεγχος χρόνου: αναφέρεται στην οργάνωση της εργασίας με συστηματικό τρόπο, στον ορισμό στόχων και προτεραιοτήτων, και στη μηχανική της διαχείρισης του χρόνου με λίστες, σημειώσεις και άλλα. Αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις B15, B17, B18.
4. Μακροπρόθεσμος προγραμματισμός: αναφέρεται στο προγραμματισμό των δραστηριοτήτων για την επόμενη βδομάδα, για τον επόμενο μήνα, για το επόμενο έτος και την τήρηση των προθεσμιών. Αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις B6, B7, B10, B12, B14 του ερωτηματολογίου.

Το SPSS παρέχει δυο δείκτες για τον έλεγχο της ποιότητας των δεδομένων, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, το δείκτη *Keiser - Meyer - Olkin* όπου αξιολογεί την επάρκεια του δείγματος και το δείκτη *Bartlett's Test of Sphericity* ο οποίος αξιολογεί το κατά πόσο οι συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών επιτρέπουν την εφαρμογή της ανάλυσης παραγόντων ($p < 0.05$).

4.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ (RELIABILITY)

Αφού προσδιορίσαμε τους παράγοντες, στη συνέχεια θα εξετάσουμε την αξιοπιστία τους με το Cronbach alpha, όπου θέλουμε τιμές κοντά στο 0,70.

Ο πρώτος παράγοντας «**Καθημερινός Προγραμματισμός**», (Daily Planning), αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις B3-B5 του ερωτηματολογίου και έχει συντελεστή αξιοπιστίας 0,839, όπως φαίνεται από τον πίνακα 4.6, όπου σημαίνει ότι είναι πολύ ικανοποιητικός.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ CRONBACH	N of Items
0,839	5

Πίνακας 4.7 : Συντελεστής αξιοπιστίας για τον καθημερινό προγραμματισμό

Ο δεύτερος παράγοντας «**Απόδοση**», (Performance), αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις A6, A7 του ερωτηματολογίου και έχει συντελεστή αξιοπιστίας 0,804, όπως φαίνεται από τον πίνακα 4.7, όπου σημαίνει ότι είναι πολύ ικανοποιητικός.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ CRONBACH	N of Items
0,804	3

Πίνακας 4.8 : Συντελεστής αξιοπιστίας για την απόδοση

Ο τρίτος παράγοντας «**Αντιλαμβανόμενος έλεγχος χρόνου**», (Perceived control of time), αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις B15, B17, B18 του ερωτηματολογίου και έχει συντελεστή αξιοπιστίας 0,793, όπως φαίνεται από τον πίνακα 4.8, όπου σημαίνει ότι είναι πολύ ικανοποιητικός.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ CRONBACH	N of Items
0,793	3

Πίνακας 4.9 : Συντελεστής αξιοπιστίας για την απόδοση

Ο τέταρτος παράγοντας «**Μακροπρόθεσμος Προγραμματισμός**», (Long range Planning), αντιπροσωπεύει τις ερωτήσεις B6,B7,B10,B12,B14 του ερωτηματολογίου και έχει συντελεστή αξιοπιστίας 0,724, όπως φαίνεται από τον πίνακα 4.9, όπου σημαίνει ότι είναι ικανοποιητικός.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ CRONBACH	N of Items
0,724	5

Πίνακας 4.10 : Συντελεστής αξιοπιστίας για τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό

Γενικά, παρατηρούμε ότι οι συντελεστές αξιοπιστίας των παραγόντων κυμαίνονται από 0,724 έως 0,839. Συνεπώς οι παράγοντες είναι αξιόπιστοι, αφού όλοι οι συντελεστές βρίσκονται κοντά στο 0,70, δηλαδή οι ερωτήσεις που αποτελούν το ερωτηματολόγιο, είναι κατάλληλες και σωστά επιλεγμένες για τη μέτρηση των διαφόρων χαρακτηριστικών που χρειαζόμαστε για την έρευνα.

4.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

Αφού οι κλίμακες μας είναι έγκυρες μέσω της Ανάλυσης Παραγόντων (Factor Analysis) και Αξιόπιστες μέσω του συντελεστή Cronbach alpha, μπορούμε να αθροίσουμε τις επιμέρους ερωτήσεις για να βγάλουμε μια βαθμολογία σε κάθε παράγοντα και για κάθε άτομο.

Για τη δημιουργικότητα δεν ακολουθούμε την ίδια διαδικασία, καθώς η διαμόρφωση της συγκεκριμένης κλίμακας βασίζεται σε άλλες μεθόδους.

Παρακάτω παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα για κάθε παράγοντα για όλο το δείγμα:

	ΑΠΟΔΟΣΗ	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	ΑΝΤΙΛΑΜΒΑ- ΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	5,34	3,1805	3,5319	3,8389	3,18
ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	0,93	0,62156	0,44254	0,42396	2,993

Πίνακας 4.11 : αποτελέσματα παραγόντων για όλο το δείγμα

Ο παράγοντας «Απόδοση», παρατηρούμε ότι έχει μέσο όρο 5,34 και τυπική απόκλιση 0,93, δηλαδή οι απαντήσεις των φοιτητών στις ερωτήσεις Α6, Α7 κυμαίνονται, με βάση την κλίμακα από 1 «Καθόλου καλή» έως 7 «Άριστη», σε απόδοση αρκετά ικανοποιητική.

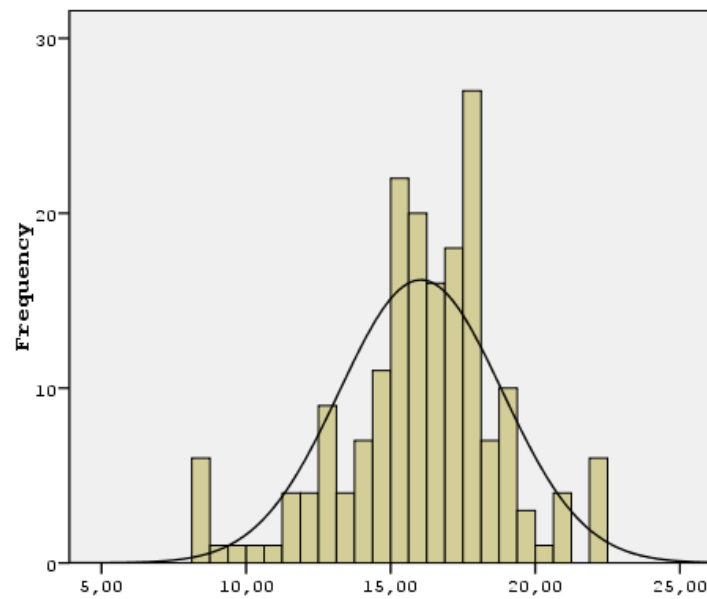
Ο παράγοντας «Καθημερινός Προγραμματισμός», έχει μέσο όρο 3,1805 και τυπική απόκλιση 0,62156, δηλαδή οι απαντήσεις των φοιτητών στις ερωτήσεις Β3-Β5 του ερωτηματολογίου, κυμαίνονται από 'Σπάνια' έως 'Μερικές Φορές'.

Ο παράγοντας «Μακροπρόθεσμος Προγραμματισμός», έχει μέσο όρο 3,5319 και τυπική απόκλιση 0,44254. Συνεπώς, οι απαντήσεις που αφορούν τις ερωτήσεις Β6, Β7, Β10, Β12, Β14, βρίσκονται στη βαθμολογία 'Μερικές φορές'.

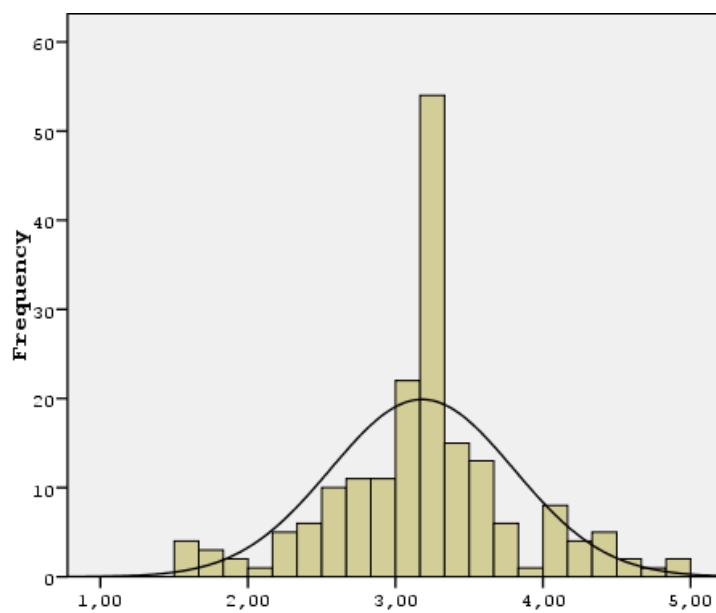
Ο τέταρτος παράγοντας «Αντιλαμβανόμενος Έλεγχος Χρόνου», έχει μέσο όρο 3,8389 και τυπική απόκλιση 0,42396, δηλαδή οι απαντήσεις των ερωτήσεων Β15, Β17 και Β18 έχουν βαθμό συμφωνίας τόσο όσο και βαθμό διαφωνίας με τάση προς τον πρώτο.

Τέλος, ο παράγοντας «Δημιουργικότητα» παρουσιάζεται να έχει μέσο όρο 3,18 και τυπική απόκλιση 2,993.

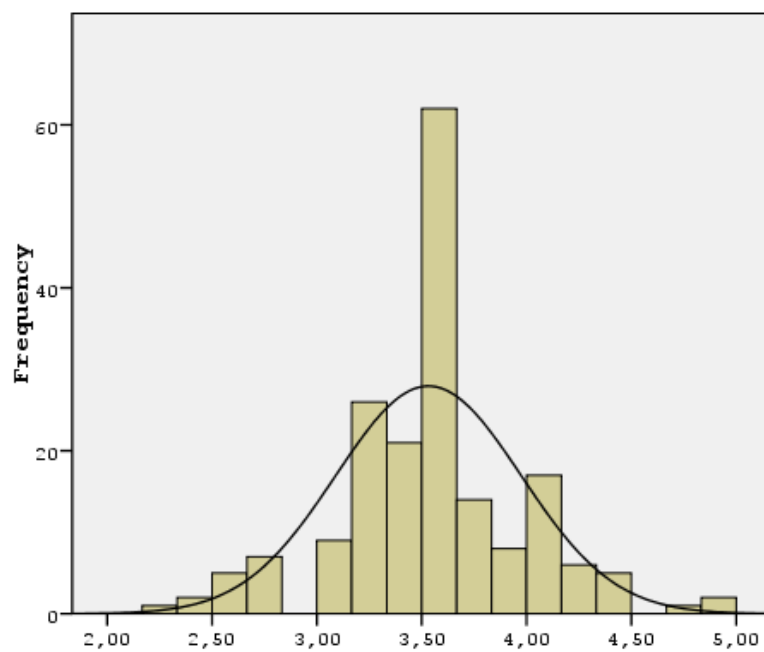
ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

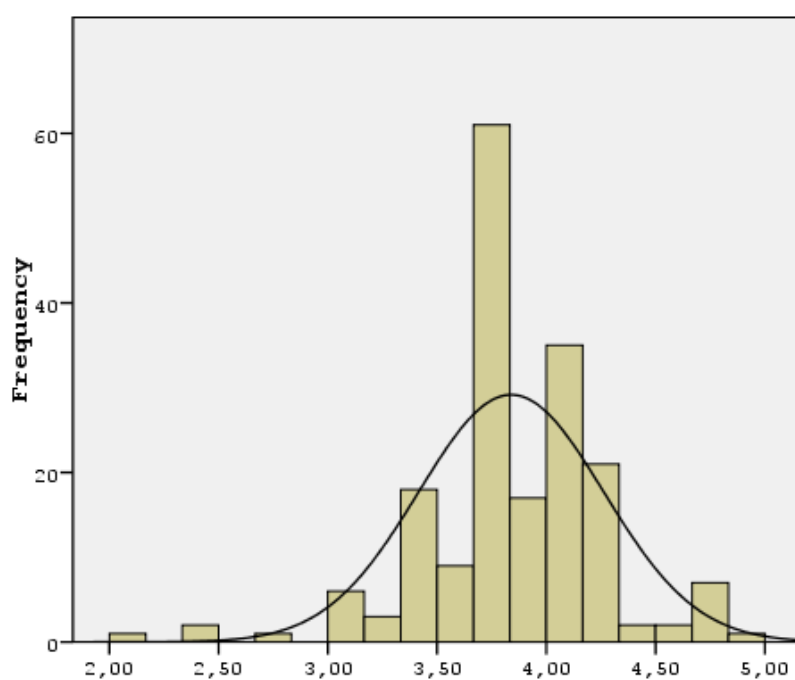
Σχήμα 4.7 : Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Απόδοση»

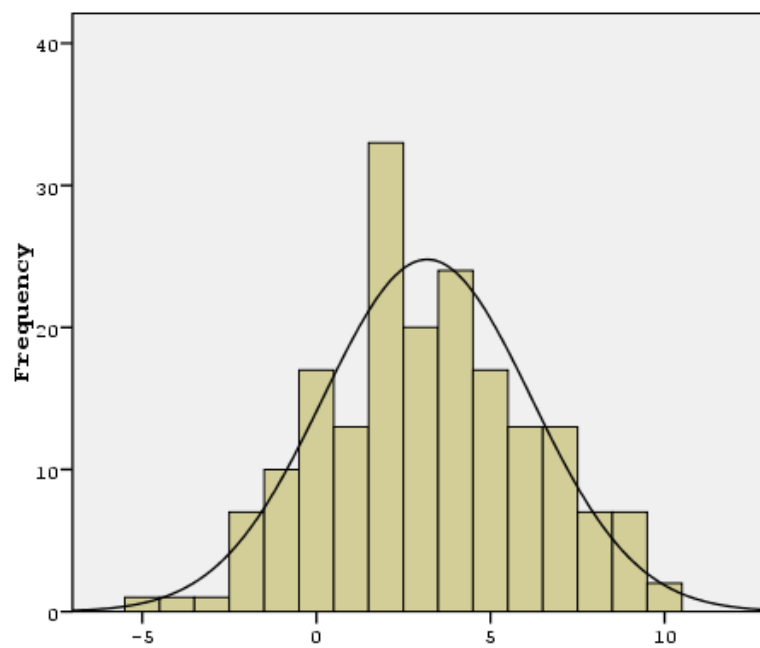
Σχήμα 4.8 : Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Καθημερινός Προγραμματισμός»

Σχήμα 4.9 : Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Μακροπρόθεσμος Προγραμματισμός»

Σχήμα 4.10 : Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Αντιλαμβανόμενος Έλεγχος Χρόνου»

Σχήμα 4.11: Κατανομή της βαθμολογίας για τον παράγοντα «Δημιουργικότητα»

4.5. ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΜΕ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζουμε τις συσχετίσεις των παραγόντων με δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Παρατηρούμε ότι:

Η ηλικία του φοιτητή συσχετίζεται θετικά με τον «μακροπρόθεσμο προγραμματισμό», με $r = 0.175$, $p < 0.05$.

Η απόδοση του φοιτητή συσχετίζεται θετικά

Με τον «καθημερινό προγραμματισμό», με $r = 0.342$, $p < 0.01$.

Με το «μακροχρόνιο προγραμματισμό», με $r = 0.351$, $p < 0.01$.

Με την «αντίληψη για έλεγχο του χρόνου», με $r = 0.288$, $p < 0.01$.

Με τη «δημιουργικότητα», με $r = 0.192$, $p < 0.01$.

Ο καθημερινός προγραμματισμός συσχετίζεται θετικά

Με το «μακροχρόνιο προγραμματισμό», με $r = 0.492$, $p < 0.01$.

Με την «αντίληψη για έλεγχο του χρόνου», με $r = 0.360$, $p < 0.01$.

Με τη «δημιουργικότητα», με $r = 0.156$, $p < 0.01$.

Ο μακροχρόνιος προγραμματισμός συσχετίζεται θετικά

Με την «αντίληψη για έλεγχο του χρόνου», με $r = 0.532$, $p < 0.01$.

Με τη «δημιουργικότητα», με $r = 0.203$, $p < 0.01$.

Η αντίληψη ελέγχου του χρόνου συσχετίζεται θετικά με τη «δημιουργικότητα», με $r = 0.350$, $p < 0.01$.

Από τον πίνακα 4.11, παρατηρούμε επίσης ότι τα δημιουργικά άτομα τα οποία έχουν υψηλό σκορ στη σχετική κλίμακα, φαίνεται να έχουν καλύτερη απόδοση στις σπουδές, να κάνουν καθημερινό προγραμματισμό ενεργειών όσο και μακροχρόνιο προγραμματισμό, ενώ ακόμα έχουν καλή αντίληψη σχετικά με τον έλεγχο του χρόνου τους.

Το $p < 0.01$, σημαίνει ότι αν ξανακάναμε το πείραμα 100 φορές κάτω ακριβώς από τις ίδιες συνθήκες τότε η πιθανότητα η τιμή 0.342 να προέκυψε από τύχη είναι μόλις 1%.

Εδώ παρουσιάζω τον πίνακα συσχετίσεων των παραγόντων με δημογραφικά χαρακτηριστικά :

		ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	ΑΠΟΔΟΣΗ	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	ΑΝΤΙΛΑΜΒΑ- ΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ
ΗΛΙΚΙΑ	Pearson Correlation	1						
	Sig. (2-tailed)							
ΦΥΛΟ	Pearson Correlation	-0,265(**)	1					
	Sig. (2-tailed)	,000						
ΑΠΟΔΟΣΗ	Pearson Correlation	-,064	,120	1				
	Sig. (2-tailed)	,387	,105					
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	Pearson Correlation	-,048	-,091	0,342(**)	1			
	Sig. (2-tailed)	,514	,215	,000				
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	Pearson Correlation	-,086	0,175(*)	0,351(**)	0,492(**)	1		
	Sig. (2-tailed)	,245	,017	,000	,000			
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	Pearson Correlation	,112	,004	0,288(**)	0,360(**)	0,532(**)	1	
	Sig. (2-tailed)	,126	,956	,000	,000	,000		
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ	Pearson Correlation	,085	-,125	0,192(**)	0,156(*)	0,203(**)	0,350(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,246	,088	,009	,034	,005	,000	

** Η συσχέτιση είναι σημαντική στο επίπεδο 0.01 (2-tailed). * Η συσχέτιση είναι σημαντική στο επίπεδο 0.05 (2-tailed)

Πίνακας 4.12: Συσχετίσεις βαθμολογιών παραγόντων με δημογραφικά χαρακτηριστικά

4.6. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΥΨΗΛΗ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Για να εξετάσουμε με περισσότερη λεπτομέρεια τις συμβαίνει σε άτομα τα οποία έχουν υψηλή δημιουργικότητα, κάνουμε την εξής διαδικασία:

Με βάση τη βαθμολογία στη δημιουργικότητα, δημιουργούμε 2 ομάδες φοιτητών ως εξής: άτομα τα οποία βρίσκονται $\frac{1}{2}$ τυπική απόκλιση πάνω από το μέσο όρο τα ονομάζουμε άτομα με **υψηλή δημιουργικότητα** ενώ άτομα τα οποία βρίσκονται $\frac{1}{2}$ τυπική απόκλιση κάτω από το μέσο όρο τα ονομάζουμε άτομα με **χαμηλή δημιουργικότητα**.

Δηλαδή ο μέσος όρος της δημιουργικότητας είναι 3,18 (οπότε άτομα τα οποία έχουν σκορ κάτω από 1,68 ($3,18 - 2,99/2$) είναι αυτά με χαμηλή ενώ με σκορ πάνω από 4,68 ($3,18 + 2,99/2$) είναι με υψηλή.

Στη συνέχεια ελέγχω μέσω της διαδικασίας t-test τα σκορ που έχουν τα άτομα αυτά στις υπόλοιπες μεταβλητές.

Με τον τρόπο αυτό έχουμε 50 άτομα στην κατηγορία χαμηλή δημιουργικότητα και 59 με υψηλή δημιουργικότητα.

Κάνοντας τον στατιστικό έλεγχο t (independent t test) με το SPSS, μπορούμε να συγκρίνουμε αν οι διαφορές στους μέσους όρους των μεταβλητών ανάμεσα στις δύο ομάδες είναι στατιστικά σημαντικές και όχι τυχαίες.

Με τον τρόπο αυτό έχουμε τους παρακάτω πίνακες :

	Ομάδα	N	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
ΗΛΙΚΙΑ	Χαμηλή	50	22,74	1,904
	Υψηλή	59	23,36	2,340
ΑΠΟΔΟΣΗ	Χαμηλή	50	15,5028	2,51644
	Υψηλή	58	16,9048	2,08011
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	Χαμηλή	50	3,0212	0,62993
	Υψηλή	59	3,3004	0,59922
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	Χαμηλή	50	3,3761	0,43013
	Υψηλή	59	3,6444	0,42216
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	Χαμηλή	50	3,6713	0,36013
	Υψηλή	59	4,0520	0,33101

Πίνακας 4.13 : Στατιστικές ομάδες

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
		Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper		
ΗΛΙΚΙΑ	Equal variances assumed	8,220	,005	-1,490	107	,139	-,616	,414	-1,436	,204	
	Equal variances not assumed			-1,515	106,839	,133	-,616	,407	-1,422	,190	
ΑΠΟΔΟΣΗ	Equal variances assumed	2,503	,117	-3,170	106	0,002	-1,40203	,44234	-2,27901	-,52504	
	Equal variances not assumed			-3,125	95,301	0,002	-1,40203	,44861	-2,29259	-,51146	
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	Equal variances assumed	,001	,980	-2,367	107	0,020	-,27917	,11792	-,51293	-,04540	
	Equal variances not assumed			-2,358	102,194	0,020	-,27917	,11841	-,51404	-,04430	
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΣ	Equal variances assumed	,060	,808	-3,277	107	0,001	-,26825	,08185	-,43052	-,10599	
	Equal variances not assumed			-3,272	103,427	0,001	-,26825	,08198	-,43083	-,10567	
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ	Equal variances assumed	,253	,616	-5,747	107	0,000	-,38071	,06625	-,51204	-,24938	
	Equal variances not assumed			-5,707	100,680	0,000	-,38071	,06671	-,51306	-,24836	

Πίνακας 4.14 : Ανεξάρτητα δείγματα δοκιμών

Από τους παραπάνω Πίνακες φαίνεται ότι η ομάδα με τα άτομα με υψηλή δημιουργικότητα διαφοροποιείται από την άλλη ομάδα σε όλες τις μεταβλητές.

Παρατηρείται, ότι τα άτομα που έχουν μέσο όρο ηλικίας 23,36 με τυπική απόκλιση 2,340 έχουν πιο υψηλή δημιουργικότητα σε σχέση με αυτά που έχουν ηλικία 22,74 με τυπική απόκλιση 1,904.

Στον παράγοντα απόδοση, το δείγμα των 50 ατόμων με χαμηλή δημιουργικότητα, έχει μέσο όρο 15,5028 με τυπική απόκλιση 2,51644, σε σχέση με το δείγμα των 59 ατόμων με υψηλή δημιουργικότητα που έχουν μέσο όρο 16,9048 και τυπική απόκλιση 2,08011.

Αντίστοιχα, για τον καθημερινό προγραμματισμό, τα άτομα με χαμηλή δημιουργικότητα έχουν μέσο όρο 3,0212 και τυπική απόκλιση 0,62993 και τα άτομα με υψηλή έχουν μέσο όρο 3,3004 με τυπική απόκλιση 0,59922.

Επίσης, τα άτομα που έχουν χαμηλή δημιουργικότητα, προγραμματίζουν μακροπρόθεσμα με μικρότερο μέσο όρο 3,3761 με τυπική απόκλιση 0,43013, από αυτά με υψηλή δημιουργικότητα που ο μέσος όρος μακροπρόθεσμου προγραμματισμού τους είναι 3,6444 με τυπική απόκλιση 0,42216.

Τέλος, όσον αφορά τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο χρόνου, τα άτομα με χαμηλή δημιουργικότητα έχουν μέσο όρο 3,6713 και τυπική απόκλιση 0,36013, ενώ τα άτομα με υψηλή έχουν μέσο όρο 4,0520 και τυπική απόκλιση 0,033101.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην εργασία αυτή παρουσιάσαμε τη σχέση που μπορεί να έχει η διαχείριση χρόνου με τη δημιουργικότητα και την αποδοτικότητα του ατόμου και ειδικότερα του φοιτητή. Αναπτύξαμε τις έννοιες και τους ορισμούς γύρω από αυτά τα θέματα και είδαμε τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνά μας. Αναλύσαμε και σχολιάσαμε εργασίες διεθνών και Ελλήνων ερευνητών, ενώ παρατηρήσαμε αρκετές φορές ότι τα ευρήματά τους έρχονται σε συμφωνία με τα αποτελέσματά μας.

Τα αποτελέσματα της εργασίας μας βρέθηκαν να είναι έγκυρα με τη βοήθεια της μεθόδου της Ανάλυσης Παραγόντων και αξιόπιστα μέσω του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach alpha που αναπτύξαμε στο τρίτο κεφάλαιο.

Η διαχείριση χρόνου των φοιτητών, που είναι από τα βασικά θέματα που παρουσιάζονται σε αυτήν την εργασία, προέκυψε ότι έχει άμεση σχέση με τη δημιουργικότητα του φοιτητή. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες άλλες απόψεις, αλλά από τα αποτελέσματα προκύπτει το παραπάνω συμπέρασμα. Παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην απόδοση και την εξέλιξη της ζωής του φοιτητή και γενικά του ατόμου τόσο στην κοινωνική του κατάσταση όσο και στην επαγγελματική του σταδιοδρομία.

Ορισμένα από τα οφέλη της διαχείρισης χρόνου, είναι η αποτελεσματικότερη διαχείριση αλλαγών και προβλημάτων, η ισορροπία και η δημιουργία αίσθησης προοπτικής, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, οι καλύτερες συνεργασίες μέσα στις ομάδες, η αποτελεσματικότερη διαχείριση μέσων και πόρων και η αλλαγή συμπεριφορών προς το καλύτερο.

Η κακή διαχείριση χρόνου είναι συνήθεια των περισσότερων Ελλήνων φοιτητών, άλλωστε κανένας έλληνας φοιτητής δεν ξέρει πόσες ακριβώς ώρες έχει η μέρα... Συνήθως, ξυπνάνε σε ώρες απρόβλεπτες, πίνουν απρόβλεπτες ποσότητες καφέ και ίσως και να μην κάνουν τίποτα πέραν από το να βλέπουν τα βλέφαρα τους να ανοιγοκλείνουν. Έχουν ένα μοναδικό τρόπο να βλέπουν το χρόνο να κυλάει χωρίς να τον εκμεταλλεύονται.

Συνήθως, ένας φοιτητής όταν έχει χάσει χρόνο έχουν συμβεί τα παρακάτω:

- ✓ Προσπαθεί να κάνει πολλά την ίδια ώρα: Να αναλαμβάνει πολλές εργασίες, πολλές τάξεις και να δεσμεύεται για κοινωνικές υποχρεώσεις.
- ✓ Αναβλητικότητα: Όταν αφήνει για αύριο αυτό που μπορεί να γίνει σήμερα.
- ✓ Τελειομανία: Όταν νοιώθει ότι πρέπει όλα να είναι στην εντέλεια ή ότι πρέπει να τα κάνει μόνος.
- ✓ Όταν δεν μπορεί να πει όχι: Χάρες που του ζητούν, εκδηλώσεις, κοινωνικά.
- ✓ Προσωπική αποδιοργάνωση: Ασυγύριστο γραφείο, φτωχές ικανότητες μελέτης, μη προγραμματισμός.
- ✓ Παράλογος υπολογισμός χρόνου.
- ✓ Έλλειψη οριοθέτησης εαυτού.
- ✓ Διάφορες ενοχλήσεις/διακοπές.
- ✓ Μελαγχολία.
- ✓ Φόβος για αποτυχία.

Η Διαχείριση του χρόνου είναι μια ικανότητα που σε βοηθά να έχεις τον έλεγχο της ζωής σου. Αν αναβάλλεις και χάνεις ώρα σε ασήμαντα θέματα, τότε νοιώθεις εκτός προγράμματος, χάνεσαι στις εργασίες και διάβασμα και νοιώθεις ότι μένεις πίσω.

Επίσης, παρουσιάσαμε τις συσχετίσεις των παραγόντων που προέκυψαν όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των φοιτητών και παρατηρήσαμε ότι η απόδοση των φοιτητών σχετίζεται θετικά με τους βασικούς παράγοντες που εξετάσαμε, δηλαδή τον καθημερινό προγραμματισμό, τον μακροχρόνιο προγραμματισμό, την αντίληψη ελέγχου του χρόνου και τη δημιουργικότητα.

Ακόμα, εστίασαμε στα άτομα με υψηλή δημιουργικότητα και σε αυτά που έχουν χαμηλή δημιουργικότητα και αναλύσαμε ότι της πρώτης κατηγορίας οι φοιτητές έχουν υψηλότερο μέσο όρο στον καθημερινό και μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, στην αντίληψη ελέγχου του χρόνου. Επίσης, αυτά τα άτομα έχουν υψηλότερη απόδοση και όσο πιο ώριμα είναι ηλικιακά, έχουν πιο υψηλή δημιουργικότητα.

5.2. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην έρευνα υπάρχουν και κάποιοι περιορισμοί και μειονεκτήματα τα οποία θα αναφέρουμε παρακάτω.

Κατ' αρχήν, το δείγμα των 186 φοιτητών που χρησιμοποιήθηκε, είναι ένας περιορισμός αρκετά σημαντικός, αφού η έρευνά μας δε μπορεί να γενικευτεί και σε άλλους πληθυσμούς και ομάδες, όπως μεσήλικες ή σκληρά εργαζόμενα άτομα. Αυτό το ερωτηματολόγιο που διανείμαμε, περιείχε ερωτήσεις για τη διαχείριση του χρόνου και τη δημιουργικότητα που αφορούσαν μόνο φοιτητές, ενώ θα μπορούσε να είχε ερωτήσεις μεγαλύτερου εύρους.

Επίσης, η χρονική περίοδος που συλλέχθηκαν τα δεδομένα ήταν πολύ συγκεκριμένη και καθορισμένη, οπότε ίσως υπήρχαν διαφορετικά αποτελέσματα από τα ήδη υπάρχοντα. Οι φοιτητές απαντούσαν σε ένα περιθώριο χρόνου περίπου δέκα λεπτών, και με δεδομένη την ειλικρίνεια των απαντήσεών τους, υπολογίσαμε τα υπάρχοντα αποτελέσματα. Σε εναλλακτική περίπτωση που θα είχαν όσο χρόνο ήθελαν στη διάθεσή τους, προφανώς με περισσότερη σκέψη και κρίση, θα είχαμε διαφορετικά αποτελέσματα της διαχείρισης του χρόνου τους και τη σχέση της με τη δημιουργικότητα και την αποδοτικότητά τους.

Παράλληλα, ένα ακόμα μειονέκτημα είναι η κρίση και η κριτική που έκαναν οι ίδιοι οι φοιτητές στον εαυτό τους, με αφορμή τις ερωτήσεις για την απόδοσή τους στα μαθήματα και τη σχέση τους με τη διαχείριση του χρόνου τους σε συνάρτηση με αυτόν τον παράγοντα. Επειδή τα αποτελέσματα των ερωτήσεων της απόδοσης είναι αρκετά καλά, ίσως κάποιοι φοιτητές έχουν υπερεκτιμήσει τις δυνατότητές τους και δεν είναι αντικειμενικοί παρατηρητές. Όσον αφορά τη σωστή ή όχι διαχείριση του χρόνου τους, παρουσιάζονται να μη δίνουν τη δέουσα σημασία σε αυτόν τον τομέα, αφού οι απαντήσεις που παρουσιάζονται μαρτυρούν ότι δε γίνεται σωστή διαχείρισή του.

Όσον αφορά το τρίτο κομμάτι του ερωτηματολογίου, στο οποίο οι φοιτητές καλούνται να απαντήσουν πάλι σύμφωνα με τη δική τους κρίση, στην περιγραφή του δημιουργικού εαυτού τους, σημειώνοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τους, φαίνεται ότι ίσως υπάρχει πρόβλημα στην αξιοπιστία της αξιολόγησης του εαυτού τους. Ίσως αν τους χαρακτήριζε ένα τρίτο άτομο, ήταν πιο αντικειμενικό στο κατά πόσο ο συγκεκριμένος φοιτητής ήταν όλα τα δημιουργικά χαρακτηριστικά που ήθελε να είναι και όχι αυτά που είναι πραγματικά.

5.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΛΥΤΕΡΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΡΟΝΟΥ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΛΙΣΤΕΣ

Είναι οι γνωστές to do lists. Η λύση είναι η εξής : πρέπει να υπάρχει ένα χαρτί κολλημένο σε ένα μέρος του σπιτιού το οποίο θα το βλέπει συχνά και εκεί θα σημειώνει όλα όσα θέλει να κάνει μέσα στη μέρα, μέσα στην εβδομάδα ή και μακροπρόθεσμα. Κάθε φορά που αισθάνεται πως δεν παράγει παρά θερμότητα, πρέπει να προσπαθήσει να τελειώσει μια από εκείνες τις εργασίες και να απολαύσει την χαρά του να τη σβήνει από το χαρτί (και από τη συνείδησή του).

Πρέπει να ξεκινήσει με τις εργασίες που δεν του αρέσουν καθόλου αλλά χρειάζονται να γίνουν. Με το πέρας αυτών των υποχρεώσεων, ο κάθε φοιτητής θα νιώσει ανακούφιση και χαρά που τις ολοκλήρωσε.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ/ATZENTA

Αν και στην εποχή του ιντερνέτ οι φοιτητές δεν χρησιμοποιούν χάρτινο ημερολόγιο, είναι και πάλι καλύτερο από το τίποτε. Αλλιώς, υπάρχουν στο διαδίκτυο υπηρεσίες που αναλαμβάνουν να τους ειδοποιούν με δωρεάν μηνύματα, έτσι ώστε να μην ξεχνούν τις υποχρεώσεις τους. Επίσης, τη σήμερον ημέρα υπάρχει και το κινητό τηλέφωνο, το οποίο όλοι οι φοιτητές έχουν πάντα μαζί τους, στο ημερολόγιο του οποίου μπορούν να κρατούν σημειώσεις.

Αν κατά τη διάρκεια της ημέρας ή της εβδομάδας, ο φοιτητής νιώθει ότι δεν μπορεί να διαχειριστεί σωστά το χρόνο του και θέλει βοήθεια προκειμένου να πετύχει, μπορεί να ζητήσει βοήθεια από διάφορα γραφεία συμβουλευτικά. Αυτά θα μπορούν να του βγάλουν ένα ημερήσιο εβδομαδιαίο πρόγραμμα μελέτης και τακτοποίησης υποχρεώσεων.

Η ημέρα του φοιτητή έχει 24 ώρες, όπως και του κάθε ατόμου, οπότε πρέπει να κατορθώνει να ολοκληρώνει τις εργασίες του σε αυτό το χρονικό διάστημα, χωρίς

εκρήξεις θυμού από πιθανή κούραση, η οποία θα έχει προέλθει από μη σωστή διαχείριση του χρόνου του. Πρέπει να μάθει τους ρυθμούς του σώματός του, να δουλέψει μαζί τους και να οργανώσει με το βέλτιστο τρόπο τις εργασίες και τις υποχρεώσεις που έχει.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΗΝ ΩΡΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φυσικά, πέραν από το να θυμηθούν κάτι πρέπει και να το εκτελούν με αφοσίωση. Εάν δεν μπορούν να συγκεντρωθούν από μόνοι τους, μπορούν να βοηθηθούν με μια απλουστευμένη τεχνική. Χρησιμοποιούν απλά ένα χρονόμετρο και το προγραμματίζουν να χτυπήσει μετά από τριάντα λεπτά. Για όλο εκείνο το διάστημα πρέπει να ασχοληθούν μόνο με την εργασία τους. Όταν χτυπήσει, το ξανά προγραμματίζουν να χτυπήσει στα 10 λεπτά και κάνουν ένα αντίστοιχο διάλλειμα. Έτσι πετυχαίνουν τον προγραμματισμό του χρόνου τους και την καλύτερη διαχείρισή του.

Επίσης, για την καλύτερη συγκέντρωσή του, πρέπει να μένει μακριά από το τηλέφωνο όταν διαβάζει. Αν προκύψει κάτι πραγματικά σημαντικό, θα τηλεφωνήσουν αργότερα. Είναι επίσης προτιμότερο να διαβάζει την ίδια ώρα κάθε μέρα για να έχει ένα συστηματικό πρόγραμμα και να προγραμματίσει τον εαυτό του.

Ακόμα προτείνεται επανάληψη των σημειώσεων του μαθήματος πριν την έναρξή του, ούτως ώστε να λυθούν απορίες και να απαντηθούν άμεσα, και επανάληψη μετά το πέρας του μαθήματος για την αφομοίωση και την εμπέδωσή του με σκοπό το καλύτερο αποτέλεσμα στις εξετάσεις.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

Για την καλύτερη διαχείριση του χρόνου του φοιτητή ίσως είναι φρόνιμο να παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια σχετικά με αυτό το θέμα. Έτσι, θα μπορεί να ενημερωθεί για τους τρόπους βέλτιστης διαχείρισης του χρόνου του και να αποκτήσει εμπειρίες στην εφαρμογή τους.

Επομένως, μπορεί να παρακολουθήσει σεμινάρια για φοιτητές που θα ασχολούνται με τη διαχείριση του χρόνου τους, τα οποία ίσως είναι παρεμφερή με αυτά που διεξάγονται για τους εργαζομένους. Προφανώς θα έχουν την ίδια δομή με διαφορετικό περιεχόμενο, το οποίο θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες των φοιτητών.

Η μορφή των σεμιναρίων μπορεί να καθοριστεί από τον εκάστοτε εκπαιδευτή και ίσως θα είναι προτιμότερο να χρησιμοποιηθούν εργαστήρια μέσα από τα οποία οι φοιτητές θα συμμετέχουν ενεργά και θα μαθαίνουν πώς θα είναι να εργάζονται σε μονάδες αλλά και σε ομάδες. Επίσης, σε τμήματα φοιτητών θα υπάρχει πληθώρα ερωτήσεων και απαντήσεων κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ανάπτυξη ποικίλων ιδεών με αποτέλεσμα την μάθησή τους.

Προτείνεται επίσης να εστιάσει το ενδιαφέρον :

- Στο πρόγραμμα των μαθημάτων της κάθε σχολής καθώς ορισμένα μαθήματα απαιτούν μεγαλύτερη προσπάθεια από άλλα,
- Στο φόρτο εργασίας και γενικότερα στη δυσκολία του κάθε τμήματος
- Στις απαιτήσεις των καθηγητών
- Να εξεταστεί εάν οι φοιτητές θεωρούν ότι η διδασκαλία των μαθημάτων από τους καθηγητές, επηρεάζει τις αποδόσεις τους θετικά ή αρνητικά.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Amabile, T. M. (1982a). Children's artistic creativity: Detrimental effects of competition in a field setting. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 8: 573-578.
- Amabile, T. M. (1982b). Social psychology of creativity: A consensual assessment technique. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43: 997-1013.
- Amabile, T. M. (1983). Social psychology of creativity: A componential conceptualization. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45: 357-377.
- Amabile, T. M. (1985). Motivation and creativity: Effects of motivational orientation on creative writing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48: 393-399.
- Amabile, T. M. (1988). A model of creativity and innovation in organizations. In B. M. Staw & L. L. Cummings (Eds.), *Research in organizational behavior*, Vol. 10: 123-167. Greenwich, CT: JAI Press.
- Amabile, T. M. (1993). Motivational synergy: Toward new conceptualizations of intrinsic and extrinsic motivation in the workplace. *Human Resource Management Review*, 3: 185-201.
- Amabile, T. M. (1996). *Creativity in context*. Boulder, CO: Westview Press.
- Amabile, T. M., Conti, R., Coon, H., Lazenby, J., & Herron, M. (1996). Assessing the work environment for creativity. *Academy of Management Journal*, 39: 1154-1184.
- Amabile, T. M., DeJong, W., & Lepper, M. R. (1976). Effects of externally imposed deadlines on subsequent intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34: 92-98.
- Amabile, T. M., Goldfarb, P., & Brackfield, S. (1990). Social influences on creativity: Evaluation, coaction, and surveillance. *Creativity Research Journal*, 3: 6-21.
- Amabile, T. M., Hill, K. G., Hennessey, B. A., & Tighe, E. M. (1994). The Work Preference Inventory: Assessing intrinsic and extrinsic motivational orientations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66: 950-967.
- Amabile, T. M., Mueller, J. S., & Archambault, S. (2000). *Detailed Event Narrative Analysis (DENA) Coding Scheme*. Unpublished Manuscript, Harvard Business School, Boston, MA.
- Amabile, T. M., Whitney, D., Weinstock, J., Miller, L. & Fallang, C. (1997). *What really happens in creative projects: Event sampling through electronic data collection*. Working paper no. 98-036, Harvard Business School, Boston, MA.
- Andrews, F. M., & Farris, G. F. (1972). Time pressure and performance of scientists and engineers: A five-year panel study. *Organizational Behavior and Human Performance*, 8: 185-200.
- Andrews, J., & Smith, D. C. (1996). In search of the marketing imagination: Factors affecting the creativity of marketing programs for mature products. *Journal of Marketing Research*, 33, 174-187

- Barling, Julian, Kevin Kelloway, and Dominic Cheung. 1996. Time management and achievement striving interact to predict car sale performance. *Journal of Applied Psychology* 81(6): 821-26.
- Bassett, G. A. (1979). A study of the effects of task goal and schedule choice on work performance. *Organizational Behavior and Human Performance*, 24: 202-227.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51: 1173-1182.
- Ben Zur, H., & Breznitz, S. J. (1981). The effect of time pressure on risky choice behavior. *Acta Psychologica*, 47: 89-104.
- Boden, Margaret (2004). *The Creative Mind: Myths And Mechanisms*
- Britton, B.K. and Tesser, A.(1991), "Effects of time-management practices on college grades", *Journal of Educational Psychology*, Vol. 83, pp. 405-10.
- Bond, M. and Feather, N.(1988), "Some correlates of structure and purpose in the use of time" *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 55, pp. 321-9.
- Claessens J.C.B.,Wendelien van Eerde, Roe.A.R.& Rutte G.C(2007) "A review of the time management literature", *Personel Review* vol.36 No 2,2007 pp.255-276
- Campbell, D. (1960). Blind variation and selective retention in creative thought as in other knowledge processes. *Psychological Review*, 67: 380-400.
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20: 37-46.
- Csikszentmihalyi, M., & Larson, R. W. (1987). Validity and reliability of the Experience Sampling Method. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 175: 526-536.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.
- Edland, A. & Svenson, O. (1993). Judgment and decision making under time pressure. In O. Svenson & A. J. Maule (Eds.), *Time pressure and stress in human judgment and decision making*, pp.27-40. New York: Plenum Press.
- Eilam, B. and Aharon, I.(2003), "Students planning in the process of self-regulated learning", *Contemporary Educational Psychology*, Vol. 28, pp. 304-34.
- Einstein, A. (1949). Autobiography. In P. Schilpp, *Albert Einstein: Philosopher-scientist*. Evanston, IL: Library of Living Philosophers, Inc.
- Ford, C. M. (1996). A theory of individual creative action in multiple social domains. *Academy of Management Review*, 21, 1112-1142.
- Ford, C. M. & Gioia, D. A. (2000). Factors influencing creativity in the domain of managerial decision making. *Journal of Management*, 26: 705-732.
- Forster Mark(September 2000) 'Get everything done and still have time to play'
- Forster Mark(2006) 'Do it tomorrow and other secrets of time management'. Hodder & Stoughton Religious pp224 ISBN 0340909129
- Glynn, M. A. & Webster, J. (1992). The adult playfulness scale: An initial assessment. *Psychological Reports*, 71: 83-103.

- Gulliksen, H. (1987). *Theory of mental tests*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Hall, B. L., & Hursch, D. E.(1982). An evaluation of the effects of a time management training program on work efficiency. *Journal of Organizational Behavior Management*, 3, 73-96.
- Hennessey, B. A. (1989). The effects of extrinsic constraints on children's creativity while using a computer. *Creativity Research Journal*, 2: 151-168.
- Isenberg, D. J. (1981). Some effects of time-pressure on vertical structure and decision-making accuracy in small groups. *Organizational Behavior and Human Performance*, 27: 119-134.
- Janis, I. L. (1982). Decision making under stress. In L. Goldberger & S. Breznitz (Eds.), *Handbook of stress: Theoretical and clinical aspects*: 69-87. New York: The Free Press.
- Jex, J.M. and Elacqua, T.C.(1999), "Time management as a moderator of relations between stressors and employee strain", *Work & Stress*, Vol. 13, pp. 182-91.
- Kaiser, H. F. 1974. An Index of Factorial simplicity. *Psychology*, 39: 31-36
- King, A.C., Winett, R.A. and Lovett, S.B.(1986), "Enhancing coping behaviours in at-risk populations: the effects of time-management instruction and social support in women from dual-earner families", *Behaviour Therapy*, Vol. 17, pp. 57-66.
- Kelly, J. R., & Karau, S. J., (1993). Entrainment of creativity in small groups. *Small Group Research*, 24: 179-198.
- Kelly, J. R., & Karau, S. J. (1999). Group decision making: The effects of initial preferences and time pressure. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25: 1342-1354.
- Kelly, J. R., & McGrath, J. E. (1985). Effects of time limits and task types on task performance and interaction of four-person groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49: 395-407.
- Koestner, R., Ryan, R., Bernieri, F., & Holt, K. (1984). Setting limits on children's behavior: The differential effects of controlling vs. informational styles on intrinsic motivation and creativity. *Journal of Personality*, 52: 233-248.
- Kruglanski, A. W., Friedman, I., & Zeevi, G. (1971). The effects of extrinsic incentives on some qualitative aspects of task performance. *Journal of Personality*, 39: 606-617.
- Lakein, A.(1973), *How to Get Control of your Time and Life*, Nal Penguin Inc., New York, NY.
- Lay, C.H. and Schouwenburg, H.C.(1993), "Trait procrastination, time management, and academic behavior", *Journal of Social Behavior and Personality*, Vol. 8, pp. 647-62.
- Lepper, M., Greene, D., & Nisbett, R. (1973). Undermining children's intrinsic interest with extrinsic rewards: A test of the "overjustification" hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 28: 129-137.
- Macan, T. H.(1994). Time management: Test of a process model. *Journal of Applied Psychology*, 79, 381 -391.

- Macan, T. H., Shahani, L., Dipboye, R. L., & Phillips, A. P.(1990). College students' time management: Correlations with academic performance and stress. *Journal of Educational Psychology*, 82, 760-768
- Mudrack, P.(1997), "The structure of perceptions of time", *Educational and Psychological Measurement*, Vol. 57, pp. 222-40
- Newell, A., Shaw, J., & Simon, H. (1962). The processes of creative thinking. In H. Gruber, G. Terrell, & M. Wertheimer (Eds.), *Contemporary approaches to creative thinking*. New York: Atherton Press.
- Orpen, C.(1994), "The effect of time-management training on employee attitudes and behaviour: a field experiment", *The Journal of Psychology*, Vol. 128, pp. 393-6.
- Perlow, L. A. (1999). The time famine: Toward a sociology of work time. *Administrative Science Quarterly*, 44: 57-81.
- Rogers, W. H. (1993). sg17: Regression standard errors in clustered samples. *Stata Technical Bulletin*, 13: 19-23. Reprinted in *Stata Technical Bulletin Reprints*, 3: 88-94.
- Ruscio, J., Whitney, D. M, & Amabile, T. M. (1998). Looking inside the fishbowl of creativity: Verbal and behavioral predictors of creative performance. *Creativity Research Journal*, 11: 243-263.
- Sabelis, I.(2001), "Time management: paradoxes and patterns", *Time & Society*, Vol. 10,pp. 387-400.
- Shalley, C. E. & Perry-Smith, J. E. (2001). Effects of social-psychological factors on creative performance: The role of informational and controlling expected evaluation and modeling experience. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 84: 1-22.
- Simons, D.J. and Galotti, K.M.(1992), "Everyday planning: an analysis of daily time management", *Bulletin of the Psychonomic Society*, Vol. 30, pp. 61-4.
- Simonton, D. K. (1999). *Origins of genius: Darwinian perspectives on creativity*. New York: Oxford University Press.
- Slaven, G. and Totterdell, P.(1993), "Time management training: does it transfer to the workplace?", *Journal of Managerial Psychology*, Vol. 8, pp. 20-8.
- Statacorp. (2001). *Stata Statistical Software Release 7.0*. College Station, TX: Stata Corporation.
- Staw, B. M., Sandelands, L. E., & Dutton, J. E. (1981). Threat-rigidity effects in organizational behavior: a multilevel analysis. *Administrative Science Quarterly*, 26: 501-524.
- Sternberg, R. J., & Lubart, T. I. (1991). An investment theory of creativity and its development. *Human Development*, 34: 1-31.
- Trueman, M. and Hartley J.(1996) "A comparison between the time-management skills and academic performance of mature and traditional entry university students ", *University of Keele, Staffordshire, Higher education* 32: 199-215
- Vodanovich, S.J. and Seib, H.M.(1997), "Relationship between time structure and procrastination", *Psychological Reports*, Vol. 80, pp. 211-5.
- Wallas, G. (1926). *The art of thought*. New York: Harcourt, Brace.
- West, M. A. & Anderson, N. R. (1996). Innovation in top management teams. *Journal of Applied Psychology*, 81: 680-693.

- White, H. (1980). A heteroskedasticity-consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity. *Econometrica*, 48: 817-830.
- Whitney, D., Ruscio, J., Amabile, T. M., & Castle, M. (1995). *Effects of planning on creativity*. Paper presented at the annual meeting of the Eastern Psychological Association, Boston, MA.
- Woodman, R. W., Sawyer, J. E., & Griffin, R. W. (1993). Toward a theory of organizational creativity. *Academy of Management Review*, 18: 293-321.
- Woolfolk, A.E. and Woolfolk, R.L.(1986), “Time management: an experimental investigation”, *Journal of School Psychology*, Vol. 24, pp. 267-75.
- Zakay, D. (1993). The impact of time perception processes on decision making under time stress. In O. Svenson & A. J. Maule (Eds.), *Time pressure and stress in human judgment and decision making*, pp. 59-72. New York: Plenum Press.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Σημειώσεις εισαγωγικής σειράς σεμιναρίου Νέα Ακρόπολη
- Robert E. Franken, California State University, From *Human Motivation* , 3rd ed.
- Mihaly Csikszentmihalyi, From *Creativity - Flow and the Psychology of Discovery and Invention*
- <http://el.wikipedia.org/>
- <http://www.foithtips.com>
- <http://www.skepsy.gr/>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημιουργική: θεωρία & τεχνική για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, Κ. Μαγνήσαλη, εκδ. INTERBOOK
- Σιαρδος Γεώργιος Κ. ‘Μέθοδοι Πολυμεταβλητής Στατιστικής Ανάλυσης-Μέρος Πρώτο: Διερεύνηση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών ’, Κεφ.5ο +Κεφ.6ο, Εκδόσεις Ζήτη, 1999
- Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1997

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Εργαστήριο Διοικητικών Συστημάτων

Έρευνα για να διαπιστωθεί πώς τα δημιουργικά άτομα διαχειρίζονται το χρόνο τους

Το ερωτηματολόγιο που κρατάτε στα χέρια σας αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια του Τμήματος Μηχανικών Παραγωγής & Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, για να διαπιστωθεί πώς τα δημιουργικά άτομα διαχειρίζονται το χρόνο τους.

Σε τέτοιου είδους ερωτηματολόγια **δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις**, γι' αυτό σας παρακαλώ να απαντήσετε με ειλικρίνεια όλα τα ερωτήματα. Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια θα τύχουν ποιοτικής και ποσοτικής επεξεργασίας.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη βοήθεια σας και είμαι στη διάθεση σας για οποιαδήποτε πληροφορία.

Φιλικά ,

Φοιτήτρια Μαρία Αρχοντάκη
Τμήματος Μηχανικών Παραγωγής & Διοίκησης
Πολυτεχνείο Κρήτης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
Ζαμπετάκης Λεωνίδας,
B.Sc., M.Env.Eng., M.Ind.Eng., Ph.D.
Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής & Διοίκησης
Πολυτεχνείο Κρήτης
lzabetak@dpem.tuc.gr

Δήλωση εχεμύθειας

Συμφωνούμε και δηλώνουμε ότι δεν θα δημοσιοποιήσουμε το όνομα κανενός οργανισμού ή στελέχους που συμμετείχε στην έρευνα. Επιπλέον, τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα αξιοποιηθούν για συγκεντρωτικές και μόνο αναλύσεις και δε θα γνωστοποιηθούν δεδομένα από μεμονωμένες επιχειρήσεις

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Η ηλικία σας

2. Φύλο
1. Άνδρας
2. Γυναίκα

3. Ποιος είναι ο μέσος όρος της βαθμολογίας των μαθημάτων που έχετε περάσει μέχρι τώρα;
--

4. Είστε:
1. Προπτυχιακός
2. Μεταπτυχιακός

5. Το Πανεπιστήμιο/Τμήμα σας είναι:
--

Βαθμολογήστε την απόδοση σας σε μια κλίμακα από το (1) «Καθόλου καλή» ως το (7) που σημαίνει «Άριστη»

	1	2	3	4	5	6	7
6 Η απόδοση στο πανεπιστήμιο, μέχρι σήμερα θεωρώ ότι κατά μέσο όρο είναι κοντά στο :	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Σε σχέση με τους άλλους συμφοιτητές σας , πώς θα βαθμολογούσατε την απόδοση σας;
Βαθμολογήστε με ένα αριθμό από το (1) ως το (7) όπου το **(1)** σημαίνει «Καθόλου καλά» και το **(7)** σημαίνει «Πολύ καλά»

	1	2	3	4	5	6	7
7 Η απόδοση μου σε σχέση με άλλους συμφοιτητές μου είναι:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ

ΟΔΗΓΙΕΣ: Παρακαλώ βαθμολογήστε κάθε μια από τις παρακάτω ενέργειες ανάλογα με τη συχνότητα που τις πραγματοποιείτε ως εξής:

	Ποτέ 1	Σπάνια 2	Μερικές Φορές 3	Αρκετά Συχνά 4	Πάντα 5
1 Φτιάχνετε λίστα με τα πράγματα που έχετε να κάνετε κάθε μέρα;	☐	☐	☐	☐	☐
2 Προγραμματίζετε την ημέρα σας προτού να την αρχίσετε	☐	☐	☐	☐	☐
3 Κάνετε πρόγραμμα των δραστηριοτήτων σας τις ημέρες που εργάζεστε;	☐	☐	☐	☐	☐
4 Γράφετε ένα σύνολο στόχων για εσάς κάθε ημέρα;	☐	☐	☐	☐	☐
5 Αφιερώνετε χρόνο κάθε ημέρα για σχεδιασμό δραστηριοτήτων;	☐	☐	☐	☐	☐
6 Έχετε μια σαφή εικόνα των πραγμάτων που θέλετε να ολοκληρώσετε κατά τη διάρκεια της επόμενης εβδομάδας;	☐	☐	☐	☐	☐
7 Θέτετε και τηρείτε τις προτεραιότητες σας;	☐	☐	☐	☐	☐
8 Βρίσκεστε συχνά στη θέση να κάνετε πράγματα τα οποία παρεμποδίζουν την εργασία σας απλά επειδή μισείτε να λέτε ΟΧΙ στους ανθρώπους;	☐	☐	☐	☐	☐
9 Θεωρείτε ότι υπάρχει περιθώριο για βελτίωση στον τρόπο που διαχειρίζεστε το χρόνο σας;	☐	☐	☐	☐	☐
10 Κάνετε εποικοδομητική χρήση του χρόνου σας;	☐	☐	☐	☐	☐
11 Εξακολουθείτε να ασχολείστε με δραστηριότητες, που δεν σας αποφέρουν κέρδος;	☐	☐	☐	☐	☐
12 Ορίζετε στόχους για ολόκληρο το χρόνο;	☐	☐	☐	☐	☐
13 Εξακολουθείτε να δουλεύετε τις εργασίες σας το βράδυ πριν από την τελική παράδοση τους;	☐	☐	☐	☐	☐
14 Ανατρέχετε συχνά στις σημειώσεις σας ακόμα και αν δεν είναι απαραίτητο να το κάνετε;	☐	☐	☐	☐	☐

ΟΔΗΓΙΕΣ: Βαθμολογήστε τις προτάσεις που ακολουθούν, ανάλογα με το βαθμό διαφωνίας

(Πιο κοντά στο 1) ή το βαθμό συμφωνία σας (Πιο κοντά στο 5).

	1	2	3	4	5
15 Γενικά αισθάνομαι ότι ελέγχω το χρόνο μου.	☐	☐	☐	☐	☐
16 Το βρίσκω δύσκολο να τηρήσω το πρόγραμμα μου, επειδή άλλοι με απομακρίνουν από τη δουλειά μου	☐	☐	☐	☐	☐
17 Γενικά νιώθω ότι ελέγχω τη δουλειά μου	☐	☐	☐	☐	☐
18 Νιώθω σίγουρος ότι μπορώ να ολοκληρώσω τη δουλειά μου στην ώρα της	☐	☐	☐	☐	☐

ΜΕΡΟΣ Γ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

ΟΔΗΓΙΕΣ: Παρακαλώ επιλέξτε πιο από τα παρακάτω επίθετα, περιγράφει το εαυτό σας καλύτερα. (επιλέξτε όλα τα επίθετα που νομίζετε ότι σας περιγράφουν).

_____ Ικανός	_____ Έντιμος
_____ Ανειλικρινής	_____ Ευφύης
_____ Έξυπνος	_____ Κόσμιος, με καλούς τρόπους
_____ Προσεκτικός	_____ Με πολλά ενδιαφέροντα
_____ Εχέμυθος	_____ Εφευρετικός
_____ Εγωκεντρικός	_____ Αυθεντικός
_____ Κοινός	_____ Με περιορισμένα ενδιαφέροντα
_____ Χιουμορίστας	_____ Αυθόρμητος
_____ Συντηρητικός	_____ Ειλικρινής
_____ Ατομιστής	_____ Πολυμήχανος
_____ Συγκαταβατικός	_____ Γεμάτος αυτοπεποίθηση
_____ Απλός	_____ Αισθησιακός
_____ Δυσανεστημένος	_____ Ενδοτικός
_____ Οξύδερκής	_____ Υπερόπτης
_____ Καχύποπτος	_____ Ασυμβίβαστος

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ